ДОКЛАД УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН

О СОБЛЮДЕНИИ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН В 2014 ГОДУ

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КЕШЕ ХОКУКЛАРЫ БУЕНЧА ВӘКАЛӘТЛЕ ВӘКИЛ ДОКЛАДЫ

2014 ЕЛДА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КЕШЕ ҺӘМ ГРАЖДАННЫҢ ХОКУКЛАРЫН ҺӘМ ИРЕКЛӘРЕН САКЛАУ ТУРЫНДА

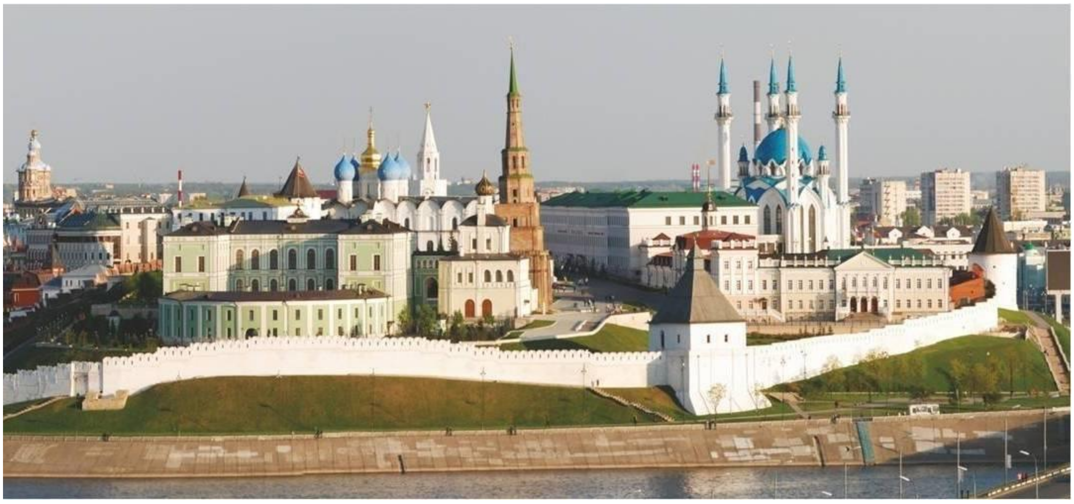

КАЗАНЬ 2015

ББК 67.99(2)0
УДК 342.7

С12

Доклад Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан «О соблюдении прав и свобод человека и гражданина в Республике Татарстан в 2014 году» подготовлен в соответствии со статьей 26 Закона Республики Татарстан от 03.03.2000 № 95 «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан».

Сабурская С.Х.

С12 О соблюдении прав и свобод человека и гражданина в Республике Татарстан в 2014 году: доклад Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан / С. Х. Сабурская. – Казань: типография «ЗурКазан», 2015. – 115 с.

© Аппарат Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан

***

Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилнең «2014 елда Татарстан Республикасында кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау турында» доклады «Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил турында» 2000 елның 3 мартындагы 95 номерлы Татарстан Республикасы Законының 26 статьясы нигезендә әзерләнде.

Сабурская С.Х.

С12 2014 елда Татарстан Республикасында кеше һәм гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау турында: Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил доклады / С.Х. Сабурская. – Казан: «ЗурКазан» типографиясы, 2015. – 115 б.

© Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил Аппараты

УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН

О СОБЛЮДЕНИИ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН В 2014 ГОДУ

ДОКЛАД УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН

СОДЕРЖАНИЕ

Введение……………………………………………………………………..….5
Анализ обращений граждан…………………………………………..……6
Соблюдение прав человека в сфере трудовых правоотношений……….….....9
Соблюдение жилищных прав………………………………………………16
Соблюдение прав на охрану здоровья и медицинскую помощь……………24
Социальная поддержка и защита населения…...31
Соблюдение прав призывников и военнослужащих по призыву………….…37
Соблюдение прав лиц, содержащихся в учреждениях пенитенциарной системы………...…………………………………………………………...….41
Правовое просвещение в деятельности Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан……………………………………………………47
Заключение……………………………………..……………………..………52

Введение

В соответствии со статьей 26 Закона Республики Татарстан от 3 марта 2000 года № 95 «Об Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан» не позднее чем через три месяца по окончании календарного года Уполномоченный по правам человека в Республике Татарстан (далее – Уполномоченный) направляет доклад о соблюдении прав и свобод человека и гражданина в Республике Татарстан Президенту Республики Татарстан, в Государственный Совет Республики Татарстан, Кабинет Министров Республики Татарстан, Конституционный суд Республики Татарстан, Верховный суд Республики Татарстан, Арбитражный суд Республики Татарстан, Прокурору Республики Татарстан.

Подготовленный доклад основывается на обобщении результатов рассмотрения поступивших к Уполномоченному жалоб заявителей, итогов проверок, сведений государственной информационной системы «Народный контроль», данных государственных органов и органов местного самоуправления, а также информации, представленной общественными помощниками Уполномоченного, сообщений неправительственных правозащитных организаций и средств массовой информации, материалов республиканских межведомственных комиссий и других источников.

На основе вышеуказанных материалов проанализирована ситуация соблюдения прав человека в важнейших сферах жизнедеятельности. В докладе также дана оценка положения дел с соблюдением прав военнослужащих по призыву и лиц, находящихся в местах принудительного содержания.

Отдельный раздел доклада посвящен работе Уполномоченного и его аппарата по содействию правовому просвещению.

Анализ обращений граждан

Поступившие в течение года к Уполномоченному жалобы (иные обращения) граждан, содержание их доводов и реагирование на них со стороны должностных лиц, чьи действия (бездействие) или решения обжалуются, являются одним из источников оценки ситуации по соблюдению и защите прав и свобод человека и гражданина на территории республики.

В 2014 году к Уполномоченному поступило 2982 обращения. Из них 1732 жалобы (иных обращений) – в письменной форме или в виде электронного документа. Приняты меры по восстановлению нарушенных прав по 286 жалобам. На личном приеме поступило 1250 обращений.

Количество обращений граждан к Уполномоченному по правам человека в Республике Татарстан в 2014 году

Таблица 1

Показатели	Количество обращений граждан
Всего обращений, в том числе:	2982
обращения в письменной форме или в виде электронного документа	1732
устные обращения (личный прием)	1250

Чаще всего жалобы (иные обращения) граждан (включая личный прием) были связаны с реализацией жилищных прав, в том числе в сфере жилищно-коммунального обслуживания (788). Кроме того, наиболее распространенными обращениями в общей структуре являлись обращения, связанные с жалобами на сотрудников правоохранительных органов (392), социальным обеспечением и социальной защитой населения (265), трудовыми отношениями (253), несогласием с судебными решениями (239).

Выросшее число обращений в 2014 году по сравнению с 2013 годом по вопросам, касающимся трудовых отношений (253 – в 2014 году, 127 – в 2013 году), и вопросам, связанным с реализацией прав военнослужащих (103 – в 2014 году; 42 – в 2013 году) наблюдается ввиду проактивных форм работы по данным тематикам. Так, например, с Государственной инспекцией труда в Республике Татарстан в 2014 году было проведено 3 совместных приема граждан. Тем самым представляется, что по указанным сферам правоотношений требуется большая инициативность от государственных органов для реализации конституционного права жителей республики на обращение в их адрес.

В 2014 году также проведено 5 совместных приемов со Следственным управлением Следственного комитета Российской Федерации по Республике Татарстан, 3 приема – с Министерством внутренних дел по Республике Татарстан, по одному – с Министерством здравоохранения Республики Татарстан, прокуратурой Республики Татарстан, Общественной наблюдательной комиссией Республики Татарстан.

Всего в ходе совместных приемов Уполномоченного с государственными органами и Общественной наблюдательной комиссией Республики Татарстан принято 190 человек.

Структура тематики обращений к Уполномоченному по правам человека в Республике Татарстан в 2014 году

Таблица 2

	Тематика обращений	**Количество обращений**
1.	Жилищные права	788
2.	Жалоба на сотрудников правоохранительных органов	392
3.	Социальное обеспечение и социальная защита населения	265
4.	Трудовые отношения	253

5.	Несогласие с судебными решениями	239
6.	Условия содержания лиц в местах принудительного содержания	152
7.	Медицинское обслуживание	121
8.	Миграционные отношения	105
9.	Права военнослужащих	103
10.	Исполнение судебных решений	57
11.	Защита прав на землю	35
12.	Право на образование	28
13.	Вопросы предоставления правовой информации	146
14.	Вопросы функционирования ГИС РТ «Народный контроль»	130
15.	Другие обращения	167
	Всего	2982

Свою лепту в работу с обращениями граждан внесли общественные помощники Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан, которые уже не первый год активно действуют в данном направлении, выполняя поручения Уполномоченного по отдельным жалобам либо иным проверочным мероприятиям. Кроме того, непосредственно к общественным помощникам в 2014 году поступило 2136 обращений. В своей деятельности по содействию в восстановлении нарушенных прав и свобод человека и гражданина общественные помощники осуществляли тесное взаимодействие с правоохранительными органами, органами местного самоуправления и институтами гражданского общества.

С 5 августа 2013 года Уполномоченным осуществляется деятельность главного модератора государственной информационной системы Республики Татарстан «Народный контроль». За 2014 год в системе опубликовано 21558 уведомлений. Чаще всего уведомления поступали по категориям

«Благоустройство территории» (7646) и «Организация дорожного движения» (6652). Уведомления, корреспондирующие с вышеуказанными в докладе темами письменных обращений граждан, также являлись одними из наиболее распространенных. По категории «Жилищно-коммунальные услуги» в 2014 году было опубликовано 1654 уведомления, по категории «Поликлиники и больницы» – 433, по категории «Доступная среда» – 358.

По итогам модерации 1753 уведомления было возвращено в работу, поскольку компетентный орган не принял надлежащих мер по рассмотрению поступившей в его адрес информации гражданина или группы лиц о необходимости решения той или иной проблемы.

Наряду с письменными обращениями граждан, анализ данных в информационной системе второй год подряд становится источником информации для формирования оценки ситуации по соблюдению и защите прав и свобод человека и гражданина в Республике Татарстан.

Соблюдение прав человека в сфере трудовых правоотношений

Прошедший год в масштабах всей Российской Федерации ознаменовался изменениями в экономике, возникшими из-за внешних ограничений. В связи с этим в настоящее время увеличивается зона ответственности органов власти и бизнеса за недопущение негативных процессов на рынке труда.

Для реализации трудовых прав граждан в республике используется комплекс мер, направленных на их соблюдение и защиту. Несмотря на предпринимаемые меры, гарантии соблюдения и защиты прав человека в сфере трудовых отношений требуют усиления.

По состоянию на 1 января 2015 года задолженность по заработной плате на предприятиях республики составила 47,822 млн. рублей. Статистическая информация свидетельствует о том, что задолженность по заработной плате, как и в предыдущие годы, формируется в основном из-за

отсутствия собственных средств у предприятий и организаций.

При анализе способов защиты трудовых прав граждан обращает на себя внимание тот факт, что в 2014 году структурными подразделениями Управления Федеральной службы судебных приставов по Республике Татарстан были окончены и прекращены 8 043 исполнительных производства на общую сумму 181 миллион 694 тысячи рублей о взыскании задолженностей по заработной плате и иным выплатам, причитающимся работнику, в то время как в 2013 году по данной категории дел было окончено 17423 исполнительных производства на общую сумму 218 миллионов 545 тысяч рублей. Таким образом, по мнению Уполномоченного, наблюдается положительное изменение в структуре мер по выплате задолженности перед работниками, заключающееся в уменьшении судебных тяжб, а также в уменьшении сумм исков.

Вместе с тем, по данным Государственной инспекции труда в Республике Татарстан, увеличилось общее количество работников, задержанная заработная плата которым была выплачена только по результатам проведения проверок государственными инспекторами труда (в 2014 году число таких работников составило 12896 человек на общую сумму выплат 313 миллионов 039 тысяч рублей, в 2013 году выплачена заработная плата 9082 работникам на сумму 165 миллионов 340 тысяч рублей). При этом, согласно сведениям контрольного органа, в течение года в адрес трудовых инспекторов не поступало информации от территориальных межведомственных комиссий по повышению уровня жизни и легализации доходов муниципальных образований Республики Татарстан о хозяйствующих субъектах, в которых имеется задолженность по выплате заработной платы.

При увеличивающемся количестве нарушений в части выплаты заработной платы, выявляемых контрольно-надзорными органами, территориальные межведомственные комиссии по повышению уровня жизни и легализации доходов исполнительных комитетов муниципальных

образований должны занимать непримиримую позицию по отношению к недобросовестным работодателям. Практика показывает, что в большинстве случаев средства для выплаты заработной платы по итогам проверок контрольно-надзорных органов у работодателей находились. Напротив, допущение увеличения размера задолженности ведет к тому, что даже, вступившее в законную силу решение суда не гарантирует получения работником невыплаченной заработной платы. Так, если судебными приставами-исполнителями фактическим исполнением в 2014 году были окончены 6595 исполнительных производств на общую сумму 116,963 млн. рублей (в среднем 16815 рублей на одно исполнительное производство), то с возвращением исполнительного документа в связи с отсутствием имущества у должника, на которое может быть обращено взыскание, окончены 193 исполнительных производства на общую сумму 7,329 млн. рублей (в среднем почти 38 тысяч рублей на одно исполнительное производство).

Учитывая, что в ряде организаций долги по зарплате растут «снежным комом», увеличиваясь по сравнению с предыдущим месяцем, необходимо преследовать цель не только снижения общего размера задолженности по заработной плате, но и уменьшения количества организаций-должников.

В республике по-прежнему многообразны ситуации нарушения трудовых прав, связанные с неправильным оформлением приема работника, составлением трудового договора, процедурой прекращения трудового соглашения. Превентивные меры к таким недобросовестным работодателям не принимаются, в связи с чем, к сожалению, указанные нарушения устраняются лишь по заявительному характеру.

В ходе проверки ООО «ТКП» (г.Чистополь), проведенной аппаратом Уполномоченного по жалобе сотрудников предприятия, были выявлены факты заключения срочных трудовых договоров с работниками без наличия оснований, предусмотренных трудовым законодательством. Кроме того, трудовые договоры с работниками содержали условия об испытательном сроке без указания его периода, а о прекращении трудового договора

работники предупреждались в день увольнения. Сведения о проверке нами были направлены в Государственную инспекцию труда в Республике Татарстан, в результате чего контрольный орган привлек руководителя к административной ответственности и выдал предписание об устранении нарушений.

В прошедшем году выросло число работодателей, принявших решение о сокращении численности или штата работников и о предстоящем расторжении трудовых договоров (если в 2013 году в органы службы занятости поступило 943 таких сообщения, то в 2014 году их было 1063). Уполномоченным и его аппаратом были проведены проверки соблюдения прав граждан, уволенных из организаций в 2014 году в связи с сокращением штата работников.

В ходе проверок был выявлен ряд нарушений, связанных с предоставлением гарантий, компенсаций и выплат увольняемым работникам. Наиболее распространенными из них являлись выплата работникам всех причитающихся сумм при увольнении по сокращению позже установленных сроков и невыплата компенсации за каждый день задержки всех причитающихся сумм сокращенным работникам в соответствии со статьей 236 Трудового кодекса Российской Федерации.

В отдельных случаях увольняемые работники более уязвимы в реализации своих трудовых прав, нежели те, с кем действует трудовой договор. Например, известный должник ОАО «Авиакомпания Татарстан», погашая задолженность по заработной плате в отношении действующих сотрудников, произвел сокращения нескольких работников без полных выплат в день увольнения. К руководству данного предприятия также возникали претензии работников по выплате пособий по уходу за ребенком.

По мнению Уполномоченного, территориальным межведомственным комиссиям по повышению уровня жизни и легализации доходов при взаимодействии с органами занятости необходимо контролировать хозяйствующие субъекты, в которых была допущена задолженность по

заработной плате и в части выплат увольняемым работникам в случаях, когда работодателем-должником принималось решение о сокращении численности или штата работников, а также выплат пособий по уходу за ребенком работникам, находящимся в отпуске.

Еще один проблемный аспект – непрозрачность процедуры предложений вакантной должности или работы, которой соответствуют своими деловыми качествами увольняемые работники (отсутствие предложений в письменной форме). В Трудовом кодексе Российской Федерации не содержатся указания относительно форм и способов предложений вакантных должностей или работ, соответствующих квалификации работников, в отношении которых принято решение об увольнении в связи с сокращением штата работников. С другой стороны, обязанность работодателя предлагать работнику, чья должность сокращается, все отвечающие указанным требованиям вакансии до даты увольнения, предусмотренная частью 3 статьи 81 Трудового кодекса Российской Федерации, сопряжена с обязанностью иметь соответствующие данные в случае возникновения индивидуальных трудовых споров.

В ходе проверок выявлены случаи увольнений в связи с сокращением численности или штата, когда работнику не была предложена работа на время отсутствия основного работника. Следует отметить, что судебная практика по данной ситуации неоднозначна. Вместе с тем предложение работы на время отсутствия основного работника (например, при нахождении его в отпуске по уходу за ребенком) расширило бы выбор увольняемого сотрудника при поиске новой работы. Тем более, что на рынке труда сохраняется структурное несоответствие спроса и предложения рабочей силы, а в средствах массовой информации заявляется о пессимистичных прогнозах по уровню безработицы.

По мнению Уполномоченного, одним из механизмов внесудебного восстановления прав работников, в отношении которых принято решение о расторжении трудового соглашения в связи с сокращением штата или

численности работников в организации, является деятельность комиссий по трудовым спорам. Их индикаторные показатели могут заключаться в снижении числа исковых заявлений, в том числе удовлетворенных судами, о неправомерности увольнения по соответствующему основанию и/или об обязании выплат при расторжении трудового соглашения.

Важное значение в соблюдении трудовых прав работников, в отношении которых принято решение о расторжении трудового договора, имеет организация специализированных консультационных пунктов на предприятиях (в организациях), где планируется сокращение численности или штата работников либо ликвидация предприятия (организации), предусмотренная подпрограммой «Реализация мер содействия занятости населения и регулирование трудовой миграции на 2014–2020 годы», утвержденная постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 09.08.2013. В случае поступления коллективных жалоб об очевидных нарушениях трудового законодательства при увольнении работников сотрудники органов службы занятости могут не только ограничиваться разъяснениями, но и передавать сведения по данным фактам в контрольные органы и комиссии по повышению уровня жизни и легализации доходов.

Уполномоченный отмечает, что органами по контролю и надзору, отраслевыми министерствами, органами прокуратуры, следственными органами и муниципальными образованиями республики на системной основе проводилась работа по обеспечению работодателями безопасных условий труда. Введена новая практика реагирования, а именно меры по приостановлению работ организаций, в которых допускались нарушения в области охраны труда с рисками безопасности для жизни и здоровья людей: ООО «СпецСтрой» (Пестречинский район), ООО «Лира» (г.Казань), ООО «Аэропорт Бугульма» (Бугульминский муниципальный район), ООО «Предприятие жилищно-коммунального хозяйства» (г.Казань). Число смертей в связи с несчастными случаями на производстве в республике снизилось. По оперативным данным Государственной инспекции труда, в

Республике Татарстан в 2014 году на производстве погибли 68 человек, в 2013 году, по тем же данным, число погибших составляло 103 человека.

К сожалению, тенденция снижения производственного травматизма со смертельным исходом не выглядит очевидной. В частности, в течение года по наблюдаемым периодам (квартал, полугодие) увеличивалось число погибших работников в отдельных сферах (финансовая деятельность, образование). Остается неизменной структура основных причин травм на производстве как со смертельным исходом, так и с тяжелыми последствиями: неудовлетворительная организация работ, нарушение правил дорожного движения, эксплуатация неисправных машин и оборудования, неприменение работником средств индивидуальной защиты. По статистическим данным трудовых инспекторов, доля несчастных случаев на производстве со смертельным исходом, произошедших из-за нарушения трудового распорядка и дисциплины труда работниками, составляет лишь 6,2 процента от общего числа.

Вызывает тревогу и тот факт, что нарушения в сфере охраны труда по-прежнему носят латентный характер. Заявления работников о непринятии мер по условиям безопасности труда поступают в контролирующие органы и судебные инстанции реже, нежели обращения о несвоевременной выплате заработной платы. Опасаясь уголовной и административной ответственности, уклоняясь от предусмотренных законом выплат пострадавшему работнику, ряд работодателей идет на сокрытие несчастных случаев на производстве.

Понижение уровня латентности, по мнению Уполномоченного, возможно при увеличении источников информации о нарушениях в сфере охраны труда. Одним из таких каналов может стать государственная информационная система Республики Татарстан «Народный контроль».

Достойная оплата труда, охрана труда и занятость населения – это триада благополучия населения в сфере трудовых отношений, на которой основаны положения Стратегии по правам человека в Республике Татарстан

на 2014–2018 годы. Защита бизнеса, которая также важна для развития региона, в том числе и в связи с тем, что связана с занятостью на рынке труда определенной части трудоспособного населения, не должна нивелировать примат прав человека в сфере трудовых отношений.

Соблюдение жилищных прав

Реализации программ строительства жилья в республике всегда уделяется серьезное внимание. Более того, темпы строительства являются примером для других субъектов Российской Федерации.

В 2014 году, по данным Министерства строительства, архитектуры и жилищно-коммунального хозяйства Республики Татарстан введено в строй 2399 тыс. кв. метров жилья, в том числе по программе социальной ипотеки – 383,4 тыс. кв. метров, по программе многоквартирного инвестиционного жилья – 1017,1 тыс. кв. метров (более 10 тысяч квартир), по программе малоэтажного жилья – 1096,9 тыс. кв. метров (9971 малоэтажный жилой дом).

Благодаря работе строителей новые квартиры смогли получить льготные категории граждан: 377 ветеранов Великой Отечественной войны, 67 молодых семей, 37 многодетных семей, 309 человек из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей.

В 2014 году началась и реализация программы «Жилье для российской семьи» – строительство жилья экономкласса, рассчитанная до 2017 года.

Вместе с тем обеспечение жилыми помещениями татарстанцев, прежде всего представителей социально уязвимых слоев населения, продолжает оставаться злободневной темой.

Жалобы о необеспечении жилыми помещениями уже несколько лет являются наиболее распространенными в корреспонденции Уполномоченного. Применительно к прошедшему году можно выделить

обращения, поданные в интересах инвалидов, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний.

Так, житель г.Казани обратился в адрес Уполномоченного по вопросу неправомерного отказа во внеочередном предоставлении жилого помещения как инвалиду, страдающему тяжелой формой хронического заболевания. Основанием для отказа явилось отсутствие разработанного порядка предоставления жилищной субсидии гражданам данной категории, принятым на жилищный учет после 01.01.2005.

В то же время имеет место дифференцированная практика обеспечения инвалидов, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний, жилыми помещениями по договорам социального найма.

Согласно позиции исполнительного комитета г.Казани, предоставление жилых помещений инвалидам, страдающим тяжелыми формами хронических заболеваний, возможно лишь при наделении органов местного самоуправления государственными полномочиями. При этом в 2014 году органом местного самоуправления вышеназванной категории граждан предоставлены 8 жилых помещений по договору социального найма на основании решений суда.

Дифференцированные решения при обеспечении жилыми помещениями инвалидов, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний, влекут за собой социальную несправедливость в отношении данной категории граждан.

Учитывая, что в Жилищном кодексе Российской Федерации предусмотрено право указанной категории граждан на получение жилья по договору социального найма, предоставление только жилищной субсидии сузит их права.

Уполномоченный считает, что в постановлении Кабинета Министров Республики Татарстан о мерах социальной поддержки инвалидов, страдающих тяжелыми формами хронических заболеваний, необходимо дополнительно предусмотреть право инвалидов на внеочередное

предоставление жилых помещений по договору социального найма с учетом имущественного положения (инвалидов, признанных в установленном законом порядке малоимущими).

Остаются уязвимыми жилищные права детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, в части постановки на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий.

В адрес Уполномоченного в 2014 году поступали обращения от детей-сирот, связанные с неправомерными отказами от постановки на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий по причине достижения возраста 23 лет и с несвоевременной постановкой детей-сирот на учет.

Так, к Уполномоченному обратилась жительница г.Набережные Челны по вопросу несвоевременной постановки на учет в реестр получателей жилых помещений. Сам заявитель по решению суда с октября 2013 года состоял на учете в качестве нуждающегося в улучшении жилищных условий. При этом обязанность по направлению документов заявителя для включения его в реестр Министерства образования и науки Республики Татарстан реализована исполнительным комитетом г.Набережные Челны только по решению суда в 2014 году.

Далеко не оперативное направление документов органами местного самоуправления в Министерство образования и науки Республики Татарстан привело к включению заявителя в реестр получателей жилых помещений только в августе 2014 года.

В прошедшем 2014 году в отношении Министерства образования и науки Республики Татарстан возбуждено 8 исполнительных производств по судебным актам о признании права детей-сирот на постановку на учет в качестве нуждающихся в улучшении жилищных условий.

Анализ судебной практики в 2014 году показал, что одной из причин обращения заявителей в суды явилось отсутствие взаимодействия между образовательными организациями для детей-сирот, учреждениями

социального обслуживания для детей-сирот и органами местного самоуправления при ведении личных дел детей-сирот и перенаправлении документов для включения в реестр получателей жилых помещений.

По мнению Уполномоченного, в целях недопущения нарушений прав детей-сирот образовательным организациям для детей-сирот Министерства образования и науки Республики Татарстан, учреждениям социального обслуживания Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан совместно с исполнительными комитетами муниципальных образований необходимо провести проверку личных дел детей-сирот на предмет выявления детей-сирот, информация о которых не была направлена в Министерство образования и науки Республики Татарстан для включения их в реестр получателей жилых помещений.

В адрес Уполномоченного поступают обращения граждан по вопросам переселения из аварийного жилого фонда, в частности по переселению граждан, проживающих в многоквартирных домах, признанных непригодными для проживания и не подлежащими реконструкции, на условиях договора социального найма. Органы местного самоуправления уповают на решения судебных инстанций по признанию права на приватизацию муниципального жилого помещения заявителем для принятия последующих мер по переселению граждан как собственников квартир, не учитывая, что федеральным законодательством запрещается приватизация жилых помещений в аварийном жилом доме.

Проблема отсутствия социального жилья не нова. Она и ранее поднималась в ежегодных докладах Уполномоченного. Вместе с тем нельзя не отметить недостатки работы в муниципальных образованиях по организации предоставления жилых помещений по договору социального найма за счет пустующих или освобожденных квартир муниципального жилищного фонда. В прошедшем году Уполномоченным и его аппаратом были проведены соответствующие проверки в нескольких городах республики. В ходе проверки выявлен ряд недочетов как по распределению

конкретных жилых помещений, так и по учету муниципального жилищного фонда в целом.

Выявлены случаи, когда исполнительными комитетами городов Казани, Набережные Челны и Альметьевска были поданы иски о выселении граждан из жилых помещений, занимаемых ими по договору социального найма. После фактического исполнения решений судов, удовлетворивших иски, меры по предоставлению освободившихся жилых помещений нуждающимся в улучшении жилищных условий гражданам длительное время не принимались.

В г.Альметьевске, освобожденная в июле 2013 года квартира муниципального жилищного фонда была предоставлена после проверки Уполномоченного, проведенной в апреле 2014 года.

В г.Набережные Челны из муниципального жилья по ул. Московской на основании решения суда был выселен наниматель и члены его семьи в феврале 2014 года. На момент проведения проверки (в сентябре 2014 года) не только не были приняты меры по предоставлению данного жилого помещения по договору социального найма, но и не подано заявление о снятии с регистрационного учета выселенных граждан.

Исполнительный комитет г.Казани в мае, июне и сентябре 2014 года направлял информацию о проведении ремонтных работ в квартире по ул. Центральная, пустующей в связи с выселением прежних нанимателей. Сведений о конкретных сроках проведения работы и предоставления квартиры по договору социального найма представлено не было.

После выявления пустующей квартиры в связи со смертью нанимателя в ноябре 2013 года исполнительный комитет Лениногорского муниципального района не сумел найти желающих занять освободившуюся жилую площадь по ул. Чайковского, о чем сообщил в адрес Уполномоченного в июле 2014 года с уведомлением о дополнительном сообщении по факту заселения (сведения не поступили).

На разном уровне в муниципальных образованиях ведется учет жилищного фонда, формируется база муниципального жилья, проводится работа комиссий по инвентаризации жилищного фонда.

Сам по себе факт пустующих длительное время квартир муниципального жилищного фонда без последующего принятия мер по предоставлению жилых помещений гражданам, нуждающимся в улучшении жилищных условий, свидетельствует о недостаточной реализации жилищных прав отдельных категорий населения. При учете жилых помещений представляется целесообразным проводить регулярную работу по выявлению пустующих квартир и комнат муниципального жилищного фонда и их последующему предоставлению нуждающимся в улучшении жилищных условий граждан, издав соответствующие нормативные акты на уровне муниципального образования.

Остаются злободневными вопросы в сфере коммунального обслуживания: качество предоставления коммунальных услуг, начисление платы за полученные услуги, в том числе по статье «общедомовые нужды», раскрытие информации организациями, осуществляющими деятельность в сфере управления многоквартирными домами, соответствие договоров управления многоквартирным домом действующему законодательству, соблюдение порядка отключения или ограничения предоставления коммунальных услуг. Уполномоченным и его аппаратом регулярно проводятся проверочные мероприятия по данной тематике.

В адрес Уполномоченного поступают обращения граждан, связанные с получением субсидии на сглаживание роста платы граждан за тепло на территориях муниципальных образований Республики Татарстан, теплоснабжение в которых осуществляется ОАО «Таттеплосбыт» и ЗАО «ТГК Уруссинская ГРЭС».

Одной из причин жалоб граждан является низкая информированность населения о порядке и условиях предоставления и начисления целевой субсидии, поскольку помимо соблюдения максимально допустимого размера

среднедушевого дохода семьи в 30 тысяч рублей в месяц при расчете учитываются размер фактических платежей за жилищно-коммунальные услуги, суммы полученных субсидий на оплату жилищно-коммунальных услуг и субсидий-льгот за текущий месяц. В 2014 году, по данным Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, нулевой результат расчетов целевой субсидии был зафиксирован в 33112 случаях.

Отправку жалоб в различные инстанции могла бы заменить помощь в калькуляции расчетов. Например, размещение в сети «Интернет» электронного калькулятора расчета целевой субсидии, которым мог бы воспользоваться неопределенный круг лиц.

Анализ соблюдения и защиты прав человека в сфере жилищных отношений показал, что также заслуживают отдельного внимания вопросы, связанные с текущей деятельностью управляющих организаций по работе с персональными данными жильцов многоквартирных домов.

Получая при осуществлении текущей деятельности доступ к персональным данным граждан – жильцов, чьи дома находятся в управлении управляющей организации, она берет на себя обязанность оператора персональных данных, который должен обеспечивать защиту прав и свобод человека и гражданина при их обработке, в том числе защиту прав на неприкосновенность частной жизни, личную и семейную тайны. В 2014 году Уполномоченным и его аппаратом были проведены проверки в отношении управляющих организаций (в г.г.Казани, Бугульме, Бавлы, Елабуге, Агрызе и Лаишево) по вопросам соблюдения требований Федерального закона от 27 июля 2006 года № 152-ФЗ «О персональных данных».

В нескольких управляющих организациях установлен факт отсутствия письменного согласия субъекта персональных данных на их передачу третьим лицам, в то время как фактическая передача использовалась. Вместе с тем передача персональных данных граждан третьим лицам без

письменного согласия в целях осуществления права на частную жизнь законом запрещена.

Выявлены случаи нарушения требований конфиденциальности персональных данных, выражающиеся в распространении сведений о жильцах, имеющих задолженность по оплате за жилое помещение и коммунальные услуги. В списке должников фигурировали и те граждане, в отношении которых факт имеющейся задолженности не подтверждался вступившим в законную силу судебным актом.

Выявлены случаи отказов управляющих организаций в выдаче справок и выписок жителям многоквартирных домов, имеющим задолженность по оплате коммунальных услуг. Подобные решения «жилищников» связаны с игнорированием требований Федерального закона «О персональных данных». К примеру, ТСЖ «Азино-1» в качестве контраргумента сослалось на статью 328 Гражданского кодекса Российской Федерации, согласно которой в случае неисполнения обязательств одной стороной, другая сторона вправе приостановить исполнение своих обязательств. Ссылаясь на права по условиям договора, управляющая организация «забыла» об обязанностях по закону. В итоге материалы проверки были направлены в органы прокуратуры для рассмотрения вопроса о принятии мер прокурорского реагирования. Прокуратура г.Казани согласилась с позицией Уполномоченного и внесла представление в адрес председателя правления ТСЖ «Азино-1».

Выявлены случаи отсутствия регистрации управляющей организации, использующей агентские договоры в работе с персональными данными, в реестре операторов персональных данных. Тем самым, имело место уклонение от обязанности проведения ряда операций с персональными данными жильцов (хранение, удаление, уничтожение персональных данных).

Органам местного самоуправления необходимо взять на контроль информацию о нарушениях в области обработки персональных данных управляющими организациями, а также провести мониторинг на предмет включения управляющих организаций, привлекающих сторонние

организации в работе с персональными данными на основе агентских договоров (иных договорных соглашений), в реестр операторов персональных данных с передачей сведений в случае уклонения от данной обязанности в надзорные органы.

Озвученные в докладе проблемные ситуации в сфере жилищных отношений разнятся по масштабу и остроте проблемы, но каждая из них насущна для той или иной части татарстанцев и требует внимания со стороны государственных органов и органов местного самоуправления.

Соблюдение прав на охрану здоровья и медицинскую помощь

В 2014 году в Республике Татарстан в сфере здравоохранения продолжена работа по обеспечению укрепления здоровья населения, повышения эффективности мер по сохранению здоровья и жизни граждан.

Реализуется Государственная программа «Развитие здравоохранения Республики Татарстан до 2020 года», предусматривающая ресурсное обеспечение в размере 727,4 млрд.рублей.

В г.Казани открылись отделение радионуклидной терапии для лечения рака щитовидной железы с использованием радиоактивного йода, современный Центр крови с филиалами в г.г.Нижнекамске и Альметьевске.

Всего в 2014 году на строительство, реконструкцию и проведение капитального ремонта учреждений здравоохранения из бюджета Республики Татарстан направлено около 1,5 млрд.рублей. По программе «Совершенствование первичной медико-санитарной помощи населению Республики Татарстан на 2012–2016 годы» построено 78 новых модульных ФАПов.

Открылся первый детский хоспис, который стал вторым стационарным хосписом для детей в России и зарегистрирован первым как некоммерческое частное медицинское учреждение.

В республике функционируют 17 неврологических отделений для

больных с острыми нарушениями мозгового кровообращения (сосудистые центры). Созданная инфраструктура позволяет обеспечить своевременную госпитализацию и оказание специализированной медицинской помощи.

Оказание экстренной медицинской помощи с использованием современных технологий (коронарография и стентирование коронарных сосудов) организовано населению в 31 муниципальном образовании в условиях 7 высокотехнологичных медицинских центров (ГАУЗ «Республиканская клиническая больница Министерства здравоохранения Республики Татарстан», ГАУЗ «Республиканская клиническая больница № 2», ГАУЗ «Межрегиональный клинико-диагностический центр», ГАУЗ «Городская клиническая больница № 7» г.Казани, ГАУЗ РТ «Больница скорой медицинской помощи» г.Набережные Челны, МСЧ ОАО «Татнефть» и г.Альметьевска, ГАУЗ «Нижнекамская центральная районная многопрофильная больница»).

На протяжении четырех лет подряд в республике отмечается естественный прирост населения. В 2014 году он составил более 9730 человек.

Министерство здравоохранения Республики Татарстан поставило задачу формирования принципиальных подходов к организации внутреннего контроля качества в подведомственных учреждениях здравоохранения.

По информации государственного органа в сфере здравоохранения, в 2014 году осуществлялось внедрение системы менеджмента качества в 8 пилотных учреждениях здравоохранения (2 республиканских учреждения, 4 городских учреждения, 2 центральные районные больницы).

В свою очередь в 2014 году в средствах массовой информации широко освещались резонансные факты ненадлежащего оказания медицинской помощи (смерть ребенка, гибель плода беременной женщины, причинение тяжкого вреда здоровью в Камском детском медицинском центре в г.Набережные Челны, гибель пациентов ГАУЗ «Городская клиническая больница № 2» в г.Казани, станции скорой медицинской помощи

Азнакаевской ЦРБ), ставшие предметом проведения проверок органами прокуратуры и следственными органами. По информации Следственного управления Следственного комитета Российской Федерации по Республике Татарстан, в 2014 году по сообщениям, связанным с некачественным оказанием медицинской помощи, было возбуждено 42 уголовных дела.

Анализ судебной практики показал, что качество оказания медицинской помощи является одной из причин предъявления гражданами исковых требований к медицинским учреждениям. Например, в ГАУЗ «Республиканская клиническая инфекционная больница им.проф. А.Ф. Агафонова», согласно экспертному заключению, при оказании истице медицинской помощи выявлены нарушения диагностического процесса, которые затруднили своевременную постановку диагноза с исключением инфекционной патологии.

Татарстанец обратился в страховую компанию «АК Барс-Мед» с заявлением о проведении экспертизы по определению качества оказания медицинской помощи. По результатам экспертизы, отказ ГАУЗ «Зеленодольская центральная районная больница» в применении сильнодействующего препарата «трамадол», признанный необоснованным, повлек за собой повторные вызовы «Скорой помощи», что привело к увеличению сроков лечения сверх установленных.

О нарушениях прав на охрану здоровья свидетельствуют высокие показатели обоснованных жалоб от населения в структуре индикативных показателей эффективности деятельности учреждений здравоохранения муниципальных образований Республики Татарстан в Спасском, Высокогорском, Лениногорском, Мензелинском, Нурлатском, Пестречинском муниципальных районах.

По данным Территориального фонда обязательного медицинского страхования Республики Татарстан, имеются проблемы в оказании гражданам платных медицинских услуг, связанные с замещением бесплатной медицинской помощи, оказываемой в рамках программы государственных

гарантий, платными медицинскими услугами.

В результате проведенной Территориальным фондом обязательного медицинского страхования Республики Татарстан совместно со Счетной палатой Республики Татарстан проверки медицинских организаций было установлено, что в Верхнеуслонской ЦРБ 34 процента всех проводимых УЗИ делаются на платной основе, а холтеровское мониторирование половине пациентов предоставляется только платно. При этом отмечено отсутствие очередности, аппараты не загружены.

Жалобы граждан связаны с отказом в предоставлении бесплатной медицинской помощи, взиманием денежных средств за медицинскую помощь, которая должна предоставляться бесплатно. Зачастую они вызваны недостаточной информированностью граждан о гарантированном объеме бесплатной медицинской помощи, об установленных нормативных сроках ожидания оказания консультаций врачей-специалистов, диагностических инструментальных и лабораторных исследований.

Мониторинг информации, размещенной на стендах и сайтах медицинских организаций, проведенный Территориальным фондом обязательного медицинского страхования Республики Татарстан, показал, что из проверенных 167 медицинских организаций, осуществляющих деятельность в сфере обязательного медицинского страхования на территории Республики Татарстан, в полном объеме необходимая информация размещена только 11 медицинскими организациями (6,6 процента), в 148 медицинских организациях информация неполная либо устаревшая, не имели сайтов 8 медицинских организаций.

Ранее Уполномоченный также освещал вопросы о нарушениях при предоставлении платных медицинских услуг населению, неполном объеме информации о порядке, об объеме и условиях оказания медицинской помощи в соответствии с программой государственных гарантий бесплатного оказания гражданам медицинской помощи, размещаемой в медицинских учреждениях.

Представляется целесообразным Министерству здравоохранения Республики Татарстан усилить контроль за соблюдением порядка и правил оказания платных услуг, четким разделением потоков пациентов, обслуживаемых в рамках обязательного медицинского страхования, и пациентов, обслуживаемых на платной основе, осуществлять мониторинг деятельности медицинских учреждений путем проведения соответствующих проверочных мероприятий.

По данным Татарстанстата, в республике отмечается незначительное снижение смертности от болезней органов кровообращения, туберкулеза, материнской и младенческой смертности. Наряду с этим, по данным Министерства здравоохранения Республики Татарстан, в отдельных муниципальных образованиях отмечался рост ряда показателей смертности. Так, высокие показатели младенческой смертности наблюдались в Дрожжановском, Актанышском, Агрызском муниципальных районах, смертности от болезней системы кровообращения – в Кайбицком, Дрожжановском, Тукаевском, Актанышском муниципальных районах, от туберкулеза – в Лаишевском, Новошешминском, Лениногорском, Агрызском муниципальных районах. Высокие показатели смертности от инсультов – в Кайбицком, Алексеевском, Верхнеуслонском, Зеленодольском, Апастовском, Альметьевском, Новошешминском муниципальных районах. Наиболее высокие показатели смертности от инфарктов – в Спасском, Алькеевском, Бугульминском, Лаишевском муниципальных районах.

Министерство здравоохранения Республики Татарстан уделило проблеме смертности населения пристальное внимание, рассмотрев ее в августе 2014 года на заседании коллегии. С целью снижения смертности населения принят ряд важных управленческих решений в части активизации мониторинга смертности в муниципальных районах республики, проведения проверки деятельности сосудистых центров, обоснованности отказов в госпитализации, анализа случаев поздней диагностики туберкулеза, внесения предложений по совершенствованию работы медицинских организаций по

раннему выявлению туберкулеза.

Вместе с тем, по мнению Уполномоченного, не получило широкого распространения решение коллегии об активизации работы по информированию населения о первых признаках острых состояний при болезнях системы кровообращения, мерах оказания неотложной помощи. Данный вывод основан на том, что в средствах массовой информации, непосредственно в медицинских учреждениях эта работа не заметна. В этой связи представляется важным для обеспечения широкой информированности населения активнее использовать возможности средств массовой информации, сайтов Министерства здравоохранения Республики Татарстан и медицинских учреждений в направлении увеличения потенциальной аудитории.

Следует отметить, что 2015 год обозначен в Послании Президента Российской Федерации В.В.Путина как национальный год борьбы с сердечно-сосудистыми заболеваниями. Тем самым масштабность и эффективность мероприятий по пропаганде здорового образа жизни, профилактике инсультов и инфарктов миокарда должны стать заделом для последующих лет в данном сегменте работы органов здравоохранения.

В 2014 году на федеральном уровне обновлен и расширен перечень лекарственных препаратов, предназначенных для обеспечения лиц, больных гемофилией, муковисцидозом, гипофизарным нанизмом, болезнью Гоше, злокачественными новообразованиями лимфоидной, кроветворной и родственных им тканей, рассеянным склерозом, лиц после трансплантации органов и (или) тканей. К сожалению, перечень редких (орфанных) заболеваний, в отношении которых лекарственное обеспечение осуществляется Российской Федерацией за счет средств федерального бюджета, изменений в части расширения не претерпел.

В адрес Уполномоченного в истекшем году продолжали поступать обращения граждан по вопросу оказания содействия в обеспечении жителей Республики Татарстан, страдающих редкими (орфанными) заболеваниями,

лекарственными препаратами по медицинским (жизненным) показаниям. Данная проблема остается по-прежнему актуальной.

В Республике Татарстан по состоянию на 01.01.2014 в региональный сегмент Федерального регистра включено 468 пациентов, страдающих 18 редкими (орфанными) заболеваниями, на 01.12.2014 их количество увеличилось и составило 486 человек.

Расчетная минимальная потребность в финансовых средствах для их лечения составляет 853,5 млн.рублей в год. Оценка расходов до 2020 года рассчитана в зависимости от категорий заболеваний, исходя из прогноза выявляемости, стадии заболевания.

Согласно информации Министерства здравоохранения Республики Татарстан, указанная сумма может существенно измениться в сторону увеличения до 2 млрд.рублей в год, в том числе из-за увеличения количества вновь выявленных пациентов.

В условиях недостаточного бюджетного финансирования наблюдаются случаи, когда граждане вынуждены обращаться в судебные органы по вопросам лекарственного обеспечения.

При этом обращает на себя внимание информация Управления федеральной службы судебных приставов по Республике Татарстан, согласно которой принятие мер по исполнению судебных решений об обязании Министерства здравоохранения Республики Татарстан обеспечить лекарственными препаратами по медицинским (жизненным) показаниям является возможным только после применения мер административного воздействия. Так, в рамках исполнительного производства в пользу одного из пациентов, страдающего редким заболеванием, меры по обеспечению необходимым лекарственным препаратом были приняты только после вынесения постановления о взыскании исполнительского сбора в размере 50 000 рублей и привлечения должника к административной ответственности. Этот факт показывает, что отсутствие бюджетных средств не является единственной причиной необеспечения лекарственными

препаратами. По мнению Уполномоченного, Министерству здравоохранения Республики Татарстан необходимо выработать тактику по добровольному исполнению судебного решения в рамках исполнительного производства, в том числе во взаимодействии с Управлением федеральной службы судебных приставов по Республике Татарстан.

Повышение качества оказываемой медицинской помощи на уровне первичного звена, решение вопросов лекарственного обеспечения граждан, страдающих редкими (орфанными) заболеваниями, достижение которых обозначено в Стратегии по правам человека в Республике Татарстан на 2014–2018 годы, должны найди свое отражение и реализацию в решениях коллегии Министерства здравоохранения Республики Татарстан, иных управленческих решениях, текущей деятельности органов здравоохранения.

Социальная поддержка и защита населения

Говоря о соблюдении прав и свобод человека и гражданина на территории республики в 2014 году в сфере социальной поддержки и защиты населения, прежде всего, следует отметить сложность прошедшего периода, связанного с трагическими событиями на Украине. В связи с обострением политической ситуации в соседнем государстве существенно увеличилось число лиц, для которых убежищем стала Российская Федерация, в том числе и наша республика. За предоставлением временного убежища в УФМС России по Республике Татарстан и его территориальные подразделения обратились 4668 человек, что более чем в сто раз превышает количество обращений в 2013 году (50 обращений). При этом 4631 обращение подано гражданами Украины.

Органы власти, органы местного самоуправления во взаимодействии с институтами гражданского общества и неравнодушными татарстанцами оперативно смогли помочь людям, поневоле попавшим в сложные жизненные обстоятельства. УФМС России по Республике Татарстан и МЧС

России по Республике Татарстан приняли необходимые меры по созданию территориальных комиссий по мониторингу миграционной ситуации в каждом муниципалитете, открытию пунктов временного размещения для граждан Украины, активному информированию их о возможностях легализации своего статуса и получения необходимой помощи, а также беспрепятственному продлению сроков пребывания на период обострения. Учреждениями Министерства здравоохранения Республики Татарстан была оказана экстренная (неотложная) и плановая медицинская помощь гражданам Украины по 4571 обращению. При содействии Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан трудоустроено 77,5 процента трудоспособных граждан Украины, обратившихся в УФМС за предоставлением временного убежища (3005 человек). Министерством образования и науки Республики Татарстан осуществлена работа по устройству несовершеннолетних граждан Украины, прибывших на территорию Республики Татарстан, в образовательные организации. 99,6 процента детей школьного возраста поступили в общеобразовательные и профессиональные образовательные организации.

Вместе с тем при решении вопросов социального обеспечения, оказания мер социальной поддержки, получения пособий социально уязвимыми категориями граждан, имеются проблемы и недостатки.

Так, актуальной остается тема обеспечения пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением. По информации Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, количество ежегодно поступающих заявлений (в 2014 году – 10150 заявлений) от граждан-пенсионеров на обеспечение санаторно-курортным лечением значительно превышает количество приобретаемых санаторно-курортных путевок (в 2014 году – 1600 путевок).

В этих условиях представляется чрезвычайно важным обеспечение максимальной открытости и прозрачности распределения путевок путем

внедрения электронной системы во избежание недовольства граждан, в том числе считающих себя обманутыми.

В настоящее время в Республике Татарстан проживает более 320 тысяч людей с ограниченными возможностями здоровья, из них более 14,5 тысячи – дети-инвалиды. Число людей, нуждающихся в специально оборудованных объектах, транспорте и маршрутах движения, возрастает, что сохраняет значимость решения проблемы доступности социальной инфраструктуры для органов государственной власти и органов местного самоуправления Республики Татарстан.

В Республике Татарстан реализуется подпрограмма «Доступная среда» на 2014–2015 годы государственной программы «Социальная поддержка граждан Республики Татарстан» на 2014–2020 годы, утвержденная постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 23.12.2013 № 1023, финансируемая из федерального и республиканского бюджетов. Программа охватывает приоритетные сферы жизнедеятельности инвалидов и предусматривает проведение мероприятий по адаптации объектов здравоохранения, социальной защиты и занятости населения, культуры, физической культуры и спорта, профессионального образования. Реализация комплекса мероприятий, направленных на создание условий для реабилитации и интеграции инвалидов в общество, обеспечение доступности для инвалидов и других маломобильных групп населения объектов социальной, транспортной и инженерной инфраструктуры и услуг, повышение уровня и качества их жизни, фактически обуславливает непосредственное осуществление прав этой категории граждан в различных сферах жизнедеятельности (охрана здоровья, образование, социальное обеспечение и т.д.).

К сожалению, на практике безбарьерная среда для инвалидов и других маломобильных групп населения не формируется без барьеров.

Анализ уведомлений, поступивших в государственную информационную систему Республики Татарстан «Народный контроль» в

предыдущем году, свидетельствует о наличии фактов ненадлежащего состояния подземных и надземных пешеходных переходов (отсутствие освещения, знаков «Подземный пешеходный переход», отсутствие пандусов, завышение бордюров, некачественная укладка тактильной плитки). Ряд из них решались лишь по заявительному характеру неравнодушных граждан.

Барьером для использования инвалидами лифтов, находящихся в надземных пешеходных переходах по улицам Комарова и Карбышева (г.Казань), стало совершение вандальных действий, в результате которых эксплуатация подъемных устройств стала невозможна. Для устранения последствий подрядной организацией были приняты меры по закупке и монтажу поврежденного оборудования, но фактический срок ввода лифтов стал напрямую зависим от времени поставки запасных частей.

Уполномоченный обращает внимание на ситуацию, сложившуюся в связи с принятием исполнительным комитетом муниципального образования г.Казани постановления от 14.02.2014 № 882 «Об установке дорожных знаков «Остановка запрещена» на автомобильных дорогах г.Казани». В связи с его принятием водители-инвалиды 1 и 2 групп, вынужденные парковаться на значительном расстоянии от государственных и иных учреждений, осуществляющих публично значимые функции, в которые они приезжают, могут столкнуться с труднопреодолимыми для них расстояниями. Позиция органа местного самоуправления сводится к тому, что основания для исключения действия знака в отношении водителей-инвалидов отсутствуют, поскольку на парковках для автотранспорта инвалидов предусматриваются специальные парковочные места.

В ходе проверок обращений в адрес Уполномоченного, сообщений в средствах массовой информации о том, что места для транспорта инвалидов заняты обычным или служебным автотранспортом, в ряде случаев такие факты подтверждались. Очевидно, что даже тотальный контроль не может обеспечить неукоснительное соблюдение прав водителей-инвалидов.

Следует отметить, что в пункте 18 Приложения к Европейскому

соглашению, дополняющему Конвенцию о дорожном движении, открытую для подписания в Вене 8 ноября 1968 года, одной из сторон которого является Российская Федерация, указано, что внутреннее законодательство может разрешать инвалидам с ограниченной способностью к передвижению ставить на стоянку их транспортные средства на государственных автодорогах там, где стоянка запрещена, или держать их на стоянках с ограниченным временем стоянки дольше предписанного времени.

В целях усиления государственной политики по созданию безбарьерной среды органы местного самоуправления могли бы пойти навстречу водителям-инвалидам 1 и 2 групп и водителям, перевозящим таких инвалидов или детей-инвалидов, уменьшив для их транспортных средств количество мест, где стоянка запрещена.

По-прежнему имеет место проблема несвоевременного обеспечения техническими средствами реабилитации, на которую ранее указывалось в докладах Уполномоченного. По информации Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, в 2014 году из 67421 обратившегося за техническими средствами реабилитации не обеспечено 22037 человек. Компенсацию за самостоятельно приобретенные технические средства реабилитации из 5702 человек не получили 668 граждан.

Обеспечение инвалидов техническими средствами реабилитации осуществляется ГКУ «Комплексный центр подготовки кадров и развития отрасли» Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан в рамках государственных контрактов, заключаемых по результатам открытых аукционов (конкурсов) в электронной форме с организациями – победителями аукционов (конкурсов). На практике имеют место случаи, когда закупка технических средств реабилитации и (или) оказание услуг не осуществлялась либо процедура осуществления закупки технических средств реабилитации и (или) оказания услуг не состоялась, в результате чего инвалиды не могут быть обеспечены техническими

средствами реабилитации в полном объеме.

Законодательство предусматривает возможность самостоятельного приобретения инвалидами необходимого технического средства реабилитации. При отсутствии широкой информированности инвалидов, членов семьи о механизме обеспечения техническими средствами реабилитации Министерству труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан в случае невозможности обеспечения необходимыми техническими средствами необходимо усилить разъяснительную работу с инвалидами, опекунами о возможности самостоятельного приобретения, о размере компенсации, принять меры по оказанию содействия гражданам в предоставлении информации о примерном перечне мест приобретения технических средств реабилитации по цене, сопоставимой с максимальной стоимостью изделий, объявленной в ходе размещения заказа на технические средства (изделия) в соответствии с положениями законодательства в сфере закупок товаров, работ, услуг для обеспечения государственных и муниципальных нужд.

В течение прошлого года в адрес Уполномоченного регулярно поступали обращения, связанные с работой органов опеки и попечительства муниципальных образований и городских округов.

Так, жительница Зеленодольского муниципального района обратилась с вопросом представления в соответствии с законодательством отчетов опекуна о хранении, об использовании имущества подопечного и об управлении имуществом подопечного, указав, что опекуны, проживающие с подопечными в отдаленных населенных пунктах, испытывают сложности с необходимостью покинуть опекаемых, как правило, нуждающихся в постоянном уходе, для выполнения законодательно установленной обязанности по представлению отчета в орган опеки и попечительства, расположенный в районном центре.

С целью оказания содействия в исполнении обязанностей по представлению отчетов Уполномоченный обратился в исполнительный

комитет Зеленодольского муниципального района с предложением об организации органом опеки и попечительства приемов отчетов опекунов с выездом на места. Данное предложение было поддержано.

Подобный опыт может быть распространен в других муниципальных образованиях Республики Татарстан. Выезды могут быть приурочены к плановым срокам представления опекунами отчетов о хранении, об использовании имущества подопечного и об управлении имуществом подопечного, а также проведения проверок условий жизни подопечных, соблюдения опекунами и попечителями прав и законных интересов подопечных, обеспечения сохранности их имущества, а также исполнения опекунами и попечителями требований к осуществлению ими прав и исполнению обязанностей опекунов или попечителей.

Принятые меры позволят опекунам беспрепятственно исполнять свои функции и получить на месте необходимую методическую помощь.

Соблюдение прав призывников и военнослужащих по призыву

В 2014 году в части прохождения военной службы был внесен ряд важных законодательных изменений, в связи с чем призыв в армию имел некоторые отличительные особенности. 30 призывников из республики воспользовались возможностью поступить на военную службу по контракту без прохождения срочной службы по призыву. По состоянию на начало января 2015 года никем из данных военнослужащих контракт досрочно не расторгнут. Таким образом, одним из положительных моментов можно считать становление института контрактной службы для призывников.

В целом в Республике Татарстан в 2014 году было направлено в войска 8238 человек. Из общего числа молодых людей 516 призывников (5,9 процента от числа прибывших на призывной пункт) сняты с отправки в места прохождения военной службы по медицинским показаниям. В 2013 году 799 призывников снято с отправки, что составило немногим менее

десяти процентов от прибывших на призывной пункт республики. Таким образом, практически не снизились показатели качества медицинского освидетельствования призывников, ежегодно затрагивающие права сотен молодых людей.

Уполномоченный считает, что в целях соблюдения прав молодых людей, подлежащих призыву на военную службу, Военному комиссариату Республики Татарстан следует принять меры по снижению количества граждан, снятых с отправки в места прохождения военной службы.

Факты недостаточного медицинского освидетельствования граждан, призываемых на военную службу, были выявлены Уполномоченным при посещении воинских частей. К примеру, в последний осенний призыв в Карачаево-Черкесской Республике у двух военнослужащих из Арского района и г.Казани на фоне нагрузки обострилось варикозное расширение вен. Об имеющихся проблемах они сообщали еще во время прохождения призывных мероприятий, однако вместо операционной их направили в армию. В настоящее время оба военнослужащих находятся в военном госпитале в ожидании проведения операции. Другой военнослужащий в Карачаево-Черкесской Республике, призванный из Нижнекамского района, направлен на службу без большого пальца правой стопы, травмированной в июле 2014 года, у него также произошло ухудшение здоровья на фоне физической нагрузки.

В целом в 2014 году по состоянию здоровья досрочно уволены с военной службы 4 военнослужащих по призыву. В 2013 году – 6 военнослужащих.

Для изучения отношения призывников к мероприятиям по призыву на военную службу, представлений о службе в армии и наиболее интересующих вопросах Уполномоченным в период весенней призывной кампании был проведен социологический опрос среди 600 призывников в период их нахождения на Призывном пункте Республики Татарстан.

По итогам анализа полученных данных определено следующее. Большинство призывников, находясь на сборном пункте перед непосредственной отправкой на воинскую службу, с оптимизмом воспринимают свою воинскую обязанность. На данном этапе 92,5 процента призывников заявляют о своем желании служить в армии. При этом практически каждый выпускник обладает определенным уровнем знаний по вопросам прохождения воинской службы. Вместе с тем информация о несении воинской службы, получении воинской специальности, новых знаний и умений является актуальной более чем для половины призывников. Кроме того, наблюдается, что доля молодых людей (97,2 процента), имеющих информацию о воинской службе, выше, нежели доля призывников, отметивших желание служить в армии (92,5 процента). Таким образом, для некоторой части призывников информация о службе в армии носит негативный характер, и данное обстоятельство также должно учитываться при проведении просветительской работы среди молодых людей.

Служба в армии для большинства призывников воспринимается скорее как период жизни для получения новых знаний и умений, а также улучшения физического состояния здоровья, нежели ответственный отрезок жизни из-за которого зависит будущее. Вместе с тем призывникам из двух самых больших городов республики свойственно воспринимать службу в армии и как канал социальной мобильности (как «восходящей», так и «нисходящей»). Данный фактор отметили более половины опрошенных казанцев и почти каждый второй опрошенный челнинец. Ожидания возможного карьерного роста или продолжения службы по контракту наблюдаются у 43,5 процента респондентов из г.Казани и у 40,3 процента респондентов из г.Набережные Челны. Мнение о службе в армии как потере одного года для карьерного роста свойственно 11,3 процента казанцев и 5,7 процента челнинцев. Следует также отметить, что 18–19-летним призывникам в меньшей степени нежели их более возрастным товарищам, присуще мнение о «потерянном» годе.

Готовы поделиться своими проблемами при наступлении конфликтных ситуаций 58,1 процента респондентов. При этом наибольшее доверие у призывников вызывает командование части. В свою очередь, на нарушение своих прав или недостатки в работе в ходе призывных мероприятий указали 46,9 процента респондентов. Анализ ответов респондентов указывает на наличие «местных» проблем в тех или иных муниципальных образованиях. Городские жители, за исключением челнинцев, чаще чем сельские жаловались на отношение сотрудников военных комиссариатов и медицинских работников. Неравномерно распределились случаи, когда призывники указывали, что направление в РОСТО ДОСААФ для получения специальности было под принуждением. Учитывая, что среди отметивших данные проблемы молодых людей большинство указали на желание служить в армии, нельзя сделать вывод о том, что значительное число названных нарушений и недостатков может являться надуманным, в связи с чем отделам военных комиссариатов в муниципальных образованиях следует принять превентивные меры по недопущению негативных случаев.

С учетом вышеизложенного представляется необходимым сотрудникам отделов Военного комиссариата Республики Татарстан усилить разъяснительную работу среди призывников и желающих пойти на службу по контракту.

Соблюдение прав лиц, содержащихся в учреждениях пенитенциарной системы

Выполняя в соответствии с федеральным законодательством функции контроля за деятельностью мест принудительного содержания, Уполномоченный и его аппарат осуществляют мониторинг соблюдения и защиты прав человека в пенитенциарной системе, в том числе путем посещения исправительных учреждений и следственных изоляторов Управления Федеральной службы исполнения наказаний России по Республике Татарстан, спецучреждений Министерства внутренних дел по Республике Татарстан и учреждения временного содержания иностранных граждан и лиц без гражданства Управления Федеральной миграционной службы по Республике Татарстан.

В ходе посещения учреждений уголовно-исполнительной системы отмечается планомерный перевод осужденных из помещений казарменного типа в маломестные жилые секции с наличием горячего водоснабжения, отдельным санузлом и душевой кабиной, внедрение возможности использования видеосвиданий, электронной почты и интернет-магазина для заказа продуктовых передач обвиняемым и осужденным.

Заметен прогресс в медицинском обеспечении учреждений системы ФСИН республики. Окончены ремонтные работы во всех отделениях и палатах для больных в БДО ФКУ ИК–2, где приобретена и установлена новая диагностическая аппаратура. При поддержке Министерства здравоохранения Республики Татарстан больница для осужденных подключена к Ситуационному центру Республиканской клинической больницы, что позволяет проводить консультации ведущих специалистов в онлайн-режиме и существенно расширяет возможности оказания качественной медицинской помощи лицам, содержащимся под стражей.

Однако, несмотря на улучшение материально-технического оснащения медицинских подразделений, уровень смертности в исправительных

учреждениях остается высоким. Так, в 2014 году показатель смертности от заболеваний составил 55 человек, в 2013 году – 41 человек. Возросло число умерших от туберкулеза (в 2014 году 9 человек, в 2013 году 4 человека). При этом в структуре смертности осужденных туберкулез является менее распространенной причиной смерти, нежели болезни органов кровообращения (29 процентов) от общего количества смертей по заболеваниям), ВИЧ-инфекция (17,4 процента).

На фоне этих негативных показателей направленные из учреждений УФСИН России по Республике Татарстан в суд 11 ходатайств об освобождении осужденных от отбывания наказания в связи с тяжелой болезнью, препятствующей отбыванию наказания, в соответствии со статьей 81 Уголовного кодекса Российской Федерации кажутся незначительными. Уполномоченный считает, что требует усиления работа медицинских подразделений УФСИН России по Республике Татарстан по выявлению лиц, в отношении которых могут быть приняты заключения об освидетельствовании на наличие заболеваний, препятствующих отбыванию наказания. Необходимо, чтобы соотношение числа ходатайств в суд об освобождении в связи с тяжким заболеванием к количеству смертей в учреждениях исправительной системы от туберкулеза, болезни органов кровообращения, ВИЧ-инфекции было увеличено.

В 2014 году количество лиц, заболевших туберкулезом в исправительных учреждениях, повысилось на 8,2 процента по сравнению с 2013 годом и составило 144 человека. Всего на 1 января 2015 года в лечебном исправительном учреждении №1 УФСИН России по Республике Татарстан находятся 316 лиц с активным туберкулезом. После проведения лечения в медицинской системе ФСИН осужденные считаются излеченными, направляются в места отбывания наказания, где находятся под интенсивным наблюдением и получают необходимое диетическое питание. Болезнь считается излечимой, однако у тех, кто переболел туберкулезом, есть риск

рецидива. При неблагоприятных условиях и повторном контакте с больными шансов заболеть у них больше, чем у здорового человека.

Согласно рекомендациям Всемирной организации здоровья каждый осужденный должен иметь неограниченный доступ к правильной диагностике и лечению туберкулеза, задержки в выявлении и лечении случаев туберкулеза должны быть сведены к минимуму, чтобы уменьшить дальнейшую передачу инфекции и вынужденное самолечение туберкулеза.

В рамках реализации указанных рекомендаций ВОЗ в учреждениях исправительной системы особое внимание должно быть уделено медикаментозной профилактике лиц с излеченным туберкулезом с целью недопущения рецидива. Человек, выходя из стен исправительного учреждения, должен иметь шанс бороться за свое здоровье.

В 2014 году в местах лишения свободы покончили жизнь самоубийством 11 человек (идентичная ситуация по числу суицидов в 2013 году). По данным фактам органами прокуратуры были выявлены нарушения в деятельности должностных лиц, ответственных за обеспечение безопасности и здоровья спецконтингента. При этом 9 осужденных стояли на профилактическом учете у психологов как лица, склонные к аутоагрессивным проявлениям. В связи с этим видится необходимость внедрения эффективных тактик контроля в отношении лиц, поставленных на профилактический учет как склонных к членовредительству и суициду, с целью недопущения ими попыток суицида. Учитывая, что двое осужденных, совершивших суицид, не были на учете, необходимо также усилить работу по выявлению лиц, склонных к членовредительству и суициду.

Статьей 3 Конвенции о защите прав человека и основных свобод установлена обязанность государства обеспечить содержание лица в условиях, совместимых с уважением его человеческого достоинства, и способ исполнения этой меры не должен подвергать его страданиям и трудностям, превышающим неизбежный уровень, присущий содержанию под стражей. Кроме того, необходимо, чтобы, учитывая практические

требования меры, связанной с лишением свободы, здоровье и благополучие заключенного адекватно охранялись. Согласно принципам международных норм и положений российского законодательства о содержании под стражей подозреваемых и обвиняемых администрация мест содержания под стражей обязана выполнять санитарно-гигиенические требования, обеспечивающие охрану здоровья подозреваемых и обвиняемых.

Применительно к практике лимит наполнения в следственных изоляторах республики был превышен в среднем от 1 до 2,1 процента. Так, по состоянию на 1 января 2015 года в СИЗО-5 г. Чистополя содержалось 571 человек, что превышает максимальный лимит наполнения учреждения на 49 человек, в СИЗО-3 г. Бугульма лимит превышен на 40 человек, в СИЗО-1 и СИЗО-2 г. Казани содержится на 29 и 25 человек больше допустимого.

В 2014 году Уполномоченным в адрес УФСИН России по Республике Татарстан направлялись письма о недопустимости содержания лиц в подобных условиях. По результатам их рассмотрения и на основании актов прокурорского реагирования меры по недопущению случаев превышения лимита принимались. Однако с учетом неоднократного в течение года обращения лицами, содержащимися в СИЗО, внимания Уполномоченного на факты неудовлетворительных условий содержания считаем, что УФСИН России по Республике Татарстан необходимо принимать оперативные управленческие решения, а не работать исключительно по заявительному принципу.

Обращаясь к проблемным аспектам ресоциализации осужденных, Уполномоченный отмечает отсутствие положительной динамики по рассмотрению запросов исправительных учреждений, направленных в органы внутренних дел, о возможности проживания, предоставления регистрации и жилья осужденным, освободившимся и освобождающимся из мест лишения свободы. Согласно информации, представленной УФСИН России по Республике Татарстан, количество запросов в органы внутренних дел в 2014 году увеличилось и составило 3198 запросов (2857 запросов в

2013 году). Около 15 процентов запросов исправительных учреждений и в 2014 и в 2013 годах остались без ответа. Отсутствие сведений о возможности возвращения осужденного в прежнее место жительства затрудняет организацию работы по решению вопросов трудового и бытового устройства осужденных, освобождающихся из мест лишения свободы.

В ходе рассмотрения Уполномоченным письменных обращений осужденных, а также при посещении исправительных учреждений одним из вопросов, поступающих от осужденных, является их обеспокоенность отсутствием гарантий поддержки государством после освобождения из мест лишения свободы. Проводимая спецучреждениями ФСИН работа по документированию лиц, отбывающих наказание, обучению рабочим специальностям, психологической подготовке для адаптации после освобождения является важным условием успешной ресоциализации осужденных.

В условиях динамичного рынка труда необходимо отходить от практики, когда профессиональное обучение осужденных проводится в интересах обеспечения существующего в исправительном учреждении производства без учета их склонностей, а также возможности будущего трудоустройства. Немаловажным фактором в процессе возвращения бывших осужденных к полноценной жизни в гражданском обществе является получение ими в исправительных учреждениях профессиональной квалификации, достаточной для конкуренции. В современных условиях для трудоустройства недостаточно иметь одну только специальность и опыт работы, зачастую от кандидата на работу требуется владение компьютером, навыки ведения финансовой документации. Согласно данным Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан, после освобождения из мест лишения свободы лишь 347 человек нашли работу (менее 53 процентов от числа обратившихся).

В связи с этим интересен опыт Краснодарского края, где при поддержке местного УФСИН и предпринимателей региона был открыт

реабилитационный центр для лиц, освободившихся из мест лишения свободы. Помимо психологической и социальной помощи, в центре бывшие осужденные проходят курсы компьютерной грамотности, им читают лекции по маркетингу, экономике и бухгалтерскому делу. А по итогам обучения граждане, посещающие центр, готовят бизнес-проекты по открытию своего дела, и в последующем им оказывается поддержка по претворению их идей в жизнь. Похожая программа обучения будущих бизнесменов реализуется и в исправительных учреждениях данного региона.

Внедрение подобного опыта в нашей республике позволит расширить возможности ведения лицами, отбывшими наказание, своего дела и сократит число граждан, не нашедших место работы после освобождения и повторно совершивших преступление.

Не менее важным представляется соблюдение прав иностранных граждан и лиц без гражданства, пребывающих на территории Республики Татарстан.

В ходе посещения Уполномоченным специального учреждения временного содержания иностранных граждан и лиц без гражданства УФМС России по Республике Татарстан (далее – СУВСИГ), в которое согласно постановлению суда помещаются иностранные граждане и лица без гражданства, в отношении которых принято решение об административном выдворении либо депортации, обращают на себя внимание условия содержания в спецучреждении.

Лица, помещенные в учреждение, ожидают выдворения в среднем от одного до трех месяцев, при этом предоставление им одежды, обуви, сменного белья законом не предусмотрено. Норма материально-бытового обеспечения, предусмотренная постановлением Правительства Российской Федерации от 30.12.2013 № 1306, для иностранных граждан и лиц без гражданства, помещенных из СУВСИГ, не включает в себя обеспечение лиц вещами, что являлось предметом жалоб иностранных граждан в адрес Уполномоченного. Так, гражданин Таджикистана Р. был задержан

сотрудниками МВД на улице и по постановлению суда помещен в СУВСИГ, где ожидал выдворения более двух месяцев. Денежных средств для приобретения сменной одежды не имел, родственников и друзей, которые могли бы передать ему одежду, не было. Администрации спецучреждения пришлось своими силами решить вопрос его материально-бытового обеспечения.

Учитывая изложенное, считаем необходимым УФМС России по Республике Татарстан, исполнительному комитету Совета Ассамблеи народов Татарстана рассмотреть возможность изыскания средств для материально-бытового обеспечения иностранных граждан и лиц без гражданства, содержащихся в спецучреждении, в том числе за счет добровольных пожертвований.

Правовое просвещение в деятельности Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан

Планомерно продолжается Уполномоченным деятельность по содействию правовому просвещению в области прав и свобод человека и гражданина, осуществлению международного и межрегионального сотрудничества в области прав человека.

Деятельность Уполномоченного по правовому просвещению населения не подменяет деятельность государственных органов, ответственных за организацию профильного образовательного процесса и распространение в обществе соответствующих правовых знаний, но дополняет ее.

Активно реализуются мероприятия в рамках занятий Школы правовых знаний при Уполномоченном по правам человека в Республике Татарстан для различных целевых аудиторий по наиболее актуальным для граждан темам, а также Дни правовой помощи, организуемые Уполномоченным совместно с региональным отделением Общероссийской общественной организации

«Союз пенсионеров России» по Республике Татарстан с участием социальных партнеров Уполномоченного.

Всего в 2014 году проведено 24 занятия Школы правовых знаний для 4238 слушателей, в том числе 8 занятий для слушателей Университета третьего возраста, 10 зональных занятий для призывников и их родителей, 6 занятий для слушателей факультативного курса «ЖКХ». В ходе 11 Дней правовой помощи 456 жителей г.г.Казани, Буинска и Зеленодольска получили консультативную помощь.

Опыт работы Уполномоченного в сфере правового просвещения и оказания бесплатной юридической помощи населению был рекомендован Председателем Совета муниципальных образований Республики Татарстан главам муниципальных районов и городских округов Республики Татарстан для использования в работе.

Создание эффективной системы оказания бесплатной юридической помощи и правового просвещения в муниципальных районах и городских округах видится необходимым в связи с интенсивным развитием законодательства, недостаточной правовой просвещенностью населения, недостатком систематизированной и актуальной правовой информации, доступной для населения.

По представленной в наш адрес информации о проводимой в муниципальных районах (городских округах) работе по правовому просвещению населения можно обозначить следующее.

В рамках оказания бесплатной юридической помощи гражданам на территории большинства муниципальных районов проводятся еженедельные приемы граждан руководством района, руководителями различных учреждений. Отмечается возможность получения бесплатной юридической помощи в общественных приемных местных отделений ТРО ВПП «Единая Россия» в Азнакаевском, Альметьевском, Апастовском, Бугульминском, Заинском, Кайбицком, Кукморском районах.

Бесплатная юридическая помощь оказывается в виде правового консультирования в устной и письменной формах, составления заявлений, жалоб, ходатайств. В Альметьевском, Кукморском, Мамадышском, Рыбно-Слободском муниципальных районах функционируют телефонные «горячие линии» советов и исполнительных комитетов районов, иных структур. В Актанышском, Альметьевском, Балтасинском, Заинском, Рыбно-Слободском районах проводятся Дни бесплатной юридической помощи в период проведения Декады пожилых людей, Декады инвалидов.

В Азнакаевском, Актанышском, Алексеевском, Альметьевском, Арском, Бугульминском, Верхнеуслонском, Дрожжановском, Елабужском, Заинском, Менделеевском, Муслюмовском, Новошешминском, Нижнекамском, Нурлатском, Пестречинском, Тюлячинском, Ютазинском муниципальном районах и г.Набережные Челны у населения имеется возможность получить бесплатные юридические консультации у нотариусов и адвокатов. Реализуется предложение Уполномоченного о включении в перечень государственных и муниципальных услуг, оказываемых многофункциональными центрами, предоставления гражданам бесплатной юридической помощи; по информации Министерства юстиции Республики Татарстан, граждане могут воспользоваться услугами адвокатов в многофункциональных центрах предоставления государственных и муниципальных услуг в 24 муниципальных образованиях Республики Татарстан.

В целях правового информирования населения на страницах местных газет и на официальных сайтах Альметьевского, Заинского, Кукморского, Мамадышсого, Черемшанского районов размещаются муниципальные акты. В районных газетах Азнакаевского, Альметьевского, Муслюмовского муниципальных районов имеются постоянные рубрики по правовому информированию граждан, ряд материалов транслируется по местному телевидению и радио в Альметьевском, Бугульминском, Нижнекамском районах.

Следует констатировать, что в абсолютном большинстве муниципальных образований значительная часть мероприятий по правовому просвещению направлена на нравственно-правовое воспитание подрастающего поколения. Это информационные и познавательные часы, уроки права, нравственности, беседы, обзоры, выставки, Дни молодых избирателей. В образовательных учреждениях также проводятся плановые мероприятия, посвященные международному Дню борьбы с коррупцией, в рамках которых организуются встречи учащихся с представителями правоохранительных органов, классные часы, заседания «круглых столов», книжные выставки, конкурсы сочинений, рисунков и т.п. Согласно представленной информации, в Актанышском, Альметьевском, Апастовском, Бавлинском, Балтасинском, Зеленодольском, Камско-Устьинском, Кукморском, Рыбно-Слободском, Сабинском, Спасском, Чистопольском районах и г.Казани планово прошли Всероссийские Дни правовой помощи детям.

Не умаляя важность проводимой работы со школьниками, Уполномоченный отмечает, что необходимо проводить активную работу и с другими категориями населения.

Положительный опыт общения с гражданами в период становления института советов многоквартирных домов как новой формы жилищного самоуправления граждан, их создания и деятельности имеется в муниципальном образовании г.Казани в формате бесплатных семинаров с участием председателей советов многоквартирных домов, ТСЖ и ЖСК по специально разработанной и утвержденной программе.

Муниципальным районам необходимо уделять работе по правовому просвещению населения еще более серьезное внимание, регулярно организовывая встречи с населением, в том числе с участием представителей правоохранительных органов, органов социальной защиты, пенсионного фонда, различных организаций, используя формат, апробированный Уполномоченным, – это занятия Школы правовых знаний, Дни правовой

помощи. Подобные формы встреч с населением имеют высокую профилактическую ценность, поскольку помогают ответить на вопросы, волнующие граждан, а также позволяют выявить социальное настроение, наиболее актуальные для населения проблемы и ориентировать внимание руководства районов на их решение.

Формат занятий Школы правовых знаний апробирован лишь в Алькеевском, Азнакаевском, Аксубаевском, Апастовском, Бавлинском, Заинском, Камско-Устьинском, Лаишевском, Муслюмовском Сармановском, Тюлячинском районах, проведение Дней правовой помощи для населения – Лаишевском, Нурлатском, Тетюшском районах.

Основными направлениями указанной работы в муниципальных районах и городских округах республики должны быть правовое просвещение молодежи; правовое просвещение учащихся среднеспециальных и высших учебных заведений (студенты); правовое просвещение работающего населения в соответствии со спецификой их деятельности; правовое просвещение населения в сельской местности; правовое просвещение людей пожилого возраста; правовое просвещение малоимущих и иных социально незащищенных категорий граждан; правовое просвещение мигрантов и лиц без гражданства; правовое просвещение лиц, находящихся в пенитенциарных учреждениях.

Таким образом, органам местного самоуправления совместно с общественными помощниками Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан следует более активно пропагандировать и реализовывать идеи правового просвещения населения, принимать дополнительные меры, направленные на организацию активной работы органов местного самоуправления с населением в вопросах развития правовой грамотности и правового просвещения жителей республики, развития системы оказания бесплатной юридической помощи, с применением различных форматов работы в данном направлении.

Заключение

Несмотря на сложности макросоциального уровня, произошедшие в 2014 году, принцип незыблемости прав и свобод человека и гражданина не стал в Татарстане факультативным. Планка социальных обязательств перед населением, взятых органами власти республики и органами местного самоуправления, не понизилась. Задачи по строительству жилья и объектов социального назначения, по развитию системы здравоохранения, по содействию занятости населения, по оказанию мер социальной поддержки уязвимым категориям населения решались планомерно. Утверждена постановлением Кабинета Министров Республики Татарстан от 02.08.2014 № 569 Стратегия по правам человека в Республике Татарстан на 2014–2018 годы, в рамках которой разрабатываются и реализуются мероприятия, направленные на обеспечение прав человека в важнейших сферах жизнедеятельности.

Вместе с тем деятельность по соблюдению и защите прав и свобод человека и гражданина на территории республики не должна быть ослаблена. Татарстанцы не должны чувствовать себя не защищенными от сложностей в экономике.

В сфере трудовых правоотношений по-прежнему масштабной является проблема несвоевременной выплаты заработной платы. Органы власти и органы местного самоуправления должны работать в более тесном взаимодействии. Актуальны дополнительные механизмы соблюдения и защиты прав граждан, увольняемых в связи с сокращением численности или штата работников организации. Остается тревожной ситуация с несчастными на производстве со смертельным исходом.

Несмотря на высокие темпы строительства и ввода жилья, не теряет своей актуальности проблема улучшения жилищных условий жителей республики. Эффективнее должна стать организация работы по предоставлению жилых помещений по договору социального найма. Более

пристальное внимание должно уделяться реализации жилищных прав детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей. В сфере жилищно-коммунального обслуживания компетентным государственным органам и органам местного самоуправления следует обращать более пристальное внимание на деятельность управляющих организаций по исполнению законодательства о персональных данных. Желательна более активная разъяснительная работа с гражданами, обращающимися за целевой субсидией на сглаживание роста платы за жилищно-коммунальные услуги.

Исключение замещения медицинской помощи, оказываемой в рамках программы государственных гарантий, платными услугами – одна из задач системы здравоохранения. Требуется повышение уровня информированности населения республики о первых признаках острых состояний при болезнях системы кровообращения, мерах оказания неотложной помощи. Важно усилить гарантии обеспечения прав людей, страдающих редкими (орфанными) заболеваниями.

Должна стать более прозрачной работа по предоставлению мер социальной поддержки пенсионерам в части обеспечения санаторно-курортным лечением, а также работа по реализации прав инвалидов на обеспечение техническими средствами реабилитации. Эффективная социальная политика невозможна без поступательного движения в развитии безбарьерной среды для инвалидов и помощи гражданам, признанным в установленном законом порядке недееспособными.

Лидирующие позиции Татарстана в подготовке граждан к военной службе должны быть сопряжены с качественной работой по медицинскому освидетельствованию призывников.

Остаются актуальными проблемы оказания медицинской помощи и бытового обеспечения в учреждениях пенитенциарной системы, ресоциализации лиц, освобождающихся из мест лишения свободы.

Неотъемлемым признаком уважения государственными органами, органами местного самоуправления и должностными лицами принципа

соблюдения прав и свобод человека и гражданина является правовое просвещение населения. Важны меры по преодолению правового нигилизма.

Учитывая изложенное, в целях усиления соблюдения и защиты прав и свобод человека и гражданина Уполномоченный предлагает государственным органам, органам местного самоуправления и должностным лицам принять следующие меры.

1. В целях реализации прав человека и гражданина в сфере труда и занятости:

1.1. Кабинету Министров Республики Татарстан рассмотреть вопрос о внесении изменений в постановление Кабинета Министров Республики Татарстан от 10.08.2012 № 676 «Об электронном взаимодействии граждан, исполнительных органов государственной власти и органов местного самоуправления Республики Татарстан в рамках функционирования государственной информационной системы Республики Татарстан «Народный контроль», в части создания дополнительной категории «Нарушение требований охраны труда».

1.2. Федерации профсоюзов Республики Татарстан, Республиканским отраслевым профсоюзным органам, Координационному совету работодателей Республики Татарстан рассмотреть вопрос об организации работы комиссий по трудовым спорам работодателей по заявлениям работников, в отношении которых принято решение о расторжении трудового договора в связи с сокращением численности или штата работников организации (индивидуального предпринимателя), с последующей выработкой решений, направленных на снижение нарушений трудовых прав данной категории работников, в том числе уменьшение числа удовлетворенных исков в судебном порядке о незаконном увольнении, обязании выплат при увольнении.

1.3. Органам службы занятости Министерства труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан организовать работу по передаче сведений о нарушениях трудового законодательства в контрольно-надзорные

и правоохранительные органы по итогам проведения мероприятий в рамках консультационных пунктов на предприятиях (в организациях), в которых планируется сокращение численности или штата работников организации (индивидуального предпринимателя).

1.4. Республиканской межведомственной комиссии по вопросам повышения уровня жизни населения, труда, привлечения и использования иностранных работников в Республике Татарстан рассмотреть вопрос о введении индикаторного показателя в рейтинг территориальных комиссий по повышению уровня жизни и легализации доходов о соотношении числа организаций, имеющих задолженность по выплате заработной платы, и общего количества хозяйствующих субъектов в муниципальном образовании.

1.5. Органам местного самоуправления:

активизировать работу по передаче данных об организациях, не принимающих исчерпывающих мер по погашению задолженности по заработной плате работникам, в Государственную инспекцию труда в Республике Татарстан и органы прокуратуры для принятия мер реагирования;

в рамках работы межведомственных комиссий по повышению уровня жизни и легализации доходов при взаимодействии с органами занятости осуществлять контроль в отношении хозяйствующих субъектов, в которых была допущена задолженность по заработной плате, в части выплат увольняемым сотрудникам по сокращению численности или штата работников (если организациями-должниками принимались такие решения), а также выплат пособий по уходу за ребенком работникам, находящимися в отпуске по уходу за ребенком.

2. В целях реализации жилищных прав граждан:

2.1. Кабинету Министров Республики Татарстан рассмотреть вопрос о разработке мер по предоставлению жилых помещений по договору социального найма гражданам, признанным малоимущими и страдающими

тяжелыми формами хронических заболеваний, указанным в постановлении Правительства Российской Федерации от 16.06.2006 № 378.

2.2. Министерству образования и науки Республики Татарстан, Министерству труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан организовать работу подведомственных учреждений для детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, на предмет выявления нуждаемости подопечных в обеспечении жилыми помещениями и своевременной постановки на учет для получения жилья в установленном законом порядке.

2.3. Министерству труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан рассмотреть вопрос о размещении на сайте ведомства электронного калькулятора для населения по расчету целевой субсидии на сглаживание роста платы граждан за жилищно-коммунальные услуги.

2.4. Органам местного самоуправления:

организовать работу по выявлению пустующих жилых помещений для муниципального жилищного фонда в целях последующего предоставления нуждающимся в улучшении жилищных условий гражданам по договору социального найма, активизировать работу жилищных комиссий в части распределения жилья;

принять меры по недопущению случаев невключения в список нуждающихся в улучшении жилищных условий детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, переданных в приемные семьи;

провести мониторинг на предмет включения управляющих организаций, привлекающих сторонние организации в работе с персональными данными на основе агентских договоров (иных договорных соглашений), в реестр операторов персональных данных с передачей сведений в случае уклонения от данной обязанности в надзорные органы.

3. В целях реализации прав граждан на охрану здоровья и медицинскую помощь:

3.1. Министерству здравоохранения Республики Татарстан:

усилить меры по недопущению замещения медицинской помощи, оказываемой в рамках программы государственных гарантий, платными услугами с индикаторными показателями «Количество обоснованных жалоб от населения, выявленных в рамках ведомственного контроля», «Количество законных предписаний контрольно-надзорных органов»;

организовать работу учреждений здравоохранения Республики Татарстан по актуализации и полноте информации на их сайтах о гарантированном объеме бесплатной медицинской помощи, об установленных нормативных сроках ожидания оказания консультаций врачей-специалистов, диагностических инструментальных и лабораторных исследований;

активизировать работу по информированию жителей республики о первых признаках острых состояний при болезнях системы кровообращения, мерах оказания неотложной помощи путем увеличения потенциальной аудитории;

исключить случаи исполнения решений суда о лекарственном обеспечении граждан, страдающих редкими (орфанными) заболеваниями, лишь при принятии мер административного воздействия со стороны подразделений Управления Федеральной службы судебных приставов по Республике Татарстан.

4. В целях реализации прав граждан на меры социальной поддержки и социальную защиту:

4.1. Министерству труда, занятости и социальной защиты Республики Татарстан:

принять меры по внедрению электронной системы распределения путевок при обеспечении пенсионеров Республики Татарстан санаторно-курортным лечением;

принять меры по недопущению случаев несвоевременного обеспечения инвалидов техническими средствами реабилитации и усилить

разъяснительную работу о порядке компенсации гражданам, которые самостоятельно приобрели средства реабилитации;

4.2. Органам местного самоуправления:

рассмотреть вопрос об уменьшении мест запрета стоянки для транспортных средств инвалидов с ограниченной способностью к передвижению и водителей, перевозящих таких инвалидов или детей-инвалидов, в пределах муниципального образования или городского округа;

рассмотреть вопрос об организации работы органов опеки и попечительства по приемам отчетов опекунов граждан, признанных в установленном законом порядке недееспособными, проживающих в отдаленных сельских населенных пунктах, с выездом на место.

5. В целях соблюдения прав молодых людей, подлежащих призыву на военную службу, Военному комиссариату Республики Татарстан принять меры по снижению количества граждан, снятых с отправки в места прохождения военной службы на республиканском призывном пункте по медицинским показаниям.

6. В целях соблюдения прав лиц, содержащихся в местах принудительного содержания:

6.1. Управлению Федеральной службы исполнения наказаний России по Республике Татарстан:

рассмотреть вопрос об усилении работы по выявлению лиц, в отношении которых могут быть приняты заключения об освидетельствовании на наличие заболеваний, препятствующих отбыванию наказания, с индикаторным показателем соотношения числа ходатайств в суд об освобождении осужденного в связи с тяжелым заболеванием к количеству смертей в учреждениях исправительной системы от туберкулеза, болезни органов кровообращения, ВИЧ-инфекции;

рассмотреть вопрос об усилении мер по медикаментозной профилактике лиц с излеченным туберкулезом в целях недопущения

рецидива заболевания с индикаторным показателем уменьшения случаев рецидива заболеваний спецконтингента;

рассмотреть вопрос об эффективных способах осуществления контроля за лицами, поставленными на профилактический учет как склонные к членовредительству и суициду;

рассмотреть вопрос об изучении опыта субъектов Российской Федерации по обучению осужденных навыкам предпринимательской деятельности с целью внедрения данной практики в исправительные учреждения, расположенные на территории Республики Татарстан.

6.2. Министерству внутренних дел по Республике Татарстан рассмотреть вопрос о недопущении случаев отделами полиции непредставления информации по запросам исправительных учреждений о вопросах бытового устройства лиц, освобождаемых из мест лишения свободы.

6.3. Управлению Федеральной миграционной службы России по Республике Татарстан совместно с исполнительным комитетом Совета Ассамблеи народов Татарстана рассмотреть возможность изыскания средств для материально-бытового обеспечения иностранных граждан и лиц без гражданства, содержащихся в специальном учреждении временного содержания иностранных граждан и лиц без гражданства УФМС России по Республике Татарстан, в том числе за счет добровольных пожертвований.

7. В целях правового просвещения жителей республики:

7.1. Министерству юстиции Республики Татарстан принять меры по дальнейшему совершенствованию работы в области обеспечения комплексного развития государственной системы бесплатной юридической помощи в Республике Татарстан, содействовать информированию граждан о возможностях получения бесплатной юридической помощи, выработать новые формы правового информирования и просвещения граждан, осуществлять мониторинг развития системы бесплатной юридической помощи и правового просвещения в Республике Татарстан.

7.2. Республиканскому агентству по печати и массовым коммуникациям «Татмедиа» распространять информацию о возможностях получения населением бесплатной юридической помощи и положительном опыте работы по правовому просвещению в муниципальных районах (городских округах) Республики Татарстан.

7.3. Органам местного самоуправления принять меры, направленные на организацию активного взаимодействия с различными категориями населения в вопросах развития правовой грамотности и правового просвещения жителей республики с применением различных форм работы и привлечением средств массовой информации, использованием опыта Уполномоченного, а также возможностей высших учебных заведений и их филиалов, юридических клиник при вузах, общественных организаций, профильных учреждений.

Уполномоченный по правам человека
в Республике Татарстан **С.Х.Сабурская**

г.Казань

Февраль, 2015 год

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КЕШЕ ХОКУКЛАРЫ БУЕНЧА ВӘКАЛӘТЛЕ ВӘКИЛ

2014 ЕЛДА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КЕШЕ ҺӘМ ГРАЖДАННЫҢ ХОКУКЛАРЫН ҺӘМ ИРЕКЛӘРЕН САКЛАУ ТУРЫНДА

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КЕШЕ ХОКУКЛАРЫ БУЕНЧА ВӘКАЛӘТЛЕ ВӘКИЛ ДОКЛАДЫ

ЭЧТӘЛЕК

Кереш...63
Гражданнар мөрәҗәгатьләрен анализлау 64
Хезмәт хокукый мөнәсәбәтләре өлкәсендә кеше хокукларын саклау...67
Торакка хокукны яклау...73
Сәламәтлек саклауга һәм медицина ярдәменә хокукны яклау.........80
Социаль яклау һәм халыкны саклау..87
Хезмәткә чакырылучыларның һәм хәрбиләрнең хокукларын яклау..............93
Пенитенциар система учреждениеләрендә тотылучы затлар хокукларын яклау...96
Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкил эшчәнлегендә хокукый агарту...102
Йомгак...106

Кереш

«Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил турында» гы 95 нче 2000 елның 3 мартында чыккан Татарстан Республикасы Законының 26 маддәсенә ярашлы рәвештә, ел беткәннән соң өч айдан да соңга калмыйча, Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкил (Алга таба – Вәкил) Татарстан Республикасында кеше һәм граждан хокукларын һәм иреген саклау турындагы докладны Татарстан Республикасы Президентына, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына, Татарстан Республикасы Конституция судына, Татарстан Республикасы Югары судына, Татарстан Республикасы Арбитраж судына, Татарстан Республикасы прокурорына җибәрә.

Әзерләнгән доклад Вәкилгә килгән шикаятьләрне карау нәтиҗәләренә, тикшерү йомгакларына, «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасы белешмәләренә, дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары мәгълүматларына, шулай ук Вәкилнең җәмәгать ярдәмчеләре биргән мәгълүматларга, хөкүмәтнеке булмаган хокук саклау оешмалары һәм массакүләм мәгълүмат чаралары белдерүләренә, республика ведомствоара комиссияләре материалларына һәм башка чыганакларга нигезләнә.

Югарыда күрсәтелгән материаллар нигезендә тормышның мөһим өлкәләрендә кеше хокукларын саклау белән бәйле хәл анализланды. Докладта шулай ук чакырылыш буенча хәрби хезмәткәрләрнең һәм мәҗбүри тоту урыннарында булган затларның хокукларын саклау белән бәйле хәлгә дә бәя бирелде.

Докладның аерым бүлеге Вәкил һәм аның аппаратының хокукый аңлатуга булышлык итү буенча эшенә багышланды.

Гражданнар мөрәҗәгатьләрен анализлау

Ел дәвамында Вәкилгә гражданнардан кергән шикаятьләр (башка мөрәҗәгатьләр), аларның нәтиҗәләренең эчтәлеге һәм аларга вазифаи затлар ягыннан җаваплар республика территориясендә кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекен саклау һәм яклау буенча хәлне бәяләүнең бер чыганагы булып торалар.

2014 елда Вәкилгә 2982 мөрәҗәгать керде. Шулардан 1732 шикаять (башка мөрәҗәгатьләр) – язма яки электрон документ рәвешендә. 286 шикаять буенча бозылган хокукларны торгызу чаралары күрелде. Шәхси кабул итү вакытында 1250 мөрәҗәгать керде.

2014 елда Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча Вәкаләтле вәкилгә кергән гражданнар мөрәҗәгатьләренең саны

1 нче таблица

Күрсәткечләр	Мөрәҗәгатьләр саны
Барлык мөрәҗәгатьләр, шул исәптән:	2982
язмача яки электрон документ рәвешендә мөрәҗәгатьләр	1732
Телдән мөрәҗәгатьләр (кабул итү)	1250

Гражданнарның иң күп шикаятьләре (шәхси кабул итүне дә кертеп), торакка, шул исәптән, торак-коммуналь хезмәт күрсәтү өлкәсендә хокукларны тормышка ашыру белән бәйле (788). Моннан тыш, гомуми структурада иң күп таралган мөрәҗәгатьләр – хокук саклау органнары хезмәткәрләренә шикаятьләргә (392), социаль тәэминат һәм халыкны социаль яклауга (265), мәҗбүри тоту урыннарда кешеләрне тоту шартларына (232), хезмәт мөнәсәбәтләрен саклауга (253), суд карарлары белән ризалашмауга (239) кагыла.

2014 елда 2013 ел белән чагыштырганда хезмәт мөнәсәбәтләренә кагылышлы мөрәҗәгатьләр, (2014 елда – 253, 2013 елда – 127), хәрби хезмәткәрләр хокукларын тормышка ашыру белән бәйле сораулар арту (2014 елда – 103, 2013 елда – 42) бу тематикалар буенча актив эш алып бару белән аңлатыла. Мәсәлән, Татарстан Республикасында дәүләт Хезмәт инспекциясе белән берлектә 2014 елда гражданнарны өч тапкыр кабул итү үткәрелде. Хокук мөнәсәбәтләренең күрсәтелгән өлкәләре буенча дәүләт органнарыннан аларга мөрәҗәгать иткән кешеләрнең конституциячел хокукларын тормышка ашыру өчен зур инициатива күрсәтү таләп ителә.

2014 елда РФ Тикшерү комитетының Татарстандагы тикшерү идарәсе белән (5 кабул итү), Эчке эшләр министрлыгы белән (3 кабул итү), Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы, Татарстан Республикасы Прокуратурасы, Татарстан Республикасы Иҗтимагый күзәтү комиссиясе белән (1әр кабул итү) гражданнарны уртак кабул итүләр үткәрелде.

Вәкилнең дәүләт органнары һәм Татарстан Республикасы Иҗтимагый күзәтү комиссиясе белән уртак кабул итүләре барышында 190 кеше кабул ителде.

2014 елда мөрәҗәгатьләрнең тематик структурасы

2 нче таблица

	Мөрәҗәгатьләр тематикасы	**Мөрәҗәгатьләр саны**
1.	Торакка хокук	788
2.	Хокук саклау органнары хезмәткәрләренә зарлар	392
3.	Социаль тәэминат һәм халыкны социаль яклау	265
4.	Хезмәт мөнәсәбәтләре	253
5.	Суд карарлары белән килешмәү	239
6.	Мәҗбүри тоту урыннарында тоткыннарны тоту шартлары	152

7.	Медицина хезмәте күрсәтү	121
8.	Миграция мөнәсәбәтләре	105
9.	Хәрби хезмәткәрләрнең хокуклары	103
10.	Суд карарларын үтәү	57
11.	Җиргә хокукны яклау	35
12.	Белемгә хокук	28
13.	Хокукый мәгълүмат бирү мәсьәләләре	146
14.	«Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасы эше мәсьәләләре	130
15.	Башка мөрәҗәгатьләр	167
	Барысы	2982

Гражданнар мөрәҗәгатьләре белән эшләү эшенә Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкилнең аерым шикаятьләр яки тикшерү чаралары буенча йөкләмәләрен үтәп, бу юнәлештә беренче елларын гына эшләмәүче җәмәгать ярдәмчеләре дә үз өлешен кертте. Моннан тыш, җәмәгать ярдәмчеләренең үзләренә генә дә 2014 елда 2136 мөрәҗәгать керде. Граждан һәм кешенең бозылган хокукларын һәм иреген торгызуда үз эшчәнлекләрен җәмәгать ярдәмчеләре хокук саклау органнары, җирле үзидарә органнары һәм гражданлык институтлары белән тыгыз элемтәдә торып башкардылар.

2013 елның 5 августыннан Вәкил Татарстан Республикасы «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасының баш модераторы эшчәнлеген тормышка ашыра. 2014 елда системада 21558 гариза урнаштырылды. Иң күп белдерүләр «Территорияләрне төзекләндерү» (7646), «Юл хәрәкәтен оештыру» (6652) төрләре буенча керде. Докладта югарыда күрсәтелгән темаларга кагылышлы белдерүләр дә иң киң таралган шикаятьләр иде. «Торак-коммуналь хезмәтләр» төре буенча 2014 елда 1654 белдерү, «Сырхауханәләр һәм хастаханәләр» төре буенча – 433, «Уңайлы тирәлек» төре буенча – 358 белдерү басылды.

Модерация йомгаклары буенча 1753 шикаять компетентлы орган аның адресына гражданнан яки төркемнән теге яки бу проблеманы хәл итү зарурлыгы турында кергән мәгълүматны карау буенча тиешле чаралар күрмәгән өчен, кабат эшләргә кайтарылды.

Гражданнарның язмача мөрәҗәгатьләре белән беррәттән, мәгълүмат системасындагы мәгълүматларны анализлау икенче ел инде Татарстан Республикасында кеше һәм граждан хокукларын һәм иреген саклау һәм яклау буенча хәлгә бәя бирүдә мәгълүмат чыганагы булып тора.

Хезмәт хокукый мөнәсәбәтләре өлкәсендә кеше хокукларын саклау

Узган ел бөтен Россиядә икътисадта тышкы чикләүләр аркасында килеп туган үзгәрешләр белән истә калды. Шул уңайдан хәзерге вакытта хакимият органнары һәм бизнесның хезмәт базарында тискәре хәлләргә кул куймас өчен җаваплылык зонасы арта.

Гражданнарның хезмәт хокукларын тормышка ашыру өчен аларны саклауга һәм яклауга юнәлтелгән чаралар тупланмасы кулланыла. Күрелгән чараларга карамастан, кеше хокукларын һәм иреген хезмәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә саклау һәм яклау тырышлык таләп итә.

2015 елның 1 гыйнварына республика предприятиеләрендә хезмәт хакы буенча бурыч 47,822 млн. сум тәшкил итте. Статистик мәгълүматлар шуны дәлилли: хезмәт хакы буенча бурыч нигездә предприятие һәм оешмаларның акчасы булмаганлыктан җыела.

Гражданнарның хезмәт хокукларын саклау ысулларын анализлаганда, шул факт үзенә җәлеп итә: Суд приставлары Федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе бүлекчәләре тарафыннан 2014 елда хезмәткәргә тиешле хезмәт хакы һәм башка түләүләр буенча 181 миллион 694 мең сумлык бурычны кире кайтару буенча 8 043 башкарма эш ябылган. 2013 елда бу төр буенча 218 миллион 545 мең сумлык 17423 башкарма эш

ябылган булган. Шулай итеп, Вәкил фикеренчә, хезмәткәрләр алдында хезмәт хакы буенча бурычларны түләүдә уңай үзгәрешләр күзәтелә.

Шуның белән беррәттән, Татарстан Республикасы дәүләт Хезмәт инспекциясе мәгълүматлары буенча тоткарланган хезмәт хакы бары дәүләт хезмәт инспекторлары тикшергәннән соң гына түләнгән хезмәткәрләр саны арткан. (2014 елда андый хезмәткәрләр саны 12896 кеше тәшкил итте, (гомуми түләүләр 313 миллион 039 мең сум, 2013 елда 9082 хезмәткәргә 165 миллион 340 мең сум тәшкил итте). Шул ук вакытта, контроль орган мәгълүматларына ярашлы рәвештә, ел дәвамында хезмәт инспекторларына Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләренең тормыш дәрәҗәсен күтәрү һәм табышларны легальләштерү буенча территориаль ведомствоара комиссияләреннән эш хакы түләү буенча бурычы булган хуҗалык итүче субъектлар турында мәгълүматлар кермәгән.

Контроль-күзәтчелек органнары ачыклаган эш хакы түләү буенча хокук бозулар арту күзәтелгәндә, муниципаль берәмлекләр башкарма комитетларының тормыш дәрәҗәсен күтәрү һәм табышларны легальләштерү буенча территориаль ведомствоара комиссияләре намуссыз эш бирүчеләргә карата килешмәүчәнлек позициясен алырга тиеш. Практика шуны күрсәтә: контроль-күзәтчелек органнары тикшергәннән соң, күп очракта эш бирүчеләр эш хакы буенча бурычларын түләргә акча таба. Бурыч күләменең артуына юл кую, киресенчә, законлы көченә кергән суд карары белән дә хезмәткәрнең түләнмәгән эш хакын алачагына гарантия бирми. 2014 елда суд приставлары-башкаручылары гомуми суммасы 116,963 миллион сумлык (бер башкару эшенә уртача 16815 сум) 6595 башкарма эшне япкан булса, бурычлының бурыч түләү өчен милке булмау турында башкару документын кире кайтару сәбәпле, 193 эш ябылган.

Кайбер оешмаларда эш хакы буенча бурычның узган ай белән чагыштырганда, тиз артуын күздә тотып, эш хакы буенча бурычларның гомуми күләмен киметү генә түгел, бурычлы оешмаларның санын да киметүне максат итеп куярга кирәк.

Республикада элеккечә үк хезмәткәрне эшкә алганда документны дөрес тутырмау, хезмәт килешүен дөрес төземәү, хезмәт килешүен туктату процедурасы белән бәйле хәлләр еш очрый. Мондый намуссыз эш бирүчеләргә карата чаралар күрелми, кызганычка каршы, күрсәтелгән кимчелекләр тикшерелгәннән соң гына бетерелә.

«ТКП» ширкәте хезмәткәрләре шикаяте буенча Вәкил аппараты үткәргән тикшерү барышында хезмәт законнарында каралмаган, хезмәткәрләр белән ашыгыч хезмәт килешүләре төзү фактлары ачыкланды. Моннан тыш, хезмәткәрләр белән хезмәт килешүләрендә вакыты күрсәтелмәгән сынау шартлары турындагы шартлар язылган, ә хезмәт килешүе туктатылу турында хезмәткәрләр эштән китү көнендә генә кисәтелгән. Тикшерү турындагы мәгълүматны без Татарстан Республикасы дәүләт Хезмәт инспекциясенә җибәрдек, нәтиҗәдә контроль орган җитәкчене административ җаваплылыкка тартты һәм кимчелекләрне бетерү турында кисәтү кәгазе бирде.

Узган елда хезмәткәрләр штатын яки санын кыскарту, хезмәт килешүләрен өзү көтелүе турында карарлар кабул иткән эш бирүчеләрнең саны артты. (2013 елда мәшгульлек хезмәте органнарына 943 шундый белдерү керсә, ул 2014 елда ул – 1063). Оешмалардан 2014 елда хезмәткәрләрнең штаты кыскару аркасында эштән җибәрелгән гражданнарның хокукларын саклау буенча Вәкил һәм аның аппараты тикшерүләр үткәрде.

Тикшерүләр барышында эштән азат ителгән эшмәкәрләргә гарантияләр, компенсацияләр һәм башка түләүләр бирү белән бәйле хокук бозулар ачыкланды. Шулардан иң киң таралганнары – соңыннан куелган срок буенча кыскартканда тиешле барлык сумманы да түләмәү, тиешле сумманы тоткарлаган очракта Россия Федерациясе Хезмәт кодексының 236 нчы маддәсенә ярашлы рәвештә һәр тоткарланган көн өчен компенсация түләмәү. Кайбер очракларда эштән җибәрелә торган хезмәткәрләр үзләренең хезмәт хокукларын яклаганда, хезмәт килешүе булганнарга

караганда азрак якланган. Мәсәлән, «Авиакомпания Татарстан» җәмгыяте, эшләүче хезмәткәрләренә карата эш хакы буенча бурычын түләп, берничә хезмәткәрне, эштән азат итү көнендә акчаны тулысынча түләмичә генә кыскарткан. Әлеге предприятие җитәкчелегенә карата бала караган өчен пособие түләү буенча да дәгъвалар бар.

Вәкил фикеренчә, тормыш дәрәҗәсен күтәрү һәм табышларны легальләштерү буенча территориаль ведомствоара комиссияләргә мәшгульлек органнары белән бергә, эш хакы буенча һәм эш бирүче-бурычлы хезмәткәрләр санын яки штатын кыскарту турында карар кабул иткән очракларда, эштән җибәрелә торган хезмәткәрләргә түләү өлешендә бурычларга юл куйган, шулай ук бала ялында булган хезмәткәрләргә пособие түләмәгән хуҗалык итүче субъектларны контрольдә тотарга кирәк.

Тагын бер проблемалы аспект – эштән җибәрелә торган хезмәткәрләрнең үз эш сыйфатларына туры килгән эш яки вакантлы вазифа тәкъдим итү процедурасының ачык булмавы (тәкъдимнәрнең язма рәвештә бирелмәве). Россия Федерациясе Хезмәт кодексында хезмәткәрләр штаты кыскару белән бәйле эштән җибәрүләр турында карар кабул иткәндә, хезмәткәрләргә карата хезмәткәрләр квалификациясенә туры килә торган эшләр яки вакантлы вазифалар тәкъдим итү формалары һәм ысулларына кагылышлы күрсәтмәләр күрсәтелмәгән. Икенче яктан, Россия Федерациясе Хезмәт кодексының 81 маддәсе 3 өлешендә каралган, вазифасы кыскартылган хезмәткәргә эштән җибәрү көненә кадәр күрсәтелгән вакансия таләпләренә җавап бирүче эш тәкъдим итү эш бирүченең бурычы, бу индивидуаль хезмәт бәхәсләре килеп чыккан очракта тиешле мәгълүматлар булу бурычын йөкли.

Тикшерүләр барышында төп хезмәткәр булмаган вакытта хезмәткәргә эш тәкъдим ителмичә, сан яки штат кыскару белән бәйле очраклар да ачыкланды. Шунысын да әйтергә кирәк, суд практикасы бу очракта бер яклы гына түгел. Шуның белән бергә, төп хезмәткәр булмаган чакта (мәсәлән, ул бала ялында булган вакытта) эш тәкъдим итү эштән китә торган хезмәткәргә

яңа эш эзләгәндә сайлау мөмкинлеген киңәйтер иде. Хәзер хезмәт базарында эшче көчләр сорауга структур туры килмәү саклана, ә массакүләм мәгълүмат чараларында эшсезлек дәрәҗәсенә карата пессимистик фаразлар белдерелә.

Вәкил фикеренчә, оешмада хезмәткәрләр саны яки штат кыскару белән бәйле рәвештә, хезмәт килешүен өзү турында карар кабул ителгән хезмәткәрләргә карата хокукларын судтан тыш торгызу механизмнарының берсе – хезмәт бәхәсләре буенча комиссияләр эшчәнлеге. Аларның индикатор күрсәткечләре дәгъва гаризалары санын киметүдә куланыла алыр иде.

Хезмәт килешүен өзү турында карар кабул ителгән хезмәткәрләрнең хезмәт хокукларын яклауда Татарстан Министрлар Кабинетының 2013 елның 9 августындагы карары белән расланган «2014-2020 елларга халыкны эш белән тәэмин итүгә булышлык итү һәм хезмәт миграциясен көйләү чараларын тормышка ашыру» программасында каралган предприятие (оешма) ябылу яки хезмәткәрләр саны яки штат кыскарту планлаштырылган предприятиеләрдә (оешмаларда) махсуслашкан консультация пунктлары оештыру мөһим әһәмияткә ия. Хезмәткәрләрне эштән җибәргәндә хезмәт законнарын бозу турында күмәк шикаятьләр килгән очракта мәшгульлек органнары хезмәткәрләре аңлатмалар белән генә чикләнмичә, мондый фактлар турында күзәтчелек органнарына һәм тормыш дәрәҗәсен күтәрү һәм табышларны легальләштерү буенча комиссияләргә мәгълүматлар тапшыра ала.

Вәкил, эш бирүчеләрнең куркынычсыз эш шартларын тәэмин итүе буенча республиканың күзәтчелек һәм контроль органнары, тармак министрлыклары, прокуратура органнары, тикшерү органнары һәм муниципаль берәмлекләрнең системалы рәвештә эш алып баруын билгеләп үтә. Кешеләр тормышы һәм сәламәтлеге өчен куркыныч булган оешмалар эшен туктату буенча чаралар күрелде. Болар: «СпецСтрой» җәмгыяте (Питрәч районы), «Лира» ширкәте (Казан шәһәре), «Аэропорт Бугульма» җәмгыяте (Бөгелмә муниципаль районы), «Предприятие жилищно-

коммунального хозяйства» җәмгыяте (Казан шәһәре). Республикада бәхетсезлекләр аркасында җитештерүдә үлем очраклары кимеде. Дәүләт Хезмәт инспекциясе оператив мәгълүматлары буенча, Татарстан Республикасында җитештерүдә 2014 елда 68 кеше вафат булган, 2013 елда һәлак булучылар саны 103 гә җиткән иде.

Кызганычка каршы, җитештерүдә үлем белән беткән имгәнүләр кимү тенденциясе анык булып күренми. Аерым алганда, ел дәвамында күзәтелә торган чорларда (квартал, яртыеллык), аерым өлкәләрдә (финанс эшчәнлеге, мәгариф) һәлак булучы хезмәткәрләр саны арткан. Җитештерүдә үлем яки авыр имгәнүләргә китергән сәбәпләр үзгәрешсез кала: эшләрне канәгатьләнмәслек оештыру, юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозу, төзек булмаган машина һәм җиһазлардан файдалану, хезмәткәрнең индивидуаль саклану чараларын кулланмавы. Хезмәт инспекторларының статистик мәгълүматлары буенча, хезмәткәрләрнең хезмәт тәртибен һәм хезмәт дисциплинасын бозуы аркасында җитештерүдә үлем белән беткән бәхетсезлек очраклары өлеше, гомуми санның 6,2 процентын гына тәшкил итә.

Хезмәтне саклау өлкәсендә хокук бозулар элеккечә үк латент характерда булу борчу уята. Хезмәт куркынычсызлыгы шартлары буенча чаралар күрелмәү турында хезмәткәрләрнең гаризалары, күзәтчелек органнарына һәм судларга, хезмәт хакын вакытында түләмәү турындагы мөрәҗәгатьләргә караганда сирәгрәк килә. Җинаять һәм административ җаваплылыктан куркып, зыян күргән хезмәткәргә законда каралган түләүдән качып, кайбер эш бирүчеләр җитештерүдәге бәхетсезлек очракларын яшереп калдыруга баралар.

Вәкил фикеренчә, латентлык дәрәҗәсен кимeтү хезмәтне саклау өлкәсендә хокук бозулар турында мәгълүмат чыганакларын арттырганда гына мөмкин. Татарстан Республикасы «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасы шундый каналларның берсе була алыр иде.

Лаеклы хезмәт хакы, хезмәтне саклау һәм халыкның мәшгульлеге – болар 2014-2018 елларга Татарстан Республикасында Кеше хокуклары

буенча стратегия положениеләренә нигезләнгән хезмәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә халыкның уңай тормышы өчлеген тәшкил итәләр. Төбәк үсеше өчен әһәмиятле бизнесны яклау һәм шул исәптән, хезмәт базарында эшкә яраклы халыкның аерым бер өлеше мәшгуль булуын исәпкә алып, хезмәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә кеше хокуклары бозылуга юл куярга ярамый.

Торакка хокукны яклау

Республикада торак төзү программаларын тормышка ашыруга җитди игътибар бирелә. Төзү темплары Россия Федерациясенең башка төбәкләре өчен үрнәк булып тора.

2014 елда, Татарстан Республикасы Төзелеш, архитектура һәм торак-коммуналь торак хуҗалыгы министрлыгы мәгълүматлары буенча, 2399 мең квадрат метр торак, шул исәптән социаль ипотека программасы буенча – 383,4 мең квадрат метр, күпквартирлы инвестиция торагы программасы буенча – 1017,1 мең квадрат метр (10 мең квартирдан артык), аз катлы торак программасы буенча – 1096,9 мең квадрат метр (9971 аз катлы торак йорт) сафка бастырылган.

Төзүчеләрнең тырыш хезмәте нәтиҗәсендә яңа квартираларны ташламага ия гражданнар: 377 Бөек Ватан сугышы ветераны, 67 яшь гаилә, 37 күп балалы гаилә, 309 әти-әнисез калган ятим бала алган.

2014 елда «Россия гаиләсе өчен торак» программасын тормышка ашыру – 2017 елга исәпләнгән экономкласс торагын төзү башланды.

Шуның белән бергә, татарстанлыларны, бигрәк тә халыкның социаль яктан аз якланган вәкилләрен торак белән тәэмин итү көнүзәк тема булып кала бирә.

Торак биналары белән тәэмин итмәү турындагы шикаятьләр Вәкилгә килгән хатлар арасында берничә ел рәттән иң киң таралганы булып кала. Узган елда авыр формадагы хроник авырулар белән авыручы инвалидлар мәнфәгатьләрен яклап бирелгән мөрәҗәгатьләрне аерып әйтергә була.

Казан шәһәрендә яшәүче Вәкил адресына авыр формадагы хроник авыру белән авыручы инвалидка чираттан тыш торак бирүдән законсыз баш тартулары мәсьәләсе буенча мөрәҗәгать итте. Аңа, торакка чиратка 2005 елның беренче гыйнварыннан соң баскан бу төр гражданнарга торак субсидиясе бирү тәртибе эшләнмәүне сәбәп итеп, торак бирүдән баш тартканнар.

Шул вакытта авыр формадагы хроник авыру белән авыручы инвалидларны социаль найм килешүләре буенча торак белән тәэмин итү практикасы да бар.

Казан шәһәре башкарма комитеты фикеренчә, авыр формадагы хроник авырулы инвалидларга торак бирү җирле үзидарә органнарына дәүләт вәкаләтләре биргән очракта гына мөмкин. Шул ук вакытта 2014 елда җирле үзидарә органы тарафыннан югарыда аталган гражданнарга социаль найм килешүе буенча суд карарлары нигезендә 8 торак бирелгән.

Авыр формадагы хроник авыру белән авыручы гражданнарны торак белән тәэмин иткәндә дөрес карарлар кабул итмәү бу төр гражданнарга карата социаль гаделсезлеккә китерә.

Россия Федерациясе Торак кодексында бу төр гражданнарның социаль найм килешүе буенча торак алырга хокукы каралуын исәпкә алып, торак субсидиясе генә бирү аларның хокукларын кыса дип карарга кирәк.

Вәкил, авыр формадагы хроник авырулар белән авыручы инвалидларны социаль яклау чаралары турындагы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарында өстәмә рәвештә милек хәлен исәпкә алып, (закон нигезендә аз тәэмин ителгән дип танылган инвалидлар),социаль найм килешүе буенча инвалидларга чираттан тыш торак бирү хокукын карарга кирәк дип саный.

Ятим һәм әти-әнисе ярдәменнән мәхрүм калган балаларның торакка хокуклары, аерым алганда, мохтаҗларны торак шартларын яхшырту өчен исәпкә бастырганда хокуклары тиешенчә үтәлми.

2014 елда Вәкил адресына 23 яшькә җитүне сәбәп итеп торак шартларын яхшырту өчен исәпкә бастырудан законсыз баш тарту, ятим балаларны үзвакытында торак буенча исәпкә алмау белән бәйле мөрәҗәгатьләр керде.

Әйтик, Вәкилгә, Яр Чаллы шәһәрендә яшәүче торак алучылар реестрына үзвакытында исәпкә бастырмау мәсьәләсе буенча мөрәҗәгать итте. Гариза бирүче үзе суд карары буенча 2013 елның октябреннән торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ кеше сыйфатында исәптә торган. Шулай булса да, гариза бирүченең документларын Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы реестрына кертү эшен Яр Чаллы шәһәре башкарма комитеты суд карары буенча бары 2014 елда гына тормышка ашырган.Җирле үзидарә органнарының документларны Мәгариф һәм фән министрлыгына тиз генә җибәрмәве аркасында гариза бирүче торак алучылар реестрына бары 2014 елның августында гына кертелгән.

Узган 2014 елда Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгына карата ятим балаларны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булучы сыйфатында торак буенча исәпкә алуга хокукларын тану турында суд актлары буенча 8 үтәү эше кузгатылган.

2014 елда суд практикасын анализлау шуны күрсәтте, гариза бирүчеләрнең судларга мөрәҗәгать итүенең бер сәбәбе – ятим балаларның шәхси эшен алып барганда һәм торак алучылар реестрына кертү өчен документларны кабат җибәргәндә ятим балалар өчен мәгариф оешмалары, ятим балалар өчен социаль тәэминат учреждениеләре һәм җирле үзидарә органнары арасында үзара аңлашу булмау.

Вәкил фикеренчә, ятим балаларның хокуклары бозылуга юл куймау максатыннан, ятим балалар өчен мәгариф оешмаларына, Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгына, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгының социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләренә муниципаль берәмлекләрнең башкарма комитетлары белән берлектә Мәгариф һәм фән министрлыгына торак алу

реестрына кертү өчен мәгълүмат җибәрелмәгән ятим балаларне ачыклау өчен ятим балаларның шәхси эшләрен тикшерүне үткәрергә кирәк.

Вәкил адресына гражданнардан аварияле торак фондыннан күчерүгә, аерым алганда, яшәү өчен яраксыз дип табылган һәм төзекләндерү мөмкин булмаган күпквартирлы йортларда яшәүче гражданнарны социаль найм килешүе нигезендә күчерүгә кагылышлы мөрәҗәгатьләр килә. Җирле үзидарә органнары федераль законда авария хәлендәге торак йорттагы торак бүлмәләрен хосусыйлаштыру тыелуын исәпкә алмыйча, судларның гариза бирүченең муниципаль торак бүлмәсен хосусыйлаштыруга хокукын тануы турындагы карарларына сылтыйлар.

Социаль торак булмау проблемасы яңа түгел. Ул электә Вәкилнең еллык докладларында күтәрелгән иде. Шуның белән бергә, муниципаль берәмлекләрнең муниципаль торак фондында буш торган яки азат ителгән квартиралар исәбенә социаль найм килешүе буенча торак бүлмәләре бирүне оештыруда җитәрлек эшләмәвен дә әйтми булмый. Үткән елда Вәкил һәм аның аппараты республиканың берничә шәһәрендә тиешле тикшерүләр үткәрде. Тикшерү барышында конкрет торак биналарын бүлү, шулай ук муниципаль торак фондын исәпкә алу буенча да кимчелекләр ачыкланды.

Казан, Яр Чаллы, Әлмәт шәһәрләре башкарма комитетлары тарафыннан гражданнарны социаль найм килешүе буенча яшәп торган торак бүлмәләреннән чыгару турында судка дәгъвалар бирелү очраклары ачыкланды. Дәгъваларны канәгатьләндергән судлар карарларыннан соң да бушаган торак бүлмәләрен торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ булган гражданнарга бирү буенча чаралар озак вакытлар кулланылмаган.

Әлмәт шәһәрендә 2013 елның июлендә бушаган муниципаль торак фонды квартирасы Вәкил 2014 елның апрелендә үткәргән тикшерүдән соң гына бирелгән.

Чаллы шәһәрендә Мәскәү урамындагы муниципаль тороактан суд карары нигезендә квартираны алып торган кеше һәм аның гаилә әгъзалары 2014 елның февралендә чыгарылган. Тикшерү үткәрү вакытына (2014 елның

сентябре) бу квартираны социаль найм килешүе буенча бирү буенча чаралар күрелмәгән, аның өстәвенә, торактан чыгарылган гражданнарны теркәү исәбеннән төшерү турында гариза да бирелмәгән.

Казан шәһәренең башкарма комитеты 2014 елның май, июнь, сентябрь айларында Центральная урамында элеккеге хуҗаларын чыгару аркасында буш торган квартирада ремонт эшләре үткәрү турында мәгълүмат җибәрде. Эшне конкрет үтәү вакыты һәм социаль найм килешүе буенча квартира бирү вакыты турында белешмәләр бирелмәде.

Хуҗасы вафат булу сәбәпле буш квартира барлыкка килү ачыклангач, 2013 елның ноябрендә Лениногорск муниципаль районы башкарма комитеты Чайковский урамындагы азат ителгән торак мәйданын алырга теләүчеләрне таба алмаган. Алар бу хакта Вәкил адресына 2014 елның июлендә квартирага хуҗа табу турында өстәмә хәбәр ителәчәге турында мәгълүмат җибәрде. (Мәгълүматлар килмәде).

Муниципаль берәмлекләрдә торак фондын исәпкә алу, муниципаль торак базасын формалаштыру, торак фондын инвентаризацияләү буенча комиссияләр эше төрле дәрәҗәдә алып барыла.

Муниципаль торак фондында озак вакытка квартирларның буш булып та, торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гражданнарга торак бирү буенча тиешле чаралар күрелмәү халыкның аерым катлавының торакка хокукын тормышка ашыру җитәрлек дәрәҗәдә булмавын дәлилли. Торак биналарын исәпкә алганда муниципаль берәмлек дәрәҗәсендә тиешле норматив актлар чыгарып, муниципаль торак фондының буш квартира һәм бүлмәләрен ачыклау һәм алга таба аларны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гражданнарга бирү буенча даими эш алып бару максатка ярашлы булыр иде.

Коммуналь хезмәт күрсәтү өлкәсендә коммуналь хезмәтләр күрсәтү сыйфаты, алынган хезмәтләргә акча күчерү, шул исәптән, «гомум йорт ихтыяҗлары» маддәсе буенча, күпквартирлы йортлар белән идарә итү өлкәсендә эшчәнлек алып баручы оешмаларның мәгълүмат бирүе, күпквартирлы йортлар белән идарә итү килешүләренең гамәлдәге законнарга

туры килүе, коммуналь хезмәтләр күрсәтүне туктату яки чикләү көнүзәк мәсьәләләр булып кала. Вәкил һәм аның аппараты тарафыннан бу тематика буенча даими рәвештә тикшерү чаралары үткәрелә.

Вәкил адресына гражданнардан җылы бирүне «Таттеплосбыт» һәм «ТГК Уруссинская ГРЭС» җәмгыятләре тәэмин иткән Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре территорияләрендә җылы өчен гражданнардан түләү артуны киметү өчен субсидияләр алу белән бәйле мөрәҗәгатьләр керә.

Гражданнар шикаятьләренең бер сәбәбе: халыкның максатчан субсидия бирү һәм исәпләү тәртибе һәм шартлары турында аз белүе. Моннан башка, гаиләнең җан башына уртача айлык кеременең максималь күләме 30 мең булудан тыш, исәпләгәндә торак-коммуналь хезмәтләр өчен факттагы түләү күләме, торак-коммуналь хезмәтләренә түләгәндә алынган субсидияләр күләме һәм агымдагы айга субсидия-ташлама суммалары исәпкә алына. 2014 елда Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы мәгълүматлары буенча 33112 очракта максатчан субсидия исәплəгәндә буш (нулевой) нәтиҗә теркәлгән.

Төрле инстанцияләргә шикаятьләр җибәрүне исәпләүдә калькуляция ярдәме алыштыра алыр иде. Мәсәлән, интернет челтәрендә максатчан субсидияне электрон калькулятор белән исәпләүне урнаштырып булыр, аннан кешеләр файдалана алыр иде.

Торак мөнәсәбәтләре өлкәсендә кеше хокукларын саклау һәм яклауны анализлау, идарәче оешмаларның күпквартирлы йортларда яшәүчеләрнең персональ мәгълүматлары белән эшләү буенча агымдагы эшчәнлеге белән бәйле мәсьәләләрнең дә аерым игътибарга лаек икәнен күрсәтте.

Агымдагы эшчәнлекне тормышка ашырганда йортлары идарәче оешма карамагында булган яшәүчеләр – гражданнарның персональ мәгълүматларына ия булуны тормышка ашырганда, идарәче оешма аларны эшкәрткәндә кеше һәм граждан хокукларын һәм иреген, шул исәптән, шәхси тормыш, шәхси һәм гаилә серләре кагылсызлыгы хокукын яклауны тәэмин

итәргә тиешле персональ мәгълүматлар операторы вазифасын үз өстенә ала. Узган елда Вәкил һәм аның аппараты «Персональ мәгълүматлар турында» 152-ФЗ нче 2006 ел 27 июльдә чыккан федераль закон таләпләрен үтәү мәсьәләләре буенча Казан, Бөгелмә, Баулы, Алабуга, Әгерже, Лаеш шәһәрләре идарәче оешмаларын тикшерде.

Берничә идарәче оешмаларда субъектның персональ мәгълүматларны өченче затларга тапшыру буенча язмача ризалыгы булмау факты ачыкланды, шул ук вакытта мәгълүматларны өченче затларга тапшыру булган. Шуның белән бергә, гражданнарның персональ мәгълүматларын язмача ризалыктан башка гына өченче затларга тапшыру законда тыелган.

Торак һәм коммуналь хезмәтләр өчен түләүдә бурычлары булган яшәүчеләр турында мәгълүматлар таратуда чагылган персональ мәгълүматлар конфиденциальлеге таләпләрен бозу очраклары ачыкланды. Бурычлылар исемлегендә булган, бурычлары законлы көченә кергән суд акты белән расланмаган гражданнар да бу исемлеккә кергән.

Коммуналь хезмәтләр өчен бурычы булган күпквартирлы йортларда яшәүчеләргә белешмәләр һәм күчермәләр бирүдә идарәче оешмаларның баш тарту очраклары ачыкланды. Торакчыларның мондый карарлары «Персональ мәгълүматлар турында» федераль закон таләпләрен үтәмәүләре белән бәйле. Мәсәлән, «Азино-1» торак милекчеләре ширкәте Россия Федерациясе Гражданлык кодексының 328 нче маддәсенә таянган, аңа ярашлы рәвештә бер як йөкләмәләрен үтәмәсә, икенче як үз йөкләмәләрен үтәүне туктатырга хокуклы. Килешү шартлары буенча хокукка сылтап, идарәче оешма закон буенча үтәлергә тиешле вазифалары турында “оныткан”. Нәтиҗәдә тикшерү материаллары чаралар күрү өчен прокуратура органнарына җибәрелде. Казан шәһәре прокуратурасы Вәкил позициясе белән килеште һәм «Азино-1» торак милекчеләре ширкәте идарәсе рәисенә карата карар чыгарды.

Персональ мәгълүматлар белән эшләгәндә агент килешүләрен файдаланучы идарәче оешмаларны персональ мәгълүматлар операторлары

реестрында теркәү очраклары булмау очраклары ачыкланды. Шуның белән бергә, яшәүчеләрнең персональ мәгълүматлары белән (саклау, бетерү, персональ мәгълүматларны юкка чыгару) кайбер операцияләрне үткәрү вазифасыннан тайпылу очраклары булды.

Җирле үзидарә органнарына идарәче оешмаларның персональ мәгълүматларны эшкәртү өлкәсендә хокук бозулар турындагы мәгълүматны контрольгә алырга, шулай ук, агент килешүләре (башка килешүләр) нигезендә персональ мәгълүматлар белән эшләүдә читтән оешмалар җәлеп итүче идарәче оешмаларны персональ мәгълүматлар операторлары реестрына кертү, вазифаларын үтәмәгән очракта мәгълүматларны күзәтчелек органнарына тапшыру кирәк.

Торак мөнәсәбәтләре өлкәсендә докладта яңгыраган проблемалы хәлләр масштабы һәм проблеманың үткенлеге буенча аерыла, әмма аларның һәркайсысы татарстанлыларга кагыла һәм дәүләт органнары, җирле үзидарә органнары тарафыннан игътибар сорый.

Сәламәтлек саклауга һәм медицина ярдәменә хокукны яклау

2014 елда Татарстан Республикасында сәламәтлек саклау өлкәсендә халыкның сәламәтлеген ныгыту, гражданнарның сәламәтлеген һәм тормышын саклау буенча чаралар нәтиҗәлелеген күтәрү буенча эш дәвам итте.

727,4 миллиард сум күләмендә ресурслы тәэмин итүне күздә тоткан «2020 елга кадәр Татарстан Республикасында сәламәтлек саклауны үстерү» дәүләт программасы тормышка ашырыла.

Казан шәһәрендә радиоактив йодны кулланып, калкансыман биз яман авыруын дәвалау өчен радионуклид терапиясе бүлеге, Түбән Кама һәм Әлмәттә филиаллары булган Кан бирү үзәге ачылды.

2014 елда барлыгы сәламәтлек саклау учреждениеләре төзүгә, төзекләндерүгә һәм капиталь ремонт үткәрүгә Татарстан бюджетыннан 1,5

миллиард сумга якын акча бүленде. «2012–2016 елларга Татарстан Республикасы халкына башлангыч медико-санитар ярдәмен камилләштерү» программасы буенча 78 яңа модульле ФАПлар төзелде.

Беренче балалар хосписы ачылды, ул Россиядә балалар өчен икенче стационар хоспис булып тора һәм беренче коммерциячел булмаган шәхси медицина учреждениесе буларак теркәлде.

Республикада баш мие кан әйләнеше бозылган авырулар өчен 17 неврология бүлекләре (кан тамырлары үзәкләре) эшли. Төзелгән инфраструктура үзвакытында госпитализацияләүне тәэмин итәргә һәм махсуслашкан медицина ярдәме күрсәтергә мөмкинлек тудыра.

Заманча технологияләрне кулланып халыкка ашыгыч медицина ярдәме күрсәтү 7 югары технологияле медицина үзәкләре шартларында 31 муниципаль берәмлектә оештырылган. Болар – «Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгының республика клиник хастаханәсе», «2нче республика клиник хастаханәсе», «Төбәкара клиник-диагностика үзәге», Казан шәһәренең «7 нче шәһәр клиник хастаханәсе», Яр Чаллы шәһәренең «Ашыгыч медицина хезмәте хастаханәсе», «Татнефть» ачык акционерлык җәмгыяте һәм Әлмәт шәһәре медицина оешмасы, «Түбән Кама үзәк район күп профильле хастаханәсе».

Дүрт ел дәвамында рәттән республикада халыкның табигый артуы күзәтелә. 2014 елда ул 9730дән артык кешене тәшкил итте.

Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы үз карамагындагы сәламәтлек саклау учреждениеләрендә эчке сыйфат контролен оештыруга принципиаль якын килүләр формалаштыру бурычын куйды.

Сәламәтлек саклау өлкәсендә дәүләт органы мәгълүматларына караганда, 2014 елда 8 пилот сәламәтлек саклау учреждениеләрендә (2 республика учреждениесе, 4 шәһәр учреждениесе, 2 үзәк район хастаханәсе) менеджмент сыйфаты системасын кертү тормышка ашырылган.

Үз чиратында 2014 елда массакүләм мәгълүмат чараларында тиешенчә

медицина ярдәме күрсәтмәү фактлары киң яктыртылды. (Бала үлү, авырлы хатынның баласы үлү, Яр Чаллы шәһәрендә Кама балалар медицина үзәгендә сәламәтлеккә авыр зыян салу, Казан шәһәренең «2 нче шәһәр клиник хастаханәсе»ндә, Азнакай үзәк район хастаханәсендә ашыгыч ярдәм күрсәтү станциясендә пациентлар үлү), болар – прокуратура һәм тикшерү органнарына тикшерү үткәрү предметына әверелде. Россия Федерациясе Тикшерү комитетының Татарстандагы Тикшерү идарәсе мәгълүматлары буенча, 2014 елда сыйфатсыз медицина ярдәме күрсәтү белән бәйле хәбәрләр буенча 42 җинаять эше ачылган.

Суд практикасын анализлау шуны күрсәтте, медицина ярдәме күрсәтү сыйфаты гражданнарның медицина учреждениеләренә дәгъва таләпләре белдерүнең бер сәбәбе булып тора. Мәсәлән, «Профессор А.Ф. Агафонов исемендәге республика клиник йогышлы авырулар хастаханәсе»ндә, эксперт заключениесенә ярашлы рәвештә, дәгъвачыга медицина ярдәме күрсәткәндә диагностика процессын бозу ачыкланган, бу үзвакытында диагноз куюны кыенлаштырган.

Татарстанлы «АК Барс-Мед» иминият компаниясенә медицина ярдәме күрсәтү сыйфатын билгеләү буенча экспертиза үткәрү турында гариза белән мөрәҗәгать иткән. Экспертиза нәтиҗәләре буенча, «Яшел Үзән үзәк район хастаханәсе»нең көчле тәэсир итүче «трамадол» препаратын кулланудан баш тартуы ачыкланган, бу кат-кат «Ашыгыч ярдәм» чакыруга китергән, билгеләнгән дәвалану вакытын арттырган.

Сәламәтлек саклауга хокуклар бозылу турында Татарстан Республикасы сәламәтлек саклау учреждениеләре эшчәнлегенең нәтиҗәлелеге индикатив күрсәткечләре структурасында Спасс, Биектау, Лениногорск, Минзәлә, Нурлат, Питрәч муниципаль районнарында халыктан килгән нигезләнгән шикаятьләрнең югары күрсәткечләре дәлилли.

Татарстан Республикасы мәҗбүри медицина иминияте Территориаль фонды мәгълүматлары буенча, гражданнарга түләүле медицина хезмәтләре,

дәүләт гарантияләре программасы чикләрендә күрсәтелә торган түләүсез медицина хезмәтен түләүле медицина хезмәте күрсәтүгә алыштыру белән бәйле проблемалар бар.

Татарстан Республикасы мәҗбүри медицина иминияте Территориаль фонды Татарстан Республикасы Хисап палатасы белән берлектә үткәргән медицина оешмаларын тикшерүләр нәтиҗәсендә Югары Ослан үзәк район хастаханәсендә барлык үткәрелә торган УЗИ тикшерүләренең 34 проценты түләүле нигездә башкарылуы ачыкланган. Шул ук вакытта чират булмавы, аппаратларның тулы куәтенә эшләмәве беленгән.

Гражданнар шикаятьләре бушлай медицина ярдәме күрсәтүдән баш тарту, бушлай күрсәтелергә тиешле медицина ярдәме өчен акча алу белән бәйле. Еш кына алар гражданнарның гарантияле бушлай медицина хезмәте күрсәтү күләме турында, табиб-белгечләр консультацияләре, диагностика инструменталь һәм лаборатор тикшеренүләр күрсәтүне көтүнең билгеләнгән норматив сроклары турында җитәрлек мәгълүматлы булмавы аркасында килеп чыга.

Татарстан Республикасы мәҗбүри медицина иминияте Территориаль фонды үткәргән, медицина учреждениеләре стендларында һәм сайтларында урнаштырылган мәгълүматлар мониторингы Татарстан Республикасы территориясендә мәҗбүри медицина иминияте эшчәнлеге алып баручы медицина учреждениеләреннән тикшерелгән 167 медицина оешманың бары 11ендә генә (6,6 процент) кирәкле мәгълүмат тулысынча урнаштырылуын, ә 148 медицина оешмасында мәгълүматның искерүен яки тулы булмавын, 8 медицина оешмасының сайтлары булмавын күрсәткән.

Элегрәк Вәкил шулай ук халыкка түләүле медицина хезмәте күрсәткәндә хокук бозулар, медицина учреждениеләрендә урнаштырылган гражданнарга бушлай медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләре программасына ярашлы рәвештә медицина ярдәме күрсәтү шартлары, тәртибе һәм күләме турында мәгълүматларның тулы күләмдә булмавы хакындагы мәсьәләләрне яктыртты.

Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына түләүле хезмәтләр күрсәтү тәртибен һәм кагыйдәләрен саклау, мәҗбүри медицина иминияте чикләрендә хезмәт күрсәтелә торган һәм түләүле нигездә хезмәт күрсәтелә торган пациентлар агымын төгәл бүлү, тиешле тикшерү чаралары үткәрү юлы белән медицина учреждениеләре эшчәнлеге мониторингын тормышка ашыру буенча контрольне көчәйтү максатка ярашлы булыр иде.

Татарстанстат мәгълүматлары буенча, республикада кан әйләнеше органнары, туберкулез, ана һәм бала үлеме буенча үлемнәрнең бераз кимүе күзәтелә. Шуның белән бергә, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы мәгълүматлары буенча, кайбер муниципаль берәмлекләрдә үлем күрсәткечләре арту күзәтелә. Балалар үлеме буенча Чүпрәле, Актаныш, Әгерҗе муниципаль районнарында, кан әйләнеше системасы авырулары буенча Кайбыч, Чүпрәле, Тукай, Актаныш муниципаль берәмлекләрендә, туберкулез буенча Лаеш, Яңа Чишмә, Лениногорск, Әгерҗе муниципаль берәмлекләрендә күрсәткечләр югары. Инсульттан вафат булучылар Кайбыч, Алексеевск, Югары Ослан, Яшел Үзән, Апас, Әлмәт, Яңа Чишмә муниципаль районнарында күбрәк. Инфарктан үлүчеләрнең иң югары күрсәткечләре Спасс, Әлки, Бөгелмә, Лаеш муниципаль районнарында теркәлгән.

Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы халыкның үлеме проблемасын 2014 елның август аенда коллегия утырышында карап, аңа ныклы игътибар бирде. Халыкның үлемен киметү максатыннан, республиканың муниципаль районнарында үлем мониторингын активлаштыру өлешендә, кан тамырлары үзәкләре эшчәнлеген тикшерүне үткәрү, госпитализациядән баш тарту нигезлелеге, туберкулезның соң диагностикасы очракларын анализлау, туберкулезны иртә ачыклау буенча медицина оешмалары эшен камилләштерүдә тәкъдимнәр кертү буенча мөһим идарәчел карарлар кабул ителде.

Шуның белән бергә, Вәкил фикеренчә, коллегиянең кан әйләнеше системасы авыруларының беренче билгеләре турында, кичектергесез ярдәм

күрсәтү чаралары турында халыкка мәгълүмат бирү буенча эшне активлаштыру турындагы карар киң таралыш алмады. Мондый нәтиҗә массакүләм мәгълүмат чараларында, турыдан-туры медицина учреждениеләрендә бу эш сизелмәгәнгә күрә ясалды. Бу уңайдан потенциаль аудиторияне арттыру юнәлешендә, халыкка киңрәк мәгълүмат бирүне тәэмин итү өчен массакүләм мәгълүмат чаралары, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау һәм медицина учреждениеләре сайтлары мөмкинлекләрен киңрәк файдалану мөһим.

Шунысын да ассызыкларга кирәк, 2015 ел Россия Федерациясе Президенты В.В.Путин юлламасында йөрәк-кан тамырлары авырулары белән көрәш елы буларак билгеләнде. Сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, инсультлар һәм инфарктлар профилактикасы буенча чаралар алдагы елларда сәламәтлек саклау органнары эшендә иң мөһиме булырга тиеш.

2014 елда федераль дәрәҗәдә гемофилия, муковисцидоз, гипофизар нанизм, Гоше авыруы, яман шешләр, склероз белән авыручыларны, органнары һәм тукымалары күчереп утыртылган затларны тәэмин итү өчен билгеләнгән дару препаратлары исемлеге яңартылды һәм киңәйтелде. Кызганычка каршы, Россия Федерациясе тарафыннан федераль бюджет акчасына дарулар белән тәэмин ителүче сирәк(орфан) авырулары исемлеге киңәйтү исемлегенә эләкмәде.

Вәкил адресына узган елда сирәк(орфан) авыруларыннан җәфаланучы Татарстан Республикасы кешеләрен медицина күрсәткечләре буенча дару препаратлары белән тәэмин итүгә булышлык итү мәсьәләсе буенча гражданнардан мөрәҗәгатьләр килү дәвам итте. Әлеге проблема элеккечә үк актуаль булып кала.

Татарстан Республикасында 2014 елның беренче гыйнварына федераль регистрның төбәкара сегментына 18 сирәк(орфан) авырулары белән җәфаланучы 468 кеше кертелгән, 2014 елның беренче декабренә аларның саны арткан һәм 486 кеше булган.

Аларны дәвалау өчен елына 853,5 миллион сум акча таләп ителә.

Чыгымнарны 2020 елга кадәр бәяләү аның белену фаразыннан, авыру стадиясеннән чыгып, авыру төренә бәйле рәвештә исәпләнгән.

Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы мәгълүматына караганда, күрсәтелгән сумма арту ягына сизелерлек үзгәреп, шул исәптән, яңа ачыкланган пациентлар саны арту хисабына елына 2 миллиард сумга җитәргә мөмкин.

Бюджеттан финанслау җитәрлек булмау шартларында гражданнарның дару белән тәэмин итү мәсьәләләре буенча суд органнарына мөрәҗәгать итәргә мәҗбүр булу очраклары күзәтелә.

Шул ук вакытта Суд приставлары федераль хезмәтенең Татарстан буенча идарәсе мәгълүматы үзенә җәлеп итә, аңа ярашлы рәвештә, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгыннан медицина(тормыш) күрсәткечләре буенча дару препаратлары белән тәэмин итү буенча суд карарларын үтәтү административ чаралар кулланганнан соң гына мөмкин. Сирәк авырудан җәфаланучы бер пациент файдасына булган башкару эше кысаларында, кирәкле дару препаратлары белән тәэмин итү буенча чаралар 50 000 сум күләмендә башкару җыемын алу турында карар чыгарганнан һәм бурычлыны административ җаваплылыкка тартканнан соң гына кабул ителгән. Бу факт бюджет акчалары җитмәү дару препаратлары белән тәэмин итмәүнең бердәнбер сәбәп түгел икәнен күрсәтә. Вәкил фикеренчә, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына башкару эше кысаларында суд карарларын ирекле рәвештә үтәү тактикасын эшләргә кирәк. Шул исәптән, суд приставлары федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе белән берлектә эшләү зарур.

Беренче звено дәрәҗәсендә күрсәтелә торган медицина ярдәме сыйфатын күтәрү, сирәк(орфан) авырулар белән җәфаланучы гражданнарны дарулар белән тәэмин итү, 2014-2018 елларга Татарстан Республикасында кеше хокуклары буенча Стратегиядә билгеләнгәннәргә ирешү, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы коллегиясе карарларын, башка идарәчел карарларны тормышка ашыруда, сәламәтлек саклау

органнарының агымдагы эшчәнлегендә чагылыш табарга тиеш.

Социаль яклау һәм халыкны саклау

2014 елда социаль яклау һәм халыкны саклау өлкәсендә республика территориясендә кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекен саклау турында әйткәндә, барыннан да элек, үткән чорның Украинадагы трагик вакыйгалар белән бәйле катлаулы булуын билгеләп үтәргә кирәк. Күрше дәүләттә сәяси хәлнең кискенләшүе уңаеннан Россия Федерациясен, шул исәптән, безнең республиканы вакытлыча яшәп тору урыны итеп сайлаган кешеләр саны сизелерлек артты. Вакытлыча яшәп тору урыны бирүне сорап Россия федераль миграция хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә һәм аның территориаль бүлекчәләренә 4668 кеше мөрәҗәгать итте, бу 2013 елдагы мөрәҗәгатьләр саныннан (50 мөрәҗәгать) йөз тапкыр артып китә. Шулардан 4631ен Украина гражданнары биргән.

Хакимият органнары, җирле үзидарәләр органнары гражданлык җәмгыяте институтлары һәм битараф булмаган татарстанлылар белән бергәләп ирексездән катлаулы тормыш хәлләренә юлыккан кешеләргә оператив булыша алдылар. Россия федераль миграция хезмәтенең Татарстандагы идарәсе һәм Россия Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстандагы идарәсе һәр муниципалитетта миграция хәле мониторингы буенча территориаль комиссияләр төзү, Украина гражданнары өчен вакытлыча яшәп тору пунктлары ачу, аларны үз статусын легальләштерү һәм кирәкле ярдәм алу мөмкинлекләре турында актив хәбәр итү, шулай ук кискенләшү чорында булу вакытын каршылыкларсыз озынайту буенча кирәкле чаралар кабул иттеләр. Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы учреждениеләре 4571 мөрәҗәгать буенча Украина гражданнарына ашыгыч һәм планлы медицина ярдәме күрсәттеләр. Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы булышлыгы белән УФМСка вакытлыча тору урыны сорап

мөрәҗәгать иткән (3005 кеше) хезмәткә яраклы Украина гражданнарының 77,5 проценты эшкә урнаштырылды. Мәгариф һәм фән министрлыгы Украинаның Татарстан Республикасы территориясенә килгән балигъ булмаган гражданнарын мәгариф учреждениеләренә урнаштыру буенча эш башкарды. Мәктәп яшендәге балаларның 99,6 проценты гомум белем бирү һәм һөнәри белем бирү оешмаларына укырга керде.

Шуның белән бергә, социаль яктан аз якланган төр гражданнарның пособие алуларын тәэмин итү, социаль тәэминат, социаль яклау чаралары күрсәтү мәсьәләләрен хәл иткәндә проблемалар һәм эшләп җиткермәүләр дә бар.

Мәсәлән, Татарстан Республикасы пенсионерларын санатор-курорт дәвалау путевкалары белән тәэмин итү актуаль булып кала. Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы мәгълүматлары буенча, граждан-пенсионерлардан санатор-курорт дәвалау путевкасы сораган мөрәҗәгатьләр саны (2014 елда – 10150 гариза) алына торган путевкалар саныннан шактый артып китә. (2014 елда – 1600 путевка).

Әлеге шартларда путевкаларны бүлгәндә гражданнар канәгатьсезлеген булдырмау, шул исәптән үзләрен алданган дип хис итмәсеннәр өчен, электрон система кертү юлы белән чагыштырмача ачык итү мөһим булып тора.

Хәзерге вакытта Татарстан Республикасында сәламәтлеге чикләнгән 320 мең кеше яши, шулардан 14,5 меңе – инвалид-балалар. Махсус җиһазланган объектлар, транспорт һәм хәрәкәт маршрутларына мохтаҗ кешеләрнең саны арта, бу Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм җирле үзидарә органнарына социаль инфраструктура проблемаларын хәл итүнең әһәмиятле булуын күрсәтә.

Татарстан Республикасында федераль һәм республика бюджетларыннан финансланган, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 1023 нче 23 декабрь 2013 ел карары белән расланган «2014-

2020 елларга «Татарстан Республикасы гражданнарын социаль яклау» программасының 2014-2015 елларга исәпләнгән «Уңайлы тирәлек» өстәмә программасы тормышка ашырыла.

Программа инвалидлар эшчәнлегенең өстенлекле өлкәләрен үз эченә ала һәм сәламәтлек саклау, социаль яклау һәм халыкны эш белән тәэмин итү, мәдәният, физик культура һәм спорт, һөнәри белем бирү объектларын аларга җайлаштыру буенча чаралар үткәрүне күздә тота. Инвалидларны реабилитацияләү һәм җәмгыятьтә интеграциясе өчен шартлар тудыруга юнәлтелгән чаралар җыелмасын тормышка ашыру, инвалидлар һәм аз хәрәкәтләнүче башка төркемнәрне социаль, транспорт һәм инженер инфраструктурасы һәм хезмәтләр белән тәэмин итү, аларның тормыш дәрәҗәсен һәм сыйфатын күтәрү, әлеге төр гражданнарның төрле өлкәләрдә (сәламәтлек саклау, мәгариф, социаль тәэминат һәм башкалар) хокукларын турыдан-туры тормышка ашыруны йөкли.

Кызганычка каршы, практикада каршылыксыз мохит инвалидлар һәм аз хәрәкәтләнүче башка төркемнәр өчен каршылыкларсыз формалашмый.

Узган елда «Халык контроле» дәүләт мәгълүмат системасына килгән гаризаларны анализлау җир асты һәм җир өсте җәяүлеләр кичүләрен тиешенчә тотмау фактлары булуын раслый. (Яктырту булмау, «Җир асты җәяүлеләр кичүе» билгеләре, пандуслар булмау, бордюрларның биек булуы, тактиль плиткаларын сыйфатсыз урнаштыру). Аларның кайберләре битараф булмаган гражданнар мөрәҗәгать иткәннән соң гына хәл ителде.

Казан шәһәренең Комаров һәм Карбышев урамнарындагы җир өсте кичүләрендә урнашкан лифтлардан инвалидлар файдалана алмый, чөнки аларга карата вандаллык гамәлләре кылынган, шунлыктан күтәрү җайланмалары яраксыз хәлгә килгән. Зарарланган җиһазларны сатып алу һәм монтажлау өчен подрядчы оешма тарафыннан чаралар күрелде, әмма лифтларны эшләп җибәрү вакыты запас частьлар китертү вакытына бәйле булганлыктан, шактый сузылды.

Вәкил Казан муниципаль берәмлеге башкарма комитетының «Казан шәһәре автомобиль юлларында «Туктау тыелган» юл билгеләре кую турында»гы 882 нче 14 февраль 2014 ел карарын кабул иткәннән соң килеп туган хәлгә игътибарны юнәлтә.

Аны кабул иткәннән соң беренче һәм икенче төркем инвалид-машина йөртүчеләр мөһим функцияләр үтәүче дәүләт һәм башка учреждениеләрдән шактый ераклыкта туктарга мәҗбүр.

Җирле үзидарә органы автотранспорт өчен парковкаларда инвалидлар өчен махсус тукталу урыннары каралуын исәпкә алып, инвалид-машина йөртүчеләр өчен рөхсәт бирүче билге урнаштыруга нигез юк дип саный.

Вәкилгә килгән мөрәҗәгатьләрне, массакүләм мәгълүмат чараларында басылган хәбәрләрне тикшерү барышында инвалидлар өчен урынның гади яки хезмәт транспорты тарафыннан алынуы, кайбер очракларда расланды. Күрәсең, тоталь контроль дә инвалид-машина йөртүчеләрнең хокукларын кагылгысыз саклауны тәэмин итә алмый.

1968 елның 8 ноябрендә Венада кул куюда Россия Федерациясе дә катнашкан юл хәрәкәте турындагы Конвенцияне тулыландыручы Европа килешүе кушымтасының 18 пунктында эчке законнар хәрәкәтләнергә мөмкинлекләре чикләнгән инвалидларга аларның транспорт чараларын тукталу тыелган дәүләт автоюлларына куярга яки тукталып тору вакыты чикләнгән вакыттан озагракка куеп торырга рөхсәт итәргә мөмкин диелә.

Каршылыксыз мохит тудыру дәүләт сәясәтен көчәйтү максатында җирле үзидарә органнары беренче һәм икенче төркем инвалид-машина йөртүчеләргә һәм андый инвалидларны һәм инвалид-балаларны йөртүчеләргә тукталу тыелган урыннарга машина белән туктап торуда ярдәм итә алыр иде.

Элеккечә үк Вәкилнең узган еллардагы докладларында күрсәтелгән тернәкләндерү техник чаралары белән үзвакытында тәэмин итмәү проблемасы бар. Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы мәгълүматлары буенча, 2014 елда тернәкләндерү техник чарасы сорап мөрәҗәгать иткән 67421 кешенең 22037се тәэмин ителмәгән. Тернәкләндерү

техник чарасын үзләре алган 5702 кешедән 668е компенсация алмаган.

Инвалидларны тернәкләндерү техник чаралары белән тәэмин итүне Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы “Кадрлар әзерләү һәм тармакны үстерү комплекслы үзәге” электрон формада оешмалар – аукционнар(конкурслар) җиңүчеләре белән ачык аукционнар (конкурслар) нәтиҗәләре буенча төзелгән дәүләт контрактлары чикләрендә тормышка ашыра.

Асылда, тернәкләндерү техник чаралары сатып алынмаган яки хезмәт күрсәтү тормышка ашырылмаган яки тернәкләндерү техник чаралары сатып алу процедурасы яки хезмәт күрсәтү булмаган, шуңа инвалидлар тернәкләндерү техник чаралары белән тулы күләмдә тәэмин ителмәгән.

Законда инвалидлар тиешле тернәкләндерү техник чарасын мөстәкыйль рәвештә алырга мөмкин, диелә. Тернәкләндерү техник чарасы белән тәэмин итү турында инвалидларны, аларның гаилә әгъзаларын киң таныштыру булмаганлыктан, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгына кирәкле техник чаралар белән тәэмин итү мөмкинлеге булмаганда, инвалидлар, опекуннар белән мөстәкыйль алу мөмкинлеге, компенсация күләме турында аңлату эшләрен көчәйтергә, дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр өлкәсендә законнар нигезләмәләренә ярашлы рәвештә, техник чараларга(әйберләргә) заказны урнаштыру барышында игълан ителгән әйбернең бәясенә туры килә торган бәядән тернәкләндерү техник чараларының якынча исемлеге турында мәгълүмат бирүдә гражданнарга булышлык итү буенча чаралар күрергә кирәк.

Узган ел дәвамында Вәкил адресына даими рәвештә муниципаль берәмлекләр һәм шәһәр округлары опека һәм попечительлек органнары эше белән бәйле мөрәҗәгатьләр керде.

Әйтик, Яшел Үзән муниципаль районында яшәүче законга ярашлы рәвештә опекунның аның тәрбиясендәге кешенең мөлкәтен саклау, файдалану һәм мөлкәте белән идарә итү турында хисап бирү мәсьәләсе белән

мөрәҗәгать итте. Ул үз тәрбиясендәге кешеләр белән ерак торак пунктларында яшәүче опекуннарның законны үтәү өчен район үзәгендә урнашкан опека һәм попечительлек органына хисап бирү өчен кагыйдә буларак, даими карауга мохтаҗ үз тәрбиясендәге кешеләрне калдырып китү буенча кыенлыклар туу турында белдерде.

Хисаплар бирү буенча бурычларны үтәүдә булышлык итү максатыннан Вәкил Яшел Үзән муниципаль район башкарма комитетына опека һәм попечительлек органының хисапларны опекуннар яшәгән авылларга барып алуы тәкъдиме белән мөрәҗәгать итте. Әлеге тәкъдим яклау тапты.

Әлеге тәҗрибә Татарстан Республикасының башка муниципаль берәмлекләрендә дә кулланыла ала. Урынга чыгулар опекуннарның үз тәрбиясендәге кешенең мөлкәтен саклау, файдалану һәм мөлкәте белән идарә итү турында хисаплар бирү вакытына туры китереп оештырыла ала. Шулай ук опекун тәрбиясендәге кешенең яшәү шартларын, опекуннар тарафыннан тәрбиясендәге кешенең хокуклары һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, аларның мөлкәтен саклануын тәэмин итү, шулай ук опекуннар яки алар тәрбиясендәге кешеләр хокукларын һәм бурычларын тормышка ашыруга таләпләрнең үтәлешен тикшерү яхшы булыр иде.

Кабул ителгән чаралар опекуннарга үз вазифаларын каршылыксыз үтәргә һәм урында кирәкле методик ярдәм алырга мөмкинлек бирәчәк.

Хезмәткә чакырылучыларның һәм хәрбиләрнең хокукларын яклау

2014 елда хәрби хезмәт узу өлешендә законнарда берничә мөһим үзгәрешләр кертелде, шунлыктан армиягә чакырылышта беркадәр үзенчәлекләр булды. Республикадан 30 хәрби хезмәткә чакырылучы чакырылыш буенча ашыгыч хезмәт узмыйча гына контракт буенча хезмәт итү мөмкинлегеннән файдаландылар. 2015 елның гыйнвар башына әлеге хәрбиләрдән берсе дә контрактны вакытыннан элек өзмәгән. Шулай итеп, чакырылучылар өчен контракт хезмәте институты барлыкка килүне уңай күренеш дип бәяләргә була.

Тулаем алганда, Татарстан Республикасында 2014 елда гаскәрләргә 8238 кеше җибәрелде. 516 егет (чакырылыш пунктларына килүчеләрнең 5,9 проценты) медицина күрсәткечләре буенча хәрби хезмәт үтәргә җибәрелмәде. 2013 елда 799 хәрби хезмәткә чакырылучы җибәрелмәгән иде, алар республика чакыру пунктларына килүчеләрнең ун процентына якын иде. Шулай итеп, ел саен йөзләрчә яшь егетләрнең хокукларына кагылучы медицина тикшеренүе сыйфаты күрсәткечләре кимемәде.

Вәкил, хәрби хезмәткә чакырылырга тиешле яшь егетләрнең хокукларын саклау максатларында, Татарстан Республикасы Хәрби комиссариатына хәрби хезмәт урыннарына җибәрелмичә калган гражданнарның санын киметү буенча чаралар күрергә кирәк.

Вәкил хәрби частьларда булганда хәрби хезмәткә чакырылган гражданнарга медицина тикшеренүе уздыруның җитәрлек булмавын ачыклады. Мисал өчен, соңгы көзге чакырылыш вакытында Карачай-Черкессия Республикасында Казан шәһәре һәм Арча районыннан чакырылган ике хәрбинең веналары варикоз киңәю кискенләшкән. Булган проблемалары турында алар чакырылыш чаралары үтү вакытында ук хәбәр иткәннәр, әмма операция урынына аларны армиягә озатканнар. Хәзерге вакытта ике хәрби дә хәрби госпитальдә операция ясауны көтә. Түбән Кама

районыннан Карачай-Черкессия Республикасына чакырылган икенче хәрби хезмәткәр дә 2014 елның июлендә имгәнгән уң табанының баш бармагы булмаган килеш хезмәткә җибәрелгән, аның да физик көчәнеш вакытында сәламәтлеге начараю күзәтелгән.

Тулаем алганда, 2014 елда сәламәтлеге начараюы сәбәпле, 4 кеше хәрби хезмәттән вакытыннан алда җибәрелгән. 2013 елда алар алты булган.

Хезмәткә чакырылучыларның хәрби хезмәткә чакырылыш буенча чараларга мөнәсәбәтен, армия хезмәте турында күзаллавын һәм аларны кызыксындырган башка мәсьәләләрне өйрәнү өчен Вәкил язгы чакырылыш вакытында Татарстан Республикасы Чакырылыш пунктында булган 600 хәрби хезмәткә чакырылучы арасында сораштыру үткәрде.

Алынган мәгълүматларны анализлау йомгаклары шуны күрсәтә: хәрби хезмәткә җибәрелер алдыннан җыелу пунктында булган армиягә баручыларның күбесе хәрби бурычын оптимизм белән кабул итә. Бу этапта чакырылучыларның 92,5 проценты армиядә хезмәт итәргә теләге булуы турында белдерә. Шул ук вакытта һәр чакырылучы диярлек хәрби хезмәт узу мәсьәләләре буенча билгеле бер дәрәҗәдә белемгә ия. Шуның белән бергә, хәрби хезмәтне үтәү, хәрби белгечлек, яңа белемнәр алу чакырылучыларның яртысы өчен диярлек актуаль булып кала. Моннан тыш, хәрби хезмәт турында мәгълүматы булган яшь егетләрнең (97,2 проценты) өлеше, армиядә хезмәт итәргә теләк белдергәннәргә караганда (92,5 проценты) югарырак. Шулай итеп, кайбер хәрби хезмәткә чакырылучылар өчен армиядә хезмәт итү турындагы мәгълүмат тискәре характерда, һәм бу хәл яшь егетләр арасында агарту эшләре алып барганда шулай ук исәпкә алынырга тиеш.

Армиядә хезмәт итү күпчелек хәрби хезмәткә алынучылар өчен барыннан да элек, тормышта яңа белемнәр һәм осталык алу дип кабул ителә, шулай ук вакытта тормышының киләчәге торган бер чоры дип түгел, бары сәламәтлекнең физик торышын яхшырту кебек кабул итә. Шуның белән бергә, республиканың ике зур шәһәрләреннән килгән егетләр өчен армия хезмәтен социаль мобильлек каналы итеп кабул итү хас. Моны

сораштырылган казанлыларның яртысы һәм һәр икенче Чаллы егете билгеләп үткән. Казанда сораштырылганнарның 43,5 проценты һәм Чаллыдан 40,3 проценты карьера үсеше һәм контракт буенча хезмәт итү мөмкин дип саный. Армиядә бер ел хезмәт итүне карьера үсеше өчен югалту дип санау 11,3 процент казанлыга һәм 5,7 процент Чаллы егетләренә хас. Шунысын да билгеләргә кирәк, 18-19 яшьлекләрне "югалган" ел турында турындагы фикер аз борчый.

Низаглы хәлләр туганда сораштырылучыларның 58,1 проценты үз проблемалары турында сөйләргә әзер. Хәрби хезмәткә чакырылучыларның күбесендә часть командованиесенә ышаныч зур. Үз чиратында үз хокуклары бозылу һәм чакырылыш чаралары барышындагы кимчелекләр турында респондентларның 46,9 проценты күрсәткән. Сораштырылучылар җавапларын анализлау кайбер муниципаль берәмлекләрдә "җирле проблемалар" булуы турында сөйли. Хәрби комиссариатлар хезмәткәрләре һәм медицина хезмәткәрләренең мөнәсәбәтеннән шәһәрдә яшәүчеләр, чаллылардан кала, авыл кешеләренә караганда күбрәк зарланган. Белгечлек алу өчен РОСТО ДОСААФка мәҗбүри рәвештә җибәрделәр, дип белдергән армиягә баручы егетләрнең дә өлеше тигез түгел. Әлеге проблемаларны билгеләп үткән яшь егетләрнең күбесе армиядә хезмәт итәргә теләге барлыгын белдергән, шуңа аталган кимчелекләр һәм хокук бозуларны уйлап чыгарылган дип нәтиҗә ясарга ярамый, шуңа муниципаль берәмлекләрдәге хәрби комиссариатлар бүлекләренә тискәре очракларны булдырмау өчен превентив чаралар күрергә кирәк.

Югарыда әйтелгәннәрне исәпкә алып, Татарстан Республикасы Хәрби комиссариаты бүлекләре хезмәткәрләренә хәрби хезмәткә чакырылучылар һәм контракт буенча хезмәт итәргә теләүчеләр арасында аңлату эшләрен алып барырга кирәк.

Пенитенциар система учреждениеләрендә тотылучы затлар хокукларын яклау

Федераль законнарга ярашлы рәвештә, мәҗбүри тоту урыннары эшчәнлегенә контроль функцияләрен үтәп, Вәкил һәм аның аппараты пенитенциар системада кеше хокукларын яклау һәм саклау мониторингын тормышка ашыра. Россия Җәзаларны үтәү федераль хезмәтенең Татарстан Республикасындагы идарәсе төзәтү учреждениеләрендә һәм тикшерү изоляторларында, Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының махсус учреждениеләрендә һәм Федераль миграция хезмәте Татарстан Республикасындагы идарәсенең чит ил кешеләрен һәм гражданлыгы булмаган затларны вакытлыча тоту учреждениеләрендә була.

Җинаять-башкару системасы учреждениеләрендә булу барышында хөкем ителгәннәрне казарма тибындагы биналардан кайнар суы, аерым санузелы һәм душ кабинасы булган аз урынлы торак секцияләренә планлы күчерү баруын, видеокүрешүләр, электрон почта һәм гаепләнүчеләргә һәм хөкем ителгәннәргә ашамлыклар тапшыру заказлары өчен интернет-кибеттән файдалану мөмкинлекләре кертелүне билгеләп үтәргә кирәк.

Җәзаларны үтәү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе системасы учреждениеләрендә медицина хезмәте күрсәтүдә алга китеш күзәтелә. 2 нче төзәтү колониясенең хөкем ителгәннәр өчен хастаханәсе бүлекләрендә һәм палаталарында ремонт эшләре тәгәлләнде, авырулар өчен яңа диагностика аппаратурасы алынды. Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы ярдәме белән хөкем ителүчеләр өчен хастаханә республика клиник хастаханәсенең Ситуация үзәгенә тоташтырылды, бу аның алдынгы белгечләренә онлайн-режимында консультацияләр үткәрү мөмкинлеге бирә һәм сак астында тотылган затларга сыйфатлы медицина ярдәме күрсәтү мөмкинлекләрен сизелерлек киңәйтә.

Әмма медицина бүлекчәләрен матди-техник яктан тәэмин итү яхшыруга карамастан, төзәтү учреждениеләрендә үлем күрсәткече югары

булып кала. Мәсәлән, 2014 елда авырулардан үлүчеләр 55 кеше, 2013 елда 41 кеше булган. Туберкулездан үлүчеләр саны арткан (2014 елда – 9 кеше, 2013 елда – 4 кеше). Шул ук вакытта хөкем ителгәннәрнең үлеме структурасында туберкулез кан әйләнеше органнары авыруларына караганда (29 процент) аз урын алып тора. ВИЧ-инфекция белән авыручылар – 17,4 процент.

Әлеге тискәре күренешләр фонында, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе учреждениеләреннән Россия Федерациясе Җинаять кодексының 81 нче маддәсенә ярашлы рәвештә, җәза үтәүгә комачаулык тудыручы каты авыру сәбәпле хөкем ителгәннәрне җәза үтәтүдән азат итү турында судларга җибәрелгән 11 юллама күп түгел. Вәкил җәзаларны үтәүгә комачаулык итүче авырулары булуы хакында карарлар кабул итәрдәй затларны ачыклау буенча Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе медицина бүлекчәләренең эшен көчәйтү кирәк дип исәпли. Каты авырулар аркасында азат итү турында судка юлламалар саны төзәтү системасы учреждениеләрендә туберкулез, кан әйләнеше органнары авырулары, ВИЧ-инфекциядән үлүчеләргә карата күбрәк булырга тиеш.

2014 елда төзәтү учреждениеләрендә туберкулез белән авыручылар саны 2013 ел белән чагыштырганда 8,2 процентка артып, 144 кешене тәшкил итте. 2015 елның 1 гыйнварына барысы Россия Җәзаларны үтәтү хезмәтенең Татарстандагы идарәсенең 1 нче дәвалау төзәтү учреждениесендә актив туберкулезлы 316 кеше бар. Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең медицина системасында дәвалану үткәннән соң хөкем ителгәннәр дәваланган булып исәпләнә, җәзаларны үтәтү урыннарына җибәрелә, алар анда интенсив күзәтү астында була һәм кирәкле диетик туклану ала. Авыру дәваланыла ала дип исәпләнә, ләкин туберкулез белән авырган кешенең кабат зарарлану куркынычы бар. Начар шартларда һәм авырулар белән кабат элемтәдә булганда алар кабат авырырга мөмкин.

Бөтендөнья сәламәтлек саклау оешмасы тәкъдимнәре буенча һәр хөкем ителүченең туберкулезга дөрес диагностика куюга һәм дәвалауга

чикләнмәгән хокукы булырга тиеш, алга таба инфекцияне таратмас һәм туберкулезны үзбелдеклеләнеп дәвалауга юл куймас өчен, туберкулез белән авыру очракларын тиз ачыклап, дәвалау мөһим.

Бөтендөнья сәламәтлек саклау оешмасының күрсәтелгән тәкъдимнәрен тормышка ашыру максатларында, төзәтү системасы учреждениеләрендә авыруны кабатламас өчен туберкулездан дәваланган затларга медикаментоз профилактика уздыруга аерым игътибар бирелергә тиеш.

2014 елда иректән мәхрүм итү урыннарында 11 кеше үз-үзенә кул салган.(Шундый ук хәл 2013 елда кабатланган). Әлеге фактлар буенча прокуратура органнары махсус контингентның сәламәтлеген һәм куркынычсызлыгын тәэмин итү өчен җаваплы вазифаи затларның эшендә кимчелекләр булуын ачыклады. Шул ук вакытта 9 хөкем ителүче аутоагрессив күренешләргә дучар затлар буларак психологларда профилактик исәптә торган. Бу уңайдан суицид очракларына юл куймас өчен, суицид һәм үз-үзенә кул салырга сәләтле кешеләр буларак профилактик исәпкә куелган затларга карата нәтиҗәле тактик контроль булдыру кирәк. Суицид кылган ике кешенең исәптә тормавын искә алып, үз-үзенә кул салырга сәләтле кешеләрне ачыклау буенча эшне көчәйтергә кирәк.

Кеше хокукларын һәм төп ирекләрен саклау турында Конвенциянең 3 нче маддәсендә ирегеннән мәхрүм ителүчеләр аларның кешелек сыйфатын хөрмәт иткән шартларда тотылып, җәза үтәгәндә бу чараны үтәү ысулы аңа сак астында булганда тиешледән артык кыенлыклар китерергә тиеш түгеллеге әйтелә. Моннан тыш, иректән мәхрүм ителү белән бәйле практик таләпләрне исәпкә алып, хөкем ителгән кешенең сәламәтлеге һәм уңай яшәеше сакланырга тиеш. Шикләнелүчеләр һәм гаепләнүчеләне сак астында тоту турында халыкара нормалар һәм Россия законнары нигезләмәләре принципларына ярашлы рәвештә, сак астында тоту урыннардагы хакимият шикләнелүчеләр һәм гаепләнүчеләрнең сәламәтлеген саклауны тәэмин итүче санитар-гигиена таләпләрен үтәргә бурычлы.

Республиканың тикшерү изоляторлары тиешле нормадан уртача 1 проценттан 2,1 процентка кадәр тулган. 2015 елның беренче гыйнварына Чистай шәһәренең 5 нче СИЗОсында 571 кеше тотылган, бу учреждениедә тотылырга тиешледән 49 кешегә артык. Бөгелмә шәһәренең 3 нче СИЗОсында лимит 40 кешегә артык. Казан шәһәренең 1 нче һәм 2 нче СИЗОларында тиешледән 29 һәм 25 кә күбрәк тоткын тотыла.

2014 елда Вәкил Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә хөкем ителүчеләрне мондый шартларда тотарга ярамавы турында хатлар җибәрде. Аларны карау нәтиҗәләре һәм прокурор актлары нигезендә лимитны арттыруга юл куймау өчен чаралар күрелде. Әмма ел дәвамында СИЗОда тотылган затларның күп тапкырлар мөрәҗәгать итүен, Вәкилнең тоту шартларының канәгатьләнмәслек булуы фактларына игьтибарын исәпкә алып, Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә хәбәр ителгән факт принцибы буенча гына эшләмичә, оператив идарә карарлары да кабул итәргә кирәк.

Хөкем ителгәннәрне иреккә чыккач урнаштыру кебек проблемалы аспектларга тукталып, Вәкил иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән яки азат ителәчәк хөкем ителүчеләргә яшәп тору урыннары, торак бирү, теркәлү турында төзәтү учреждениеләреннән эчке эшләр органнарына җибәрелгән мөрәҗәгатьләрне тикшерүдә уңай үзгәрешләр күзәтелмәвен билгеләп үтә.

Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе тәкъдим иткән мәгълүматларга караганда, 2014 елда эчке эшләр органнарына җибәрелгән запрослар саны арткан һәм 3198не тәшкил иткән. Алар 2013 елда 2857 булган). 2014 һәм 2013 елларда җибәрелгән мөрәҗәгатьләрнең 15 проценты җавапсыз калган. Хөкем ителүченең элекке яшәү урынына кайту мөмкинлеге турында мәгълүматлар булмау иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән хөкем ителүчеләрнең хезмәт һәм көнкүреш шартларын оештыру мәсьәләләрен хәл итүне кыенлаштыра.

Вәкилгә хөкем ителүчеләрдән килгән язмача мрәҗәгатьләрне карау барышында, шулай ук Вәкилнең төзәтү учреждениеләрендә булуы вакытында хөкем ителүчеләрдән кергән сорауларның берсе – иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгәч дәүләт тарафыннан яклау гарантияләре булмау. Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең махсус учреждениеләре үткәрә торган җәза үтәүче затларның документларын булдыру, эшче белгечлекләренә өйрәтү, азат ителгәннән соң тормышка яраклаштыруда психологик әзерлек хөкем ителүчеләрне тормыш итүгә әзерләүнең мөһим шарты булып тора.

Хезмәт базары үсү шартларында хөкем ителүчеләрне төзәтү учреждениеләрендә һөнәргә өйрәтү аларда эшләүче производство мәнфәгатьләрен генә исәпкә алып башкару практикасыннан китәргә кирәк, аларның эшкә талантын, киләчәктә эшкә урнашу мөмкинлеген күздә тотып эшләү мөһим. Элеккеге хөкем ителгәннәрне гражданлык җәмгыятендә тулы кыйммәтле тормышка кайтаруда аларның төзәтү учреждениеләрендә алган көндәшлеккә сәләтле һөнәри квалификациясе мөһим фактор булып тора. Хәзерге шартларда эшкә урнашу өчен бер генә белгечлек һәм эш тәҗрибәсе булу гына җитми, еш кына эшкә кандидаттан компьютерны белүе, финанс документларын алып бара белүе таләп ителә. Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгы мәгълүматларына караганда, иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгәннәрдән бары 347 кеше генә эш тапкан. (Мөрәҗәгать итүчеләр саныннан 53 процент).

Бу уңайдан Краснодар крае тәҗрибәсе кызыклы, анда Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең җирле идарәсе һәм төбәк эшмәкәрләре теләктәшлегендә иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән кешеләр өчен тернәкләндерү үзәге ачылган. Психологик һәм социаль ярдәмнән тыш, үзәктә элеккеге хөкем ителүчеләр компьютерга өйрәнү курсларын үтәләр, аларга маркетинг, иктисад һәм хисап эше буенча лекцияләр укыйлар. Ә соңыннан үзәккә йөрүче гражданнар үз эшен ачу буенча бизнес-проектлар әзерлиләр, алга таба аларга идеяләрен тормышка

ашыру өчен ярдәм күрсәтелә. Булачак бизнесменнарны өйрәтүнең моңа охшаш программасы әлеге төбәкнең төзәтү учреждениеләрендә дә тормышка ашырыла.

Мондый тәҗрибәне безнең республикада кертү җәза үтәгән кешеләрнең үз эшен алып бару мөмкинлекләрен киңәйтергә булышып, азат ителгәннән соң эш урыны тапмаган һәм кабат җинаять кылган гражданнар санын кыскартыр иде.

Татарстан Республикасына килгән чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларның хокукларын саклау да мөһим булып тора.

Суд карарына ярашлы рәвештә административ чыгарып җибәрү яки депортация турында карар кабул ителгән чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар урнаштырыла торган, Россия федераль миграция хезмәтенең Татарстандагы идарәсенең чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны вакытлыча тоту махсус учреждениесендә булганда Вәкилгә махсус учреждениедә тоту шартларына игътибар итүне сорап мөрәҗәгать итәләр.

Учреждениегә урнаштырылган кешеләр илдән чыгарып җибәрүне уртача бер айдан өч айга кадәр көтәләр, шул ук вакытта аларга кием, аяк киеме, алмаш урын-җир кирәк яраклары бирү законда каралмаган. Россия Федерациясе хөкүмәтенең 1306 нчы 2013 елның 30 декабре карарында каралган матди-көнкүреш тәэминаты нормалары Россия федераль миграция хезмәтенең Татарстандагы идарәсенең чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны вакытлыча тоту учреждениесенә урнаштырылган чит ил гражданнары һәм гражданлыгы булмаган затлар өчен әйберләр белән тәэмин итүне күздә тотмый, бу чит ил гражданнарының Вәкилгә белдергән шикаяте булып тора. Әйтик, Таҗикстаннан килгән Р.ны урамда Эчке эшләр министрлыгы хезмәткәрләре тоткарлаган һәм ул суд карары буенча махсус учреждениегә урнаштырылган, монда ике ай илдән чыгарып җибәргәннәрен көткән, алмаш кием алу өчен акчасы булмаган, аңа

кием бирердәй туганнары һәм дуслары да булмаган. Махсус учреждениенең хакимиятенә аңа үз көчләре белән ярдәм итәргә туры килгән.

Югарыда әйтелгәннәрне исәпкә алып, Россия федераль миграция хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә, Татарстан халыклары Ассамблеясе советының башкарма комитетына махсус учреждениедә тотылган чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны матди-көнкүреш әйберләре белән тәэмин итү өчен акча табу, шул исәптән ирекле хәйриячелек хисабына тәэмин итү мөмкинлекләрен карарга кирәк.

Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкил эшчәнлегендә хокукый агарту

Вәкилнең кеше һәм граждан хокуклары һәм иреге өлкәсендә хокукый агартуга булышу, кеше хокуклары өлкәсендә халыкара һәм төбәкара хезмәттәшлекне тормышка ашыруга ярдәм итү буенча эше дәвам итә.

Вәкилнең халыкны хокукый агарту буенча эше профиль белем бирү процессы һәм җәмгыятьтә тиешле хокукый белемнәр таратуны оештыру өчен җаваплы дәүләт органнары эшен алыштыра алмый, әмма аны тулыландыра.

Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкил каршындагы «Хокукый белем бирү мәктәбе» чикләрендә гражданнар өчен, актуаль темалар буенча төрле максатчан аудиторияләр өчен чаралар актив тормышка ашырыла. Шулай ук Вәкилнең социаль партнерлары катнашында гомумроссия иҗтимагый оешмасы – «Россия пенсионерлар берлеге»нең Татарстандагы төбәкара бүлеге белән берлектә оештырыла торган «Хокукый ярдәм көне» үткәрү дә, халык тарафыннан хупланып кабул ителә.

2014 елда «Хокукый белем бирү мәктәбе»нең 4238 тыңлаучы өчен барлыгы 24 дәресе үткәрелде, шул исәптән 8 дәрес – өченче буын университеты тыңлаучылары өчен, 10 зона дәресе – хәрби хезмәткә чакырылучылар һәм аларның ата-аналары өчен, 6 дәрес – «ЖКХ» факультатив курсын тыңлаучылар өчен. 11 «Хокукый ярдәм көне»

барышында Казан, Буа, Яшел Үзән шәһәрләрендә яшәүче 456 кеше консультатив ярдәм алды.

Вәкилнең халыкка хокукый белем бирү һәм бушлай юридик белем күрсәтү өлкәсендәге эш тәҗрибәсен Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләр Советы рәисе Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләр һәм шәһәр округлары башлыкларына эшләрендә куллану өчен тәкъдим итте.

Муниципаль районнарда һәм шәһәр округларында бушлай юридик ярдәм күрсәтү һәм хокукый агарту нәтиҗәле системасын булдыру, законнарның интенсив үсеше сәбәпле халыкны хокукый агарту җитмәү, системалы һәм актуаль хокукый мәгълүматның җитәрлек булмавы сәбәпле кирәк.

Муниципаль районнарда (шәһәр округларында) халыкны хокукый агарту буенча үткәрелә торган эш турында безнең адреска килгән мәгълүматлар буенча түбәндәгеләрне билгеләргә мөмкин.

Гражданнарга бушлай юридик ярдәм күрсәтү чикләрендә күпчелек муниципаль районнар территорияләрендә район җитәкчелеге, төрле учреждениеләр җитәкчеләре тарафыннан гражданнарны атна саен кабул итү үткәрелә. Азнакай, Әлмәт, Апас, Бөгелмә, Зәй, Кайбыч, Кукмара районнарында «Бердәм Россия» партиясенең төбәк бүлегенең җирле бүлекчәләре иҗтимагый кабул итү бүлмәләрендә бушлай юридик белем алу мөмкинлеге билгеләп үтелә.

Бушлай юридик хезмәте телдән һәм язмача консультация бирү рәвешендә, гаризалар, шикаятьләр, юлламалар төзү рәвешендә күрсәтелә. Әлмәт, Кукмара, Мамадыш, Балык Бистәсе муниципаль районнарында районнарның башкарма комитетлары һәм советларының, башка структураларның «кайнар линия»ләре эшли. Актаныш, Әлмәт, Балтач, Зәй, Балык Бистәсе районнарында өлкәннәр декадасында, инвалидлар үнкөнлегендә бушлай юридик хезмәт күрсәтү көннәре уздырыла.

Азнакай, Актаныш, Алексеевск, Әлмәт, Арча, Бөгелмә, Югары Ослан, Чүпрәле, Алабуга, Зәй, Менделеев, Мөслим, Яңа Чишмә, Түбән Кама, Нурлат, Питрәч, Теләче, Ютазы муниципаль районнарында һәм Чаллы шәһәрендә халыкның нотариусларда һәм адвокатларда бушлай юридик консультацияләр алу мөмкинлеге бар. Вәкилнең гражданнарга бушлай юридик ярдәм күрсәтүне күпфункцияле үзәкләр күрсәтә торган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр исемлегенә кертү турындагы тәкъдиме тормышка ашырыла. Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгы мәгълүматлары буенча, гражданнар Татарстан Республикасының 24 муниципаль берәмлегендә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләре күрсәтүче күпфункцияле үзәкләрендә адвокатлар хезмәтләреннән файдалана ала.

Халыкка хокукый мәгълүмат бирү максатында Әлмәт, Зәй, Кукмара, Мамадыш, Чирмешән районнары җирле газеталарында һәм рәсми сайтларында муниципаль актлар урнаштырыла. Азнакай, Әлмәт, Мөслим муниципаль районнары газеталарында гражданнарны хокукый агарту буенча даими рубрикалар бар, кайбер материаллар Әлмәт, Бөгелмә, Түбән Кама җирле телевидениесе һәм радиосы аша җиткерелә.

Шунысын да әйтергә кирәк, күпчелек муниципаль берәмлекләрдә хокукый агарту буенча чараларның күбесе үсеп килүче буынны рухи-хокукый тәрбияләүгә юнәлтелгән. Болар – мәгълүмати һәм танып-белү сәгатьләре, хокук, әхлак дәресләре, әңгәмәләр, күргәзмәләр, яшь сайлаучылар көннәре. Мәгариф учреждениеләрендә шулай ук ришвәтчелек белән халыкара көрәш көненә багышланган планлы чаралар үткәрелә, аның кысаларында укучыларның хокук саклау органнары вәкилләре белән очрашулары, класс сәгатьләре, «түгәрәк өстәл» утырышлары, китап күргәзмәләре, иншалар, рәсемнәр бәйгеләре оештырыла. Бирелгән мәгълүматларга караганда, Актаныш, Әлмәт, Апас, Баулы, Балтач, ЯшелҮзән, Кама Тамагы, Кукмара, Балык Бистәсе, Саба, Спасс, Чистай районнарында һәм Казан шәһәрендә планлы рәвештә Россиякүләм балаларга хокукый ярдәм көннәре үтте.

Мәктәп укучылары белән үткәрелә торган эшнең мөһимлеген киметмичә, Вәкил халыкның башка катлавы белән дә актив эш алып барырга кирәклеген билгеләп үтә.

Гражданнар торак үзидарәсенең яңа формасы буларак, күпквартирлы йортлар советлары институтлары барлыкка килү чорында гражданнар белән аралашуның уңай тәҗрибәсе Казан шәһәре муниципаль берәмлегендә бар, биредә күпквартирлы йортлар советлары, торак милекчеләре ширкәтләре һәм торак кооперативлары җитәкчеләре катнашында махсус эшләнгән һәм расланган программа буенча бушлай семинарлар үткәрелә.

Муниципаль районнарга халык белән очрашуларны, шул исәптән хокук саклау органнары, социаль яклау органнары, Пенсия фонды, төрле оешмалар вәкилләре катнашында даими оештырып, халыкны хокукый агартуга тагын да җитдирәк игътибар бирергә, Вәкил кулланган «Хокукый ярдәм күрсәтү мәктәбе», «Хокукый ярдәм көне» дәресләрен оештырырга кирәк. Халык белән шундый формада очрашулар югары профилактик кыйммәткә ия, чөнки очрашуларда гражданнарны борчыган мәьәләләргә җавап бирергә, шулай ук халык өчен актуаль проблемаларны ачыкларга була, бу аларны хәл итүгә районнар җитәкчеләре игътибарын юнәлтергә мөмкинлек бирә.

«Хокукый белем бирү мәктәбе» дәресләре форматы бары Әлки, Азнакай, Аксубай, Апас, Баулы, Зәй, Кама Тамагы, Лаеш, Мөслим, Сарман, Теләче районнарында гына кулланыла, халык өчен «Хокукый ярдәм көне» Лаеш, Нурлат, Тәтеш районнарында үткәрелә.

Яшьләрне хокукый агарту; урта махсус һәм югары уку йортлары укучыларын (студентлар) хокукый агарту; эшләүче халыкны аларның эшчәнлеген исәпкә алып хокукый агарту; авыл җирләрендә яшәүче халыкны хокукый агарту; өлкән яшьтәге кешеләрне хокукый агарту; аз тәэмин ителгән һәм башка социаль яктан аз якланган кешеләрне хокукый агарту; мигрантларны һәм гражданлыгы булмаган затларны хокукый агарту; пенитенциар учреждениеләрдә булган затларны хокукый агарту –

муниципаль районнарда һәм шәһәр округларында күрсәтелгән эшнең төп юнәлешләре булырга тиеш.

Шулай итеп, җирле үзидарә органнарына Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкилнең җәмәгать ярдәмчеләре белән бергә, халыкны хокукый агарту идеяләрен активрак пропагандаларга һәм тормышка ашырырга, республика халкын хокукый агартуда һәм хокукый грамоталык үсеше мәсьәләләрендә җирле үзидарә органнарының халык белән актив эш оештыруына юнәлтелгән өстәмә чараларны кабул итәргә кирәк. Бу юнәлештә төрле эш формалары кулланып, бушлай юридик ярдәм күрсәтү системасын үстерү зарур.

Йомгак

2014 елда булган макросоциаль дәрәҗәнең катлаулыкларына карамастан, Татарстанда кеше һәм граждан хокуклары һәм иреге кысылмады. Республика хакимият органнарының һәм җирле үзидарә органнарының халык алдындагы социаль йөкләмәләре кимемәде. Торак һәм социаль әһәмиятле объектларны төзү, сәламәтлек системасын үстерү, халыкны эш белән тәэмин итүгә булышлык итү, халыкның аз якланган катлавына социаль яклау чаралары күрсәтү буенча бурычлар хәл ителде. Тормышның мөһим өлкәләрендә кеше хокукларын тәэмин итүгә юнәлтелгән чаралар эшләнүче һәм тормышка ашырылучы «2014-2018 елларга Татарстан Республикасында кеше хокуклары буенча стратегия» 2014 елның 2 августында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 569 нчы карары белән расланды.

Шуның белән бергә республика территориясендә кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекен яклау һәм саклау буенча эш йомшармаска тиеш. Татарстанлылар икътисадтагы катлаулыклар чорында үзләрен якланмаган дип хис итәргә тиеш түгел.

Хезмәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә элеккечә үк эш хакын вакытында түләмәү проблемасы кала. Хакимият һәм җирле үзидарәләр органнары

бергәләшеп эшләргә тиешләр. Оешмаларның штаты һәм хезмәткәрләре саны кыскару сәбәпле эштән җибәрелгән гражданнарның хокукларын саклау һәм яклауның өстәмә механизмнары актуаль. Җитештерүдә үлем белән тәмамланган бәхетсезлекләр белән хәл катлаулы булып кала.

Торак төзү һәм төзелеш темплары югары булуга карамастан, республикада яшәүчеләрнең торак шартларын яхшырту проблемасы үз актуальлеген югалтмый. Социаль найм килешүе буенча торак бүлмәләре бирү буенча эшне оештыру нәтиҗәле булырга тиеш. Ятим балалар һәм ана-ана кайгыртуыннан мәхрүм балаларның торакка хокукларын тормышка ашыруга ныклы игътибар бирелергә тиеш. Торак-коммуналь хезмәт күрсәтү өлкәсендә компетентлы дәүләт органнарына һәм җирле үзидарә органнарына идарәче оешмаларның персональ мәгълүматлар турында законнны үтәү буенча эшенә ныклы игътибар бирергә кирәк. Торак-коммуналь хезмәтләр өчен түләүне киметү өчен максатчан субсидияләр сорап мөрәҗәгать иткән гражданнар белән актив аңлату эшләре алып бару мөһим.

Дәүләт гарантияләре программасы кысаларында күрсәтелә торган медицина ярдәмен түләүле хезмәтләргә алыштыруга юл куймау – сәламәтлек саклау системасы бурычларыннан берсе. Кан әйләнеше системасы авырулары вакытында кискен хәлнең беренче билгеләре турында, ашыгыч ярдәм күрсәтү чаралары турында халыкның мәгълүматлы булуы дәрәҗәсен күтәрү таләп ителә. Сирәк (орфан) авырулардан җәфаланучы кешеләрнең хокукларын тәэмин итү мөһим.

Санатор-курорт путевкалары белән тәэмин итүдә пенсионерларны социаль яклау чаралары буенча эш, шулай ук инвалидларны тернәкләндерү техник чаралары белән тәэмин итүдә хокукларын тормышка ашыру ачык булырга тиеш. Нәтиҗәле социаль сәясәтне закон тәртибендә билгеләнгән, эшкә яраксыз дип танылган гражданнарга ярдәм һәм инвалидлар өчен каршылыксыз мохит үсешендә алга бара торган хәрәкәттән башка күз алдына китерү мөмкин түгел.

Татарстанның гражданнарны хәрби хезмәткә әзерләүдәге алдынгы урыны хәрби хезмәткә чакырылучыларга медицина тикшеренүе уздыру буенча сыйфатлы эш белән бәйләнгән булырга тиеш.

Пенитенциар система учреждениеләрендә медицина ярдәме күрсәтү һәм көнкүреш белән тәэмин итү, иректән мәхрүм урыннарыннан азат ителгән затларны тормышка яраклаштыру проблемалары да актуаль булып кала.

Дәүләт органнары, җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларның Кеше һәм граждан хокукларын һәм ирегeн яклау принципларын хөрмәт итүенең аерылгысыз бер өлеше, ул халыкны хокукый агарту. Хокукый нигилизмны җиңеп чыгу буенча чаралар мөһим.

Әйтелгәннәрне исәпкә алып, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирeгeн саклау һәм яклауны көчәйтү максатында, Вәкил дәүләт органнарына, җирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларга түбәндәге чараларны күрергә тәкъдим итә.

1. Хезмәт һәм мәшгульлек өлкәсендә кеше һәм граждан хокукларын тормышка ашыру максатында:

1.1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Халык контроле» Татарстан Республикасы дәүләт мәгълүмат системасы эшчәнлеге кысаларында Татарстан Республикасы гражданнары, дәүләт хакимияте башкарма органнары һәм җирле үзидарә органнары электрон хезмәттәшлеге турында» 2012 ел 10 август 676 нчы карарына, «Хезмәтне саклау таләпләрен бозу» дигән өстәмә төрне булдыру хакында үзгәрешләр кертү турындагы мәсьәләне карарга.

1.2. Татарстан Республикасы профсоюзлар федерациясенә, республиканың тармак профсоюз органнарына, Татарстан Республикасы эш бирүчеләре координацион советына оешманың (шәхси эшмәкәр) хезмәткәрләр саны яки штаты кыскару белән хезмәт килешүен өзүе турында карар кабул ителгән хезмәткәрләр гаризалары буенча, алга таба бу төр хезмәткәрләрнең хезмәткә хокукларын бозуны киметүгә, шул исәптән

законсыз эштән җибәрү турында суд тәртибендә канәгатьләндерелгән дәгъвалар санын киметүгә юнәлтелгән карарлар эшләү буенча эш бирүчеләрнең хезмәт бәхәсләре буенча комиссияләр эшен оештыру турындагы мәсьәләне карарга.

1.3. Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгының мәшгульлек хезмәте органнарына, оешманың (шәхси эшмәкәр) хезмәткәрләре санын яки штатын кыскарту планлаштырылган предприятиеләр(оешмалар) консультацион пунктлары кысаларында үткәрелгән чаралар йомгаклары буенча хезмәт законнарын бозу турындагы мәгълүматларны контроль-күзәтчелек органнарына һәм хокук саклау органнарына тапшыру буенча эшне оештырырга кирәк.

1.4. Халыкның тормыш дәрәҗәсен күтәрү, Татарстан Республикасында чит ил хезмәткәрләрен җәлеп итү һәм файдалану мәсьәләләре буенча республика ведомствоара комиссиясенә эш хакы түләү буенча бурычлары булган оешмалар саны һәм муниципаль берәмлектә хуҗалык итүче субъектлар гомуми саны нисбәтеннән, тормыш дәрәҗәсен күтәрү һәм табышларны легальләштерү буенча территориаль комиссияләр рейтингына индикатор күрсәткечләре кертү мәсьәләсен карарга.

1.5. Җирле үзидарә органнарына:

хезмәткәрләргә эш хакы түләү буенча бурычларны бетерүдә тулы чаралар кабул итмәүче оешмалар турында мәгълүматларны чаралар күрү өчен Татарстан Республикасы дәүләт Хезмәт инспекциясенә һәм прокуратура органнарына тапшыру буенча эшне активлаштырырга;

тормыш дәрәҗәсен күтәрү һәм табышларны легальләштерү буенча ведомствоара комиссия эше кысаларында мәшгульлек органнары белән бергәләп эш хакы буенча бурычларга, шул исәптән хезмәткәрләрнең саны яки штат кыскару аркасында эштән җибәрелә торган хезмәткәрләргә (әгәр бурычлы оешма шундый карар кабул иткән икән) компенсация, шулай ук бала ялында булган хезмәткәрләргә бала караган өчен пособие түләүләре өлешендә закон бозуларга юл куйган хуҗалык итүче субъектларга карата

контрольне тормышка ашырырга.

2. Гражданнарның торакка хокукларын тормышка ашыру максатларында:

2.1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына аз якланган дип танылган һәм Россия Федерациясе хөкүмәтенең 2006 ел 16 июнь 378 нче карарында күрсәтелгән хроник авыруларның авыр формалары белән җәфаланучы гражданнарга социаль найм килешүе буенча торак бүлмәләре бирү буенча чаралар эшләү турындагы мәсьәләне карарга.

2.2. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгына, Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгына алар карамагындагы ятим балалар һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм балалар өчен булган учреждениеләрдә ятимнәрнең торак бүлмәләре белән тәэмин итүгә мохтаҗлыгын ачыклап, законда билгеләнгән тәртиптә торак алу өчен үзвакытында исәпкә бастыру эшен оештырырга.

2.3. Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгына ведомство сайтында торак-коммуналь хезмәтләргә бәя артуны киметүгә максатчан субсидияне исәпләү буенча халык өчен электрон калькулятор урнаштыру мәсьәләсен карарга.

2.4. Җирле үзидарә органнарына:

Муниципаль торак фонды өчен буш булган торак бүлмәләрен ачыклап, соңыннан социаль найм килешүе буенча торак шартларын яхшыртуга мохтаҗ гражданнарга бирүне оештырырга, торак бүлү буенча торак комиссияләре эшен активлаштырырга;

Яңа гаиләләргә бирелгән ятим-балаларны һәм ата-ана кайгыртуыннан мәхрүм балаларны торак шартларын яхшыртуга мохтаҗлар исемлегенә кертмәү очракларына юл куймау буенча чаралар күрергә;

Агент килешүләре (башка килешүләр) нигезендә персональ мәгълүматлар белән эшләүдә читтән оешмаларны җәлеп итүче идарәче оешмаларны мәгълүматлар бирүдән баш тарткан очракта, мәгълүматны

күзәтчелек органнарына тапшырып, персональ мәгълүматлар операторлары реестрына кертү буенча мониторинг үткәрергә.

3. Гражданнарның сәламәтлек саклау һәм медицина ярдәменә хокукларын тормышка ашыру максатларында:

3.1. Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына:

Дәүләт гарантияләре программасы кысаларында күрсәтелә торган медицина ярдәмен «Ведомство контроле кысаларында беленгән халыктан нигезле шикаятьләр саны», «Контроль-күзәтчелек органнарының законлы белдерүләре саны» индикатор күрсәткечләре белән түләүле хезмәтләргә алыштыруга юл куймау буенча чараларны көчәйтергә.

Татарстан Республикасы сәламәтлек саклау учреждениеләренең сайтларында түләүсез медицина ярдәменең гарантияләнгән күләме турында, табиб-белгечләрнең консультацияләрен, диагностика инструменталь һәм лаборатор тикшеренүләрне көтүнең билгеләнгән норматив вакытлары турында тулы мәгълүмат урнаштыру, актуальләштерү буенча эшен оештырырга.

Кан әйләнеше системасы авырулары вакытында кискен хәлнең беренче билгеләре турында, потенциаль аудиторияне арттыру юлы белән кичектергесез ярдәм күрсәтү чаралары турында республика халкына мәгълүмат бирү буенча эшне активлаштырырга;

Суд приставлары федераль хезмәтенең Татарстандагы идарәсе бүлекчәләре ягыннан административ тәэсир чаралары кабул иткәч кенә, сирәк(орфан) авыруларыннан җәфаланучы гражданнарны дару белән тәэмин итү турында суд карарларын үтәү очракларын бетерергә.

4. Гражданнарның социаль яклау чаралары һәм социаль яклауга хокукларын тормышка ашыру максатларында:

4.1. Татарстан Республикасы Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгына:

Татарстан Республикасында пенсионерларны санатор-курорт дәвалау белән тәэмин иткәндә путевкалар бүлүнең электрон системасын кертү буенча чаралар күрергә;

Инвалидларны тернәкләндерү техник чаралары белән үзвакытында тәэмин итмәү очракларына юл куймау өчен чаралар күрергә һәм тернәкләндерү чараларын мөстәкыйль рәвештә сатып алган гражданнарга компенсация түләү тәртибе турында аңлату эшләрен көчәйтергә.

4.2. Җирле үзидарә органнарына:

Муниципаль берәмлек яки шәһәр округы чикләрендә хәрәкәт итәргә мөмкинлекләре чикләнгән инвалидларның, мөмкинлекләре чикләнгән инвалидларны яки инвалид балаларны йөртүче автомобильчеләрнең транспорт чаралары өчен тукталу тыелган урыннарны киметү мәсьәләсен карарга;

Ерак авылларда яшәүче, закон тәртибендә эшкә яраксыз дип танылган гражданнар опекуннарның хисапларын урыннарга чыгып алу буенча опека һәм попечительлек органнары эшен оештыру турындагы мәсьәләне карарга.

5. Хәрби хезмәткә чакырылырга тиешле яшь егетләрнең хокукларын саклау максатында, Татарстан Республикасы Хәрби комиссариатына медицина күрсәткечләре буенча республика чакырылыш пунктында хәрби хезмәт үтү урынына җибәрүдән калдырылган гражданнар санын киметү буенча чаралар күрергә.

6. Мәҗбүри тоту урыннарында тотылучы затларның хокукларын саклау максатында:

6.1. Россия Җәзаларны үтәтү федераль хезмәтенең Татарстан Республикасындагы идарәсенә:

төзәтү системасы учреждениеләрендә ВИЧ-инфекция, кан әйләнеше системасы авырулары, туберкулездан үлемнәр санына каты авыру аркасында хөкем ителүчене азат итү турында судка юлламалар саны нисбәтенә индикатор күрсәткече белән, җәза үтәүгә комачаулык итүче авырулары булу

турында заключениеләр кабул ителергә мөмкин булган затларны ачыклау эшен көчәйтергә;

махсус контингент авырулары рецидивын киметү очраклары индикатор күрсәткече белән, авырулар рецидивына юл куймау максатында туберкулездан дәваланган затларга медикаментоз профилактикасы буенча чараларны көчәйтү мәсьәләсен карарга;

суицид кылырга яки үз-үзенә кул салырга мөмкин булган зат буларак профилактик исәпкә куелган кешеләргә контрольне тормышка ашыруның нәтиҗәле ысуллары турындагы мәсьәләне карарга;

Татарстан Республикасында урнашкан төзәтү учреждениеләренә кертү максатыннан, хөкем ителгәннәрне эшмәкәрлек күнекмәләренә өйрәтү буенча Россия Федерациясе субъектлары тәҗрибәсен өйрәнү мәсьәләсен карарга.

6.2. Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгына иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән хөкем ителүчеләргә яшәп тору урыннары, торак бирү, теркәлү турында төзәтү учреждениеләреннән эчке эшләр органнарына җибәрелгән мөрәҗәгатьләр буенча полиция бүлекләренең мәгълүмат бирмәве очракларына юл куймаска.

6.3. Россия федераль миграция хезмәтенең Татарстандагы идарәсенә Татарстан халыклары Ассамблеясе Советының башкарма комитеты белән берлектә Россия федераль миграция хезмәтенең Татарстандагы идарәсенең чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны вакытлыча тоту учреждениесенд чит ил гражданнарын һәм гражданлыгы булмаган затларны матди-көнкүреш әйберләре белән тәэмин итү өчен акча табу, шул исәптән ирекле хәйриячелек хисабына тәэмин итү мөмкинлекләрен карарга кирәк.

7. Республика халкын хокукый агарту максатларында:

7.1. Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына Татарстан Республикасында түләүсез юридик ярдәм күрсәтү дәүләт системасының комплекслы үсешен тәэмин итү өлкәсендә эшне алга таба камилләштерү буенча чаралар күрергә, гражданнарның түләүсез юридик ярдәм алу мөмкинлекләре турында мәгълүмат алуына булышлык итәргә,

гражданнарның хокукый белемнәрен арттыру буенча яңа эш формалары булдырырга,Татарстан Республикасында түләүсез юридик ярдәм һәм хокукый агарту системасы үсеше мониторингын тормышка ашырырга.

7.2. «Татмедиа» республика матбугат һәм массакүләм коммуникацияләр агентлыгына халыкның түләүсез юридик алу мөмкинлеге турындагы мәгълүматны һәм Татарстан Республикасы муниципаль районнарында (шәһәр округларында) хокукый агарту буенча уңай эш тәҗрибәсе турындагы мәгълүматны таратырга.

7.3. Җирле үзидарә органнарына республикада яшәүчеләрне хокукый агарту һәм хокукый грамоталык үсеше мәсьәләләрендә төрле эш формаларын кулланып һәм массакүләм мәгълүмат чараларын җәлеп итеп, Вәкил тәҗрибәсен, шулай ук югары уку йортлары, аларның филиаллары, югары уку йортлары каршындагы юридик клиникалар, җәмәгать оешмалары, профиль учреждениеләре мөмкинлекләрен файдаланып, халыкның төрле катлаулары белән актив эшләүне оештыруга юнәлтелгән чаралар күрергә.

Татарстан Республикасында
Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил **С.Х. Сабурская**

2015 ел, февраль

**ДОКЛАД УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА
В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН**

**О СОБЛЮДЕНИИ ПРАВ И СВОБОД ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА
В РЕСПУБЛИКЕ ТАТАРСТАН
В 2014 ГОДУ**

Аппарат Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан
Адрес: 420015, г. Казань, ул. К. Маркса, 61
Тел./факс: (843) 236-41-80
E-mail: tat.ombudsman@tatar.ru
www.upch.tatarstan.ru

Отпечатано в типографии «ЗурКазан».
Тираж 250 экз.
420095, г. Казань, ул. Серова, 4а
Тел.: (843) 253-58-33

***

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КЕШЕ ХОКУКЛАРЫ БУЕНЧА ВӘКАЛӘТЛЕ ВӘКИЛ ДОКЛАДЫ

**2014 ЕЛДА
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА
КЕШЕ ҺӘМ ГРАЖДАННЫҢ
ХОКУКЛАРЫН ҺӘМ ИРЕКЛӘРЕН САКЛАУ ТУРЫНДА**

Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил Аппараты
Адрес: 420015, Казан ш., К. Маркс ур., 61
Тел./факс: (843) 236-41-80
E-mail: tat.ombudsman@tatar.ru
www.upch.tatarstan.ru

«ЗурКазан» типографиясендә нәшер ителде
Тираж 250 данә.
420095, Казан ш., Серова ур., 4а
Тел.: (843) 253-58-33